

ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΠΡΟΣ ΔΙΑΔΟΣΙΝ ΩΦΕΛΙΜΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΙΔΡΥΘΕΙΣ ΤΩ 1899 ΥΠΟ Δ. ΒΙΚΕΛΑ

13

13

ΓΝΩΜΑΙ

ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΥ ΚΟΡΑΗ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΔΕΥΤΕΡΑ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΠΩΛΗΣΙΣ
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΙΩΑΝ. Ν. ΣΙΔΕΡΗ
46—'Οδός Σταδίου—46

ΕΚΔΟΣΙΣ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

ΠΡΟΣ ΔΙΑΔΟΣΙΝ

ΩΦΕΛΙΜΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

— — —
ΑΡΙΘΜΟΣ 13.

Ἐτυπώθη τῷ 1925.

ΓΝΩΜΑΙ

ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΥ ΚΟΡΑΗ

1

ΠΛΟΥΤΟΣ

Δύναμις και πλοῦτος χωρὶς ἐλευθερίαν εἶναι κατάρρα πλέον παρὰ εὐλογία τοῦ Θεοῦ· εἰς μόνα τὰ ἐλεύθερα ἔθνη ἔμπορεῖ νὰ εὐδαιμονήσῃ ὁ πλούσιος και δυνατός, ἐὰν μεταχειρισθῇ τὴν δύναμιν και τὸν πλοῦτον εἰς τὴν κοινήν τῶν συμπολιτῶν εὐδαιμονίαν, ἐὰν ὁμονοῇ μὲ τοὺς συμπολίτας ὡς μ' ἀδελφούς, ἐὰν ὑποτάσσεται μ' αὐτοὺς εἰς τὸν ἱερὸν τῶν νόμων ζυγόν, ζυγὸν ἐλαφρόν, ὡς τὸν ζυγὸν τοῦ Χριστοῦ· ἐπειδὴ οἱ δίκαιοι νόμοι ἄλλο βάρος δὲν ἐπιβάλλουν παρὰ τὴν ἰσονομίαν, ἤγουν τὴν πρὸς ἀλλήλους ἀδελφικὴν ἀγάπην, τὴν ὁποίαν ἐπιβάλλει και τοῦ Εὐαγγελίου ὁ ζυγός.

2

ΘΡΗΣΚΕΙΑ

Ἡ τόσον αἰσχρὰ και μακρὰ δουλεία δὲν ἔμπορει βέβαια νὰ μᾶς διορθώσῃ· τῆς δουλείας ἴδιον εἶναι ὄχι νὰ διορθώνη ἀλλὰ νὰ φθείρῃ ἐπὶ πλέον τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων. Ἀπὸ μόνην

τὴν ἱεράν ἡμῶν θρησκείαν ἠλπίζετο ἢ διορθῶσαι, ἐπειδὴ εἶναι ἡ μόνη θρησκεία ἣτις ἀπαιτεῖ ἀπὸ τοῦσδε ὁπαδοῦς τῆς ἀδελφικῆν ἀγάπην καὶ ὁμόνοιαν· ἀλλ' ἡμεῖς ἐφθάσαμεν νὰ φθειρωμεν καὶ αὐτὴν τὴν θρησκείαν.

3

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ

Μὴν ἐλπίζωμεν καμμίαν ὠφέλειαν ἀπὸ τὴν πολιτικὴν ἐλευθερίαν, ἂν δὲν ἐλευθερώσωμεν καὶ τὰς ψυχὰς μας ἀπὸ τὰ τυραννικὰ καὶ μισάδελφα πάθη. Δὲν ἀρκεῖ ὅτι ἐρρήξαμεν τὰς ἀλύσεις μας, ἂν δὲν φροντίσωμεν νὰ ἐξαλείψωμεν καὶ τοὺς ὁποίους αἱ ἀλύσεις μᾶς ἀφήκασιν μὴ ὡς πάθος. Δὲν ἀρκεῖ ὅτι ἀπεινάξαμεν τὸν ζυγὸν τοῦ μιαινοῦ τυράννου, ἂν δὲν πλύνωμεν καὶ τοὺς ῥύπους, μὲ τοὺς ὁποίους ἐμίανε τὰς ψυχὰς μας ἡ τυραννία. Διὰ ποίαν αἰτίαν, ἐρωτῶ σας, φίλοι ὁμογενεῖς, ἐπαναστάθητε κατὰ τοῦ τυράννου; διὰ τί τὸν πολεμεῖτε; Διὰ τὰς ἀδικίας του· διότι εἶχε δύο ζύγια, δύο μέτρα ἄνισα, δύο νόμους ὁ ἄνομος, ἕνα διὰ τοὺς ὁμοθρήσκους του καὶ ἄλλον δι' ἡμᾶς τοὺς ἀσεβεῖς, ὡς ἐτόλμα νὰ μᾶς ὀνομάζῃ ὁ ἀσεβεστάτος. Ἄν αὐτὴ εἶναι ἡ αἰτία διὰ τὴν ὅποιαν ἐχύσατε καὶ χύνετε καθ' ἡμέραν τὸ αἷμά σας· ἂν σκοπὸν ἄλλον δὲν ἔχετε παρὰ νὰ ἀρπάξετε μόνον τὰ ἄνισα καὶ ἄδικα μέτρα ἀπὸ τὰς χεῖρας τοῦ τυράννου, διὰ νὰ τὰ μεταχειρίζεσθε ἐσεῖς μὲ τὴν αὐτὴν ἀνισότητά πρὸς ἀλλήλους, διὰ νὰ ὑψώνεσθε ὁ ἕνας ὑπὲρ τὸν ἄλλον, διὰ νὰ καταδυναστεύῃ ὁ πλούσιος τὸν πτωχόν, ὁ δυνατὸς τὸν ἀδύνατον καὶ ὁ πανοῦργος τὸν ἀπλοῦν καὶ ἄκακον πολίτην· ἐὰν λέγω τοιοῦτον ἔχετε σκοπόν, πιστεύσατέ με, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, ὅτι ἀδίκως ἐταράξατε καὶ τὴν ἡσυχίαν τοῦ τυράννου καὶ τὴν ἡσυχίαν ὄλου τοῦ γένους μας . . .

4

ΤΥΡΑΝΝΟΙ

«Υβρις φυτεύει τύραννον» εἶπεν ἓνας ἀπὸ τοὺς ποιητάς μας. Αἱ κατὰ μέρος ὑβριστικαὶ ὑπεροφίαι, καταφρονήσεις καὶ ἀνισότητες πολίτου πρὸς πολίτην, φυτεύουν, ποτίζουν καὶ ριζώνουν τοὺς τυράννους. Μὴν ὑποφέρετε διὰ τοὺς οἰκτιρμοὺς τοῦ Θεοῦ, φίλοι ἐμογενεῖς, νὰ φυτευθῆ τοιοῦτον δένδρον ἀναμεταξύ σας. Αὐτὸ δὲν ὁμοιάζει τὰ ἄλλα δένδρα· ἀφοῦ μίαν φοράν φυτευθῆ, οὗτ' ἀνομβρία, οὔτε πολυεμβρία, οὔτε καύσων, οὔτε παγετὸς τὸ βλάπτει· πᾶσα γῆ εἶναι καλὴ δι' αὐτό· εἰς ὅλα τὰ κλίματα εὐτυχεῖ· παντοῦ ριζώνεται εὐκόλως, καὶ εἰς πολλὰ μικρὸν διάστημα ἐξαπλώνει τὰ φύλλα του καὶ σκεπάζει τῶν πολιτῶν τοὺς ὀφθαλμοὺς μὲ τῆς δουλείας τὸ σκότος, φράσσει τὰς ἀκοὰς καὶ παραλύει τὰς χεῖράς των, ὥστε οὔτε βλέπουν, οὗτ' ἀκούουν, οὔτε δύναμις πλέον εἰς αὐτοὺς μένει νὰ τὸ ξεριζώσωσι.

5

ΙΣΟΝΟΜΙΑ

«Ὅταν ἐπαινῶ τὴν ὁποῖαν παραγγέλλει ἡ θρησκεία μας ἰσονομίαν μὴ νομίσετε ὅτι νοῶ ἰσοτιμίαν. Τοιαύτη ἰσοτιμία ἤθελε φέρει τὴν ἀναρχίαν. Αἱ νόμιμοι πολιτεῖται πρέπει νὰ ἔχωσι καὶ ἄρχοντας καὶ ἀρχομένους καὶ χορηγοὺς τῆς ἀναγκαίας εἰς τὰς πολιτικὰς χρείας δαπάνης καὶ διοικητὰς τῆς χορηγίας. Τὸ ἐπρόδλεψε καὶ τοῦτο ἡ ἱερά μας θρησκεία. «Τῷ τὸν φόρον τὸν φόρον, τῷ τὴν τιμὴν τὴν τιμὴν». Ἄλλὰ τὴν τιμὴν πρέπει νὰ τὴν προσμένῃ ὁ χρηστὸς πολίτης, καὶ νὰ τὴν δέχεται ἀπὸ τὴν κοινὴν ψῆφον τῶν συμπολιτῶν του, ὅταν ἀληθῶς εἶναι τιμῆς ἄξιος, ὄχι νὰ τὴν ἀρπάξῃ μὲ βίαν ἢ μὲ

δόλον, ὄχι νὰ παραγκωνίζη τοὺς ἀξιωτέρους του καὶ νὰ ἐνθρονίζεταί αὐτὸς εἰς τὴν πρέπουσαν εἰς ἄλλους καθέδραν. Οἱ ἀρχόμενοι πάλιν χρεωστοῦν νὰ πείθωνται εἰς τοὺς ἀρχοντας, ὅταν οἱ ἀρχοντες τοὺς κυβερνώσι κατὰ τοὺς νόμους· ὅταν δὲν ζητῶσιν ἀπ' αὐτοὺς μικρὸν ἢ μέγα τίποτ' ἄλλο παρὰ ὅ, τι ζητοῦν οἱ νόμοι· ὅταν δίδωσιν εἰς αὐτοὺς κατ' ἔτος λογαριασμὸν ἀκριβέστατον εἰς τί καὶ διὰ τί ἐξώδευσαν τὸν συναθροισμὸν ἀπὸ τοὺς ἰδρωτάς των φόρον. Εἰς ἓνα λόγον κανεὶς δὲν ἔχει δίκαιον νὰ δεσπόζη τὸν ἄλλον, ἐπειδὴ ὅλοι εἴμεθα ἀδελφοί· μόνους τοὺς νόμους χρεωστοῦμεν νὰ γνωρίζωμεν δεσπότες.

6

ΔΥΚΑΙΟΣΥΝΗ

Μόνη ἡ δικαιοσύνη φέρει τὴν ἐλευθερίαν, τὴν δύναμιν καὶ τὴν ἀσφάλειαν· ὅπλα χωρὶς δικαιοσύνην γίνονται ὅπλα ληστῶν, ζώντων εἰς καθημερινὸν κίνδυνον νὰ στερηθῶσι τὴν δύναμιν ἀπὸ ἄλλους ληστὰς ἢ καὶ νὰ κολασθῶσιν οἱ λησταὶ ἀπὸ νόμιμον ἐξουσίαν. Ἡ ἀνδρεία χωρὶς τὴν δικαιοσύνην εἶναι εὐτελὲς προτέρημα· ἡ δικαιοσύνη, ἂν ἐφυλάσσετε ἀπὸ ὅλους, οὐδὲ χρεῖαν ὅλως εἶχε τῆς ἀνδρείας, ὡς ἔλεγεν ὁ ἐνδοξος καὶ μέγας στρατηγὸς Ἀγησίλαος. «Οὐδὲν ἀνδρείας χρῆζομεν, ἐὰν πάντες ὦμεν δίκαιοι». Καὶ αὐτὴ τοῦ Θεοῦ ἡ παντοδυναμία ἤθελ' εἰσθαι χωρὶς ὄφελος διὰ τοὺς ἀνθρώπους, ἂν δὲν ἦτο ἐνωμένη μὲ τὴν ἀπειρον δικαιοσύνην Του.

7

ΠΑΘΗ

Εἰς τοὺς σωματικοὺς ἀγῶνας πρῶτον ἔργον τοῦ μέλλοντος νὰ τρέξη εἶναι νὰ ἐκδυθῇ τὰ περιττὰ φορέματα καὶ νὰ ἐλα-

φρώση τὸ σῶμά του, εἰς τοὺς πολιτικούς ἐξ ἐναντίας, οἱ πλειότεροι ἀπὸ τοὺς τρέχοντας τρέχουν· καταφορτωμένοι τὰ πάθη των.

8

ΜΕΜΝΑΣ' ΑΠΙΣΤΕΙΝ

«Μέμνας' ἀπιστεῖν, ἄρθρα ταῦτα φρενῶν» εἶπεν ἓνας ἀπὸ τοὺς παλαιούς μας· ἔλεγε καὶ ἓνας ἀπὸ τοὺς ἀοιδίμους τῆς μόνης ἀληθινῆς τῶν Ἀγγλαμερικανῶν ἐλευθερίας κτίστας, ὁ Φραγκλίνος, ὅτι ὅσον ἀναγκαῖα εἶναι εἰς τὴν θρησκείαν ἢ δίχως ἐρεύνης πρίσις, ἄλλο τόσον ἐπικίνδυνος γίνεται εἰς τὴν πολιτικὴν. Διαλέγετε λοιπόν, φίλοι πολῖται, τοὺς ὀλίγους ἐκλεκτοὺς καὶ αὐτῶν μόνων τὰς συμβουλάς δέχεσθε μετὰ χαρᾶς.

9

ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ

Μόνη τῶν φώτων ἢ φιλάνθρωπος διασπορὰ δύναται νὰ διδάξῃ τὸν λαόν, ὅτι τὰ ἀληθῆ του συμφέροντα εἶναι νὰ ὑπατάσσεται εἰς μόνους τοὺς νόμους, ὡς ἐκ Θεοῦ φωνᾶς, νὰ πείθεται εἰς τοὺς ὑπηρέτας τῶν νόμων, τοὺς ἄρχοντας, νὰ τοὺς σέβεται ἐν ὅσῳ ἄρχουν, καὶ τοῦ λοιποῦ ἂν εἶναι σεβάσμιοι, νὰ τιμᾷ καὶ νὰ ἀγαπᾷ τοὺς συμπολίτας ἀδελφούς του· νὰ μὴ θυσιάσῃ ὅμως εἰς κανένα τὴν ἐλευθερίαν του, μηδ' ἀπὸ κανένα νὰ προσμένῃ τίποτε· ἀλλὰ νὰ ἔχῃ τὰς ἐλπίδας του, μετὰ Θεόν, εἰς μόνους τοὺς κόπους του, ἂν θέλῃ νὰ ἀποφύγῃ τὴν προφητικὴν κατάραν· «Ἐπικατάρατος ὁ ἄνθρωπος, ὃς τὴν ἐλπίδα ἔχει ἐπ' ἄνθρωπον». Τῶν πολιτειῶν ἡ ἀνεξαρτησία γεννᾶται ἀπὸ τὴν καθενὸς πολίτου ἀνεξαρτησίαν. Χαμερπῆς

ἐξ ἀνάγκης πρέπει νὰ εἶναι καὶ ἡ πολιτεία, ὅταν συγκροτεῖται ἀπὸ χαμερπεῖς πολίτας.

10

ΤΕΧΝΗ ΤΟΥ ΒΙΟΥ

Καθὼς διὰ νὰ κτίσῃ τις οἶκον, πρέπει νὰ εἶναι οἰκοδόμος νὰ ράψῃ ἐνδύματα, ράπτῃ καὶ καθεξῆς, ὁμοίως δι' ὅλας τὰς ἀνθρωπίνους χρείας, ὅ,τι θέλει τις νὰ κατασκευάσῃ μὲ τὰς ἰδίας του χεῖρας, ἀνάγκη εἶναι νὰ γνωρίζῃ τὴν τέχνην τῆς κατασκευῆς του. Παρόμοια καὶ διὰ νὰ ζήσῃ τις, ὡς πρέπει, εἰς τὸ ὅποσον ἡ φύσις τὸν ἐγέννησε γένος ἢ ἡ τύχη τὸν διώρισε βίου ἐπάγγελμα, πρέπει νὰ μάθῃ τὴν τέχνην τοῦ βίου.

11

ΓΥΝΑΙΚΕΙΑ ΣΕΜΝΟΤΗΣ

Τὴν σεμνότητα καὶ μετριοφροσύνην, ἀναγκαίως ἀρετὰς εἰς ὅλους, ἡ φύσις ὅμως τὰς ὥρισε στολισμὸν τῶν γυναικῶν ἰδιαίτερον. Ἀπόδειξις τούτου εἶναι ἡ καθημερινὴ πεῖρα καὶ ἡ κρίσις μὲ τὴν ὁποίαν, συμφώνως ἄνδρες καὶ γυναῖκες, κρίνομεν ὅλοι τοὺς ἔχοντας τὰς τοιαύτας ἀρετὰς ἢ τὰς ἐναντίας κακίας. Ἀλαζῶν καὶ κομπαστῆς ἀνὴρ φέγεται ὀλιγώτερον παρὰ γυναῖκα κομπάστριαν. Κατηγοροῦν τὸν ἄσεμνον ἄνδρα ὅσοι ἔχουσιν ἠθὴ χρηστά· ἀλλὰ γυναῖκα ἄσεμνον καὶ αὐτοὶ οἱ ἄσεμνοὶ ἄνδρες ἀναγκάζονται νὰ κρίνωσι βδελυκτῆν· ὡς ἐξ ἐναντίας τῆς σεμνῆς καὶ μετριοφρονος γυναικὸς οἱ ἔπαινοι, εἰς τὸν μετριοφρονα καὶ σεμνὸν ἄνδρα γίνονται ἐκθειασμοί. Διατί; διότι ἔλαβεν ἡ γυνὴ παρὰ τὸν ἄνδρα πλειότερα ἀπὸ τὴν φύσιν βοηθήματα νὰ εἶναι σεμνή.

ΒΑΡΒΑΡΟΙ

Ὅταν κατὰ δυστυχίαν εὐρεθῇ τις περικυκλωμένος ἀπὸ βαρβάρους, πρέπει νὰ προσπαθῇ νὰ τοὺς φωτίσῃ· ἀλλέως κινδυνεύει νὰ βαρβαρωθῇ αὐτός. Δὲν ἐνθυμοῦμαι τίς τίνα ὄνειδίζει εἰς τὸν Εὐριπίδην ὅτι ἔχασε τὰ ἦθη του διὰ τὴν μακρὰν μεταξὺ τῶν βαρβάρων διατριβήν.

«Βεβαρδώρωσαι, χρόνιος ὢν ἐν βαρβάροις».

ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΙΣ

Εὐρισκόμεθα ἀκόμη εἰς τὰ πρότιστα στοιχεῖα τῆς ἀναγεννήσεως ἢ ἀναφωτίσεώς μας· ἀπ' ὅ,τι κάμνομεν καλῆτερα νὰ κάμωμεν, χρειάζεται θαῦμα· ἀλλ' οἱ εὐτυχεῖς ἐκεῖνοι χρόνοι τῶν θαυμάτων, ὅτε μὲ μόνην τὴν ἐπίθεσιν τῶν χειρῶν διεδίδοντο χαρίσματα γλωσσῶν, προφητείας καὶ πάσης σοφίας, ἐπέρασαν, οὐδὲ θέλουν ἐπιστρέφει πλέον. Τώρα χρειάζονται ἰδρωτὲς ἀκάματοι, συνωδευμέιοι μὲ τὸ Γνώθι σαυτόν.

ΓΗΡΑΣ

Ἐγώ, εἶμαι τώρα εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν καὶ κατάστασιν τῶν καρδοκυρῶν, οἱ ὅποιοι πλησιάζοντες τὸν λιμένα περιμαζεύουσι τὰ παντὰ των. Βλέπω πλησίον τὸν λιμένα καὶ αἰσθάνομαι τὴν ὁσμὴν τῆς γῆς, ἣτις ἔχει νὰ καλύψῃ τὸ σαρκίον μου.

15

ΔΥΣΤΥΧΙΑΙ

Αἱ δυστυχίαι εἶναι τῆς ἀρετῆς ἢ παλαιστρα, εἰς τὴν ὁποίαν διακρίνεται ὁ ἀνδρεῖος ἀπὸ τὸν ἀνανδρον ἀθλητήν, Πότε ἄλλοτε ἔχει τις νὰ δεῖξη μὲ πλειοτέραν βεβαιότητα, ὅτι εἶναι φρόνιμος, ἂν δὲν τὸ δεῖξη εἰς τὴν συμφορὰν του ; Τὸ νὰ βασιλεύῃ τις τὰ καλὰ δὲν χρειάζεται μεγάλην γνῶσιν· τὸ νὰ τὰ ἐργάζεται, ὅταν ἢ χρεῖα τὸ καλέσῃ, εἶναι μόνῃς ἀνδρείας καὶ φρονίμου ψυχῆς προτέρημα.

16

ΑΝΑΤΡΟΦΗ

Σπούδασε μάλιστα τὴν ἀνατροφὴν τοῦ στήθους, ἥτις μόνῃ μορφώνει τοὺς ἀληθεῖς ἀνδρας καὶ τὰς ἀνδρείας γυναῖκας, παρὰ τὴν ἀνατροφὴν τῆς κεφαλῆς, ἀπὸ τὴν ὁποίαν πλάσσονται οἱ καταχρηστικῶς ὀνομαζόμενοι χρηστοθήεις οὔτοι καὶ ἐράσμιοι (aimables) καὶ κομψοὶ ἀνδριαντίσκοι. Ἔχε καὶ τοῦτο εἰς τὴν μνήμην σου, ὅτι ἡ ἀρετὴ εἶναι πρᾶγμα ἐθιστὸν καὶ ἀποκτᾶται, ὡς ὅλα τὰ ἀποκτώμενα, ἀπὸ μακρὰν συνήθειαν, ἥτις καταντᾷ εἰς ἕξιν καὶ σχεδὸν εἰς δευτέραν φύσιν. Ἀλλὰ τὸ ἔθος τοῦτο πρέπει νὰ ἀρχίσῃ μ' αὐτὴν τὴν νηπιώδη ἡλικίαν. Καθὼς, ὅστις συνειθίσῃ παιδιόθεν τὸν καφὲν ἢ τὸν βρωμισμένον ταμβάκον, κρίνει τὴν στέρησίν του μεγάλην δυστυχίαν, ἀπαράλλακτα, φίλε μου, καὶ ὅστις συνειθίσῃ ἀπὸ μικροῦ νὰ χαίρῃ εἰς τὰ δίκαια καὶ νὰ ἀγανακτῇ εἰς τὰ ἄδικα, τὴν αὐτὴν ἕξιν καὶ συνήθειαν θέλει ἔχει καὶ ὅταν φθάσῃ εἰς ἀνδρικήν ἡλικίαν. Ἀλλὰ διὰ νὰ ζυμωθῇ μὲ τοιαύτην ἕξιν τὸ παιδίον,

πρέπει νὰ εἶναι περικυκλωμένον ἀπὸ χρηστὰ παραδείγματα καὶ μακρυσμένον ὅσον τὸ δυνατόν ἀπὸ κακοὺς λόγους καὶ κακὰς πράξεις.

17

ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑ

Τελειώνεις λέγων ὅτι «ἡ Ἑλλὰς γενιᾶ καὶ πάλιν Μιλτιάδου, Λεωνίδου, Ἀριστείδου καὶ Σωκράτους». Τοὺς πρώτους δύο εὐτύχησα καὶ ἐγώ, πρὶν ἀποθάνω, νὰ ἀκούσω τοὺς Ἀριστείδου καὶ Σωκράτους εὐχομαι σὲ νὰ ἴδῃς. Ἀπὸ τουρκικὸν σχολεῖον Ἀριστείδου καὶ Σωκράτου δὲν ἐκβαίνουν· χρειάζεται καιρὸς διὰ νὰ μάθωσιν ἄλλων σχολείων μαθήματα.

18

ΖΩΗ

Παρηγοροῦ με τὸν λογισμόν, ὅτι ὅλη ὄλων ἡμῶν, ἀπὸ πρώτης γενέσεως μέχρι τελευτῆς, ἡ ζωὴ ἄλλο δὲν εἶναι πλήν ποτήριον συγκερασμένον ἀπὸ λυπηρὰ καὶ χαρμόσυνα· καὶ ἡ σύγκρασις αὕτη εἶναι ἔργον τῆς προνοίας, διὰ νὰ μὴν ἀηδιάζωμεν ἀπὸ τὸ μέλι τῶν χαρμοσύνων, μηδὲ νὰ ἀγανακτῶμεν πάλιν ἀπὸ τὴν πικρίαν τῶν λυπηρῶν, ἀλλὰ νὰ κρατῶμεθα πάντοτε εἰς τὸ μέσον, τὸ ὁποῖον διακρίνει τοὺς ἀληθῶς ἀνδρας ἀπὸ τοὺς κοινοὺς ἀνθρώπους.

19

ΑΚΙΝΗΣΙΑ

Ὀλιγώτερον κακὸν εἶναι τὸ νὰ περιπατῇ τις χωλὰ, παρὰ τὸ νὰ εἶναι ἀκίνητος παντάπασιν ὡς λίθος. Ἔως τώρα ἤμεθα

εἰς ταύτην τὴν ἀθλίαν ἀκίνησιαν· τὴν εἶναι ὀλίγος χρόνος ἀπ' οὗ ἤρχισαμεν νὰ σαλευώμεθα. Πῶς εἶναι δυνατόν ἀπὸ τοσαύτην ἀκίνησιαν νὰ μεταβῶμεν πάραυτα εἰς τὴν ὀλόκληρον καὶ ἀπαρεμπόδιστον χρῆσιν τῶν μελῶν ;

ΓΛΩΣΣΑ

Μ' ἔδον ὅτι ἡ ἡλικία μου καὶ ἡ εἰς τὴν Εὐρώπην μακρὰ διατριβή μου μεταξὺ ἀνδρῶν φωτισμένων, ὑποθέτουσιν ἔρευναν περισσοτέραν τῶν τοιούτων, σὲ βεβαιώνω, χωρὶς ὑπόκρισιν μετριοφροσύνης, ὅτι ποῦ μέλλει νὰ καταντήσῃ ἡ ποῖαν μορφήν θέλει λάβει ἡ σημερινὴ ἡμῶν γλῶσσα, δὲν τὸ ἐξεύρω, μὰ τὴν φιλίαν μας ! Δὲν τὸ ἐξεύρω. Παρὰ τὸν ὄρκον, ἄλλη ἀπόδειξις τῆς ἀληθοῦς ἀγνοίας μου εἶναι ὅ,τι πολλάκις σὲ εἶπα, ὅ,τι σὲ λέγω πάλιν. Ποῖον ; "Ἄν νομίζετε τὴν μέσην ὁδὸν (ὡς κ' ἐγὼ τὴν νομίζω) καλήν, πατεῖτέ τὴν μὲ σιωπὴν καὶ ἡσυχίαν διὰ τὸν κίνδυνον μὴ συσταθῶσιν αἰρέσεις. Βάδιζέ τὴν ἡσυχὰς sans faire semblant de rien, καὶ ἄφες καὶ τοὺς μακαρονίζοντας καὶ τοὺς χυδαῖζοντας, ἀκόμη καὶ τοὺς ὑποκρινομένους ὅτι ἀκολουθοῦν καὶ αὐτοὶ τὴν μέσην ὁδόν, νὰ πολεμῶσι πρὸς ἀλλήλους ἕως νὰ τοὺς ὑποτάξῃ ὁ ὀρθὸς λόγος ἢ κἂν συγγραφεὺς τις, πεζὸς ἢ ἔμμετρος, διάφορος ἀπ' αὐτοὺς ἔλους τοὺς ἀνόστους καὶ ἀνοήτους λέξεων συρράπτας. Ζητοῦν οἱ ἐξοχώτατοι οὗτοι ἰατροὶ νὰ ἰατρεύσουν τὴν γλῶσσαν πρὶν ἐρευνήσωσιν ἢ νοήσωσιν ποῖον εἶναι τὸ πάθος τῆς γλώσσης καὶ πόθεν πρέπει νὰ ἀρχίσωσι τὴν θεραπείαν. Ζητοῦν νὰ οἰκοδομήσωσι πρὶν συνάξωσι τῆς οἰκοδομῆς τὴν ὕλην, ἢ ὅποια εἶναι αἱ ἀναρίθμητοι λέξεις,

σπαρμέναι εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα καὶ ἄγνωστοι ἀκόμη εἰς τὰ λεξικά καὶ τῶν ὁποίων πρέπει πρῶτον νὰ διορισθῇ ἡ ἀξία (la valeur des mots) καὶ ὁ τόπος τῆς οἰκοδομῆς ὅπου πρέπει νὰ ἐμβῇ πᾶσα μία. Διὰ ταύτην τῆς ἀξίας τὴν ἄγνοιαν καὶ τῶν ἐλληνικῶν ἀρχαίων καὶ τῶν σημερινῶν χυδαῖζουσιν καὶ οἱ χυδαῖζοντες, μακαρονίζουσιν καὶ οἱ μακαρονίζοντες.

23

ΑΠΑΙΔΕΥΤΟΙ

Κανῶν γενικὸς καὶ λογικὸς (ἐπειδὴ στηρίζεται εἰς τὸ λογικὸν ἀξίωμα τοῦτο· «ὁ φωτισμὸς τῶν ἀπαιδευτῶν πρέπει νὰ γίνεται διὰ τῶν εὐκολωτέρων καὶ συντομωτέρων μέσων»)· οὗτος. Ἀπὸ δύο συνωνύμους λέξεις, ἐκείνη πρέπει νὰ διαλεχθῆται καὶ νὰ εἰσάγεται εἰς τὴν σημερινὴν ἡμῶν γλῶσσαν, ἢ ὅποιαν ἐλπίς ἢ ὑπόληψις εἶναι ὅτι θέλει εὐκολώτερον καὶ λάβει ὁ ἀπαιδευός.

24

ΤΟΝΟΣ

Ὁ τόνος ἔκαμε πολλάκις θαύματα· ἀρκεῖ νὰ σὲ ἀναμνήσω ἔν μόνον παράδειγμα διὰ νὰ καταλάβῃς ἐὰν δὲν ἐξηγῶ σαφῶς τὴν ἰδέαν μου, τί ἐννοῶ διὰ τοῦ τόνου. Ὁ Γέλων ἦτο τύραννος τῆς Σικελίας, τύραννος ὅμως ἀπ' ἐκείνους εἰς τοὺς ὁποίους ἔμεινε κάποια συνειδήσις ἀνθρωπότητος καὶ ἀρετῆς· μ' ὄλον τοῦτο πληροφορημένος ὅτι μισεῖται καὶ μὴ θέλων νὰ τυραννῆται αὐτὸς ἀπὸ τὸν καθημερινὸν φόβον τῆς ἐπιβουλῆς, ἐφάνη ἀπροσδοκῆτως μίαν τῶν ἡμερῶν εἰς τὸ μέσον τῆς ἀγορᾶς, ὄχι

μόνον χωρὶς σωματοφυλάκων, ἀλλὰ καὶ ἄσπλος, καὶ εἶπε πρὸς τὸν δῆμον, ὅτι εἶναι ἕτοιμος νὰ ἀφήσῃ τὴν μοναρχίαν, ἐὰν δὲν ἦσαν εὐχαριστημένοι ἀπ' αὐτόν· ἀλλὰ τὰ ὀλίγα ταῦτα λόγια τὰ ἐπρόφερε μὲ τόσον τόνον τῆς φωνῆς καὶ μὲ τοιοῦτον σχῆμα προσώπου, ὥστε οἱ καλοὶ σου Σικελιωταὶ ἀντὶ νὰ τὸν κατακόψωσι, τὸν ἐπέστρεψαν δορυφοροῦντες εἰς τὸν οἶκόν του καὶ ἐπεκύρωσαν εἰς αὐτὸν τὴν ἐξουσίαν.

23

ΓΥΜΝΟΤΗΣ

Εἶναι πρᾶγμα γελοῖον ὁ παντάπασι γυμνὸς νὰ ζητῆ νὰ σκεπάσῃ τὴν γύμνωσίν του μὲ ὀθόνας τῆς Ἰνδίας· ἱκανὴ εἶναι τρεῖς αὐτὸν διὰ τὴν κατεπείγουσαν περίστασιν καὶ μηλωτὴ προθέλετου· ἔπειτα μὲ τὸν καιρὸν ἀποκτᾷ καὶ τὰ Ἰνδικὰ φορέματα.

φιλ'

τῆ

λ'

24

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

Δικαίως κρίνει καὶ αὐτὸς ὅτι πρῶτον γεννῶνται οἱ συγγραφεῖς, ἔπειτα αἱ γραμματικαὶ καὶ οἱ γραμματικοί· ἀλλ' ἔπρεπε νὰ προσκρίνη καὶ τοῦτο, ὅτι αἱ γραμματικαὶ ἔγιναν ἀπὸ τὴν παρατήρησιν καὶ συλλογὴν τῶν ὀρθῶς λεχθέντων καὶ ἀναλόγως συνταχθέντων ἀπὸ τοὺς καλοὺς συγγραφεῖς. Ὅθεν συμπεραίνεται ὅτι ἡ γραμματικὴ περιείχετο δυνάμει εἰς τὰ βιβλία τῶν δοκίμων συγγραφέων· καὶ οἱ δόκιμοι οὗτοι συγγραφεῖς ἦσαν ἀληθῶς καὶ γνησίως οἱ πρῶτοι γραμματικοὶ τῆς γλώσσης ἂν καὶ δὲν ὠνομάζοντο ρητῶς οὕτως.

25

ΣΥΓΓΡΑΦΕΥΣ

Συγγραφεὺς καλὸς νὰ γένη δὲν ἔμπορεῖ ἂν δὲν ἀκολουθῆ, ὅσον εἶναι δυνατὸν, τὴν φυσικὴν γραμματικὴν, ἥγουν τὴν ἀναλογίαν, ἀπὸ τὴν ὅποίαν γεννᾶται ἡ πρώτη ἀρετὴ τοῦ λόγου, ἡ σαφήνεια· ἂν δὲν γράφῃ εἰς τρόπον (λέγω πάλιν «ὅσον εἶναι δυνατὸν» ἐπειδὴ γενικοὶ κανόνες χωρὶς ἐξαιρέσεις καὶ ἀνωμαλίας δὲν εἶναι εἰς καμμίαν γλῶσσαν), ὥστε ἀπὸ τὸ σύγγραμμά του νὰ συντάσσεται μία καὶ ὄχι ἕξ ἢ ἑπτὰ γραμματικά· ἂν δὲν σπουδάζῃ καὶ πρὸς τούτοις νὰ συμπλέκῃ τὰς λέξεις του καὶ νὰ τὰς συντάτῃ εἰς ἐκεῖνον τὸν τρόπον, ὅστις προξενεῖ περισσοτέραν ἡδονὴν εἰς τὴν ἀκοήν· ὁ δεῦτερος οὗτος κανὼν ἐπιστηρίζεται εἰς τὴν φύσιν αὐτὴν τοῦ ἀνθρώπου. Αὐτὸς ζητεῖ πανταχοῦ τὴν ἡδονὴν, τὴν ζητεῖ εἰς τὴν τράπεζαν, τὴν ζητεῖ εἰς τὴν μαλακὴν κλίνην, εἰς τὰ φορέματα, εἰς τὸ θέατρον, εἰς τὴν μουσικὴν· καὶ πῶς θέλεις νὰ μὴ τὴν ζητῇ καὶ εἰς τὴν διὰ λόγου μετὰ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων ἀναστροφὴν, ἣτις συμπληροῖ τὸ περισσότερον σχεδὸν μέρος τῆς ζωῆς του ;

26

ΜΟΡΦΩΣΙΣ ΤΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ

Ἡ μόρφωσις, φίλε μου, τῶν γλωσσῶν κρέμαται ἀπὸ διαφόρους καὶ ἄλλοκότους περιστάσεις. Ὀλίγον τι ἀρκεῖ νὰ κλίνῃ εἰς τὸ ἔν ἢ τ' ἄλλο μέρος τὴν πλάστιγγα· ἀλλ' ἀφοῦ μίαν φορὰν ἢ ῥοπήν γένη, δὲν ἔμπορεῖ πλέον νὰ τὴν ἀλλάξῃ ὀλίγων

τινῶν δύνამεις· ἡ φωνὴ καὶ ἡ γλῶσσα τοῦ λαοῦ εἶναι φωνὴ καὶ γλῶσσα τοῦ Θεοῦ.

27

ΥΦΟΣ

Καλὸν ἦτο νὰ ἀναγινώσκησ καὶ συχνὰ τὸν Ὅμηρον καὶ ἀπὸ τοὺς πεζογράφους τὸν Πλάτωνα καὶ τὸν Ἰσοκράτην· τοῦτον δὲ μάλιστα διὰ τὴν πρὸς ἀλλήλας θέσιν καὶ τάξιν τῶν λέξεων. Αὐτοὶ εἶναι οἱ ἀληθινοὶ μάγοι, ἐπειδὴ σὲ θέλγουσι καὶ σὲ ἀπατῶσι πολλάκις διὰ μόνης τῆς τάξεως τῶν λέξεων, χωρὶς νὰ σὲ δώσωσι καιρὸν νὰ καταλάβῃς τῶν ἐννοιῶν τὴν κοινότητα ἢ καὶ τὴν παντελεῖ ματαιότητα. Ἄλλος ἀπὸ τοὺς παλαιοὺς παρὰ τὸν Διονύσιον τὸν Ἀλικαρνασσέα καὶ τοὺς νέους παρὰ τὸν Βυφῶνα (Buffon) δὲν ἐκατάλαβε τόσον καλὰ τὴν δύναμιν ταύτης τῆς τάξεως, μήτε πόσῃ ἐπιρροὴν ἔχει εἰς τὸν χαρακτῆρα τοῦ λόγου. Οὗτος εἶπε *le style est l'homme*. Ἐκεῖνος εἰς τὸ περὶ συνθέσεως ὀνομάτων (βιβλίον ἄξιον ἀναγνώσεως καὶ μελέτης) ὁμοιάζει μὲ παραβολὴν πολλὰ ὠραία, τὴν θέσιν τῶν ὀνομάτων μὲ τῆς Ἀθηνᾶς τὴν μαγικὴν ράβδον, ἣτις ἐγγίζουσα μόνον τὸν Ὀδυσσεά ἔκαμνεν ἄλλοτε γέροντα ἄμορφον καὶ ρυτιδωμένον, ἄλλοτε παλλικάριον πολλὰ ὠραῖον.

28

ΔΙΠΛΗ ΠΑΙΔΕΙΑ

Ἡ παιδεία καὶ ἡ ἀνατροφή τῶν ἀνθρώπων εἶναι διπλῆ· παιδεία τῆς κεφαλῆς καὶ παιδεία τοῦ στήθους· καλὰ καὶ αἱ δύο· ἀλλ' ἡ πρώτη χωρὶς τὴν δευτέραν δὲν ἔφερε εἰς κανὲν ἔθνος

τὴν ἀληθινὴν εὐδαιμονίαν, ἣτις τότε μόνον εἶναι ἀληθινή, ὅτε εἶναι μοιρασμένη ἀναλόγως εἰς ὅλον τὸ ἔθνος, διότι τότε μόνον δύναται νὰ φυλάξῃ τὸ ἔθνος ἀπὸ τὴν δουλείαν.

29

ΠΑΛΗ ΤΟΥ ΒΙΟΥ

Ὁ ἀνθρώπινος βίος, φίλε μου, ἀπὸ γενέσεως μέχρι τελευτῆς εἶναι πόλεμος, καὶ εἰς πόλεμον διωρισμένους ἐχρεώστουν οἱ μακαρίζται γονεῖς μας νὰ μὴς ὀπλίζωσι παιδιοῦθεν διδάσκοντές μας, ὅτι ἡ πρόνοια οὔτε καλὰ μᾶς χαρίζει ἄμικτα καὶ καθαρὰ ἀπὸ κάθε κακόν, οὔτε πάλιν συγχωρεῖ νὰ πάσχωμεν τὰ κακά, χωρὶς νὰ τὰ γλυκάνῃ μὲ τίποτε καλόν. Τοιαύτην διδασκαλίαν ἔπρεπε νὰ φυτεύσωσιν ἀπ' ἀρχῆς εἰς τὰς νεαρὰς μας ψυχὰς πρὶν δοκιμάσωμεν καλὰ ἢ κακά, διὰ νὰ εἴμεθα προετοιμασμένοι καὶ εἰς τὰ δύο.

30

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΝΕΟΥΣ

Αὐξήσατε ὦ νέοι φιλόμουσοι τῆς Ἑλλάδος, τὴν προθυμίαν τοῦ νὰ φωτίσετε τὴν πατρίδα καὶ νὰ ἀνακαλέσετε πάλιν εἰς αὐτὴν τὴν ἀρχαίαν τῶν ἡμετέρων προγόνων δόξαν. Ἐνθυμήθητε ὅτι εἰσθε Ὀμήρων, Ἀριστοτέλων, Πλατῶνων, Δημοσθένων, Θουκυδίδων, Σοφοκλέων καὶ μυρίων ἄλλων τοιούτων ἀνδρῶν ἀπόγονοι. Συλλογίσθητε πόσους κόπους ὑπέφεραν οἱ θαυμαστοὶ οὔτοι ἄνδρες διὰ νὰ τιμήσωσι τὴν πατρίδα, πόσῃν δόξαν ἀπέλαβαν ζῶντες ἀπ' αὐτὴν, πόσῃν λαμβάνουν ἔτι καὶ μετὰ θάνατον ἀπὸ τὰ σοφὰ τῆς Εὐρώπης ἔθνη. Πολλοὶ ἀπ' αὐ-

τοὺς ἐξενιτεύθησαν, καθὼς ξενιτεύεσθε τὴν σήμερον. διὰ νὰ συλλέξωσιν εἴ τι χρήσιμον εὑρισκαν εἰς τὰ ἄλλα ἔθνη καὶ νὰ πλουτίσωσι τὴν ἰδίαν πατρίδα. Προσέχετε μάλιστα μὴ σᾶς ἀπατήση ἢ νεότης εἰς τὴν ἐκλογὴν τοῦ καλοῦ, μὴ μετὰ πολλοὺς κόπους καὶ μετὰ μακρὰν ξενιτείαν ἐπιστρέψετε μὲ κενὰς χεῖρας ἢ γέμοντες ἀπὸ τὰ κακὰ τῆς Εὐρώπης. Εἶναι βέβαια πλήρης ἀναριθμήτων καλῶν ἢ Εὐρώπῃ· ἀλλ' ἔχει καὶ πολλὰς ἀφορμὰς διαστροφῆς καὶ προβάλλει πολλὰς παγίδας εἰς τὴν ἄπειρον νεότητα. Μιμήθητε τὰς μελίσσας, ἀπανθίζοντες τὰ χρήσιμα καὶ ὄχι τὰς μυίας, αἱ ὁποῖαι προσκολλῶνται εἰς τὰς δυσωδίας. Τῶν τιμίων ἡδονῶν ἢ μετρία χρήσις γίνεται ἀνεσις τῶν κόπων καὶ διεγείρει εἰς νέους ἄλλους κόπους· ἢ κατὰ χρήσις φεύγει τοὺς ἀναγκαίους κόπους, μαλακύνει τὸ σῶμα, ἐκνευρίζει κατὰ μικρὸν τὰς δυνάμεις τῆς ψυχῆς καὶ τυφλόνει εἰς τὸ ὕστερον τοῦ νοῦ τοὺς ὀφθαλμούς. Προσέχετε μὴ σᾶς ἀποθηριώση ἢ φιληδονία καὶ σᾶς μεταβάλη, καθὼς τοῦ Ὀδυσσεῶς τοὺς φίλους ἢ Κίρκη, εἰς χοίρους. Ἀναγινώσχετε συνεχῶς τὸν θαυμαστὸν ἀπόλογον τοῦ Προδίκου περὶ τῆς νεότητος τοῦ Ἡρακλέους καὶ ἀκολουθήσατε τὴν σεμνὴν ἐκείνην γυναῖκα ἣτις εἰκόνιζε τὴν ἀρετὴν καὶ ὄχι τὴν ἀνάσχυτον Σειρήνα, ἢ ὅποια ἐτόλμα νὰ ὀνομάζεται εὐδαιμονία. Ἀπὸ σᾶς ἢ πατρίς δὲν ζητεῖ μὴτε τὴν Στωικὴν ἀπάθειαν, μὴτε τὴν μοναστικὴν σκληραγωγίαν καὶ κακοπάθειαν· ζητεῖ φῶτα διὰ νὰ θεραπεύση τὴν τύφλωσιν, ἐνδύματα διὰ νὰ σκεπάσῃ τὴν γύμνωσιν τῆς. Ἀλλὰ μὴτε νὰ τὴν φωτίσετε μὴτε νὰ τὴν ἐνδύσετε θέλει εἶσθαι ἱκανοί, ἐὰν δὲν ἔχετε τὴν φιλοσοφικὴν μετριοπάθειαν.

Μιμήθητε λοιπὸν τοὺς φρονίμους ἡμῶν προγόνους, οἱ ὁποῖοι φλεγόμενοι ἀπὸ τῶν ἐπιστημῶν τὸν ἔρωτα, ἔτρεχαν πανταχόθεν

εἰς τὰς Ἀθήνας διὰ νὰ ἀπολαύσῃ τὰς ἀληθεῖς ἡδονὰς τῆς φιλοσοφίας. Ἐκεῖ ἐφάνησαν ἄνθρωποι νέοι, καθὼς σεῖς, καὶ πένητες, καθὼς πολλοὶ ἀπὸ σᾶς, οἱ ὅποιοι τὴν ἡμέραν ἐσύχναζον τὰς σχολὰς τῶν φιλοσόφων καὶ τὴν νύκτα εἰργάζοντο μὲ μισθὸν διὰ νὰ λαμβάνωσι τὰ πρὸς ζωὴν ἀναγκαῖα. Τοιαύτην ἔνδειαν τὴν σήμερον νὰ φοβῆτε δὲν ἔχετε· δεῖξατε προθυμίαν τοῦ νὰ φωτισθῆτε καὶ ἡ πατρίς εἶναι ἐτοίμη νὰ σᾶς χορηγήσῃ δαφιλῶς τὰ πρὸς ζωὴν καὶ μάθησιν ἀναγκαῖα.

31

ΠΑΘΗ

Τὸ περισσότερον μέρος τῶν καταδικαζομένων ἀπὸ τοὺς νόμους κολάζονται, διότι δὲν ἐφρόντισαν νὰ χαλινώσωσι τὰ πάθη εἰς τὴν νεαρὰν αὐτῶν ἡλικίαν. Κακὸς ἄνθρωπος δὲν γίνεται κἀνέναντι εἰς μίαν στιγμὴν χρόνου, καὶ τὰ πάθη δὲν εἶναι κατ' ἀρχάς, πλὴν μικροὶ σπινθῆρες. Ὄταν ὁ λόγος τὰ κυβερνᾷ γίνονται φῶς, τὸ ὅποτον λάμπει εἰς ὅλας τὰς πράξεις τοῦ νέου καὶ διαδίδεται εἰς ὅλην του τὴν πατρίδα. Ὄταν ἀφεθῶσι νὰ φέρωνται χωρὶς χαλινόν, ἀνάπτουσι πυρκαϊὰν ὀλεθρίαν, τὴν ὅποσαν νὰ σθέσῃ ἄλλο τι πλέον δὲν δύναται παρὰ τὰς ποινὰς τῶν νόμων. Ἐξεύρετε καλῶτατα ὅτι δὲν ἀρκεῖ τὸ νὰ μὴν ἐπράξατε κακὸν ἐναντίον τῶν νόμων, ἀλλὰ θέλουσιν ζητηθῆ ἀπὸ σᾶς καὶ ὅσα καλὰ δύναμενοι νὰ πράξετε, ἡμελήσατε. Δὲν ἀρκεῖ τὸ νὰ μὴν ἐπροδώκατε τὴν πατρίδα, ἀλλ' ἀμάρτημα λογίζεται καὶ τὸ νὰ μὴ τὴν ὠφελήσατε. Προδότης τῆς πατρίδος γίνεται ὅχι μόνον ὅστις ἀνοίγει τὰς πύλας αὐτῆς εἰς τοὺς ἐχθρούς,

ἀλλὰ καὶ ὅστις δὲν ἔλεετ τὴν πτωχείαν τῆς, δὲν ἐνδύει τὴν γόμνωσίν τῆς, δὲν τὴν ὠφελεῖ κατὰ πάντας τρόπους μὲ τοὺς κόπους του.

32

ΧΡΗΣΙΣ ΤΟΥ ΠΛΟΥΤΟΥ

Καὶ εἰς αὐτὸ τὸ εὐτελέστατον ἀνδράποδον, ὦ φίλοι πλούσιοι, δύναται πολλάκις ἢ τύχη νὰ δώσῃ θησαυροὺς μεγάλους χρημάτων· ἀλλὰ μόνον ὅστις ἔχει γενναίαν ψυχὴν ἐξεύρει τὴν ἀληθῆ χρῆσιν τοῦ πλοῦτου. Ἡ ἀληθὴς χρῆσις τὴν σήμερον εἶναι νὰ τὸν δαπανᾶτε εἰς θεραπείαν τῆς πληγωμένης καὶ νοσοῦσης πατρίδος, νὰ ἀγοράσετε φάρμακα, νὰ πληρώσετε ἰατροὺς. Τὰ φάρμακα εἶναι τῶν ἐπιστημῶν τὰ φῶτα, οἱ ἰατροὶ εἶναι οἱ ἐπιστήμονες καὶ συνετοὶ ἄνδρες. Τί σᾶς χρησιμεύει ὁ πλοῦτος ὅταν δὲν ἐξεύρετε νὰ τὸν μεταχειρισθῆτε εἰς ἀνατροφὴν καὶ παιδείαν τῶν ἰδίων τέκνων; τίς ὠφέλεια ἀπὸ τὸ νὰ ἀφήσετε θησαυροὺς χρημάτων εἰς κληρονόμους τῶν ὀπλοίων ἢ ἀπαιδευσία θέλει κάμει τὸν πλοῦτον κακίας καὶ ὄχι ἀρετῆς ὄργανον; τί καλὸν προσμένετε ἀπὸ τὸν πλοῦτον ὅταν δὲν συνοδεύεται μὲ τὴν τιμὴν; μήπως δύναται μόνος ὁ χρυσοὺς νὰ θεραπεύσῃ τὴν αἰσχύνην τοῦ νὰ λέγεσθε ἀπαιδευτῶν τέκνων ἀπαιδευτοὶ γονεῖς ἢ βαρβαρωθείας πατρίδος βαρβαρώτατοι πολῖται; Στεῖς ἐξοδεύετε μὲ προθυμίαν εἰς ἐλεημοσύνας· ἀλλ' εἶναι ἀσυγκρίτως μεγαλητέρα ἐλεημοσύνη τὸ νὰ κόπητις τίς τὰς αἰτίας τῆς πτωχείας, παρὰ νὰ τρέφῃ πτωχοὺς. Ἡ πτωχεία προέρχεται πολλάκις ἀπὸ ἐκουσίαν ἀργίαν ἢ ἀπὸ τὴν κοινήν τῆς πατρίδος συμφορὰν· ἀργοὶ καὶ πτωχοὶ ἐκεῖ μάλιστα εἶναι πολλοί, ὅπου δὲν εἶναι μήτε τέχνη μήτ' ἐπιστήμη, ὅπου δὲν βασιλεύουσι μόνοι χρηστοί.

33

ΦΙΛΟΙ

Οἱ πιστοὶ φίλοι τρέχουσιν εἰς τὸν κίνδυνον τοῦ φίλου· οἱ κόλακες δὲν φαίνονται, πλὴν ἀφοῦ περάσῃ ὁ κίνδυνος.

34

ΠΡΟΣΩΝΤΑ ΤΟΥ ΔΡΑΜΑΤΟΣ

Συγχωρεῖται βέβαια εἰς τὸν συγγραφέα νὰ πλάσῃ, ὡς τὸν ὁδῶν, τὰ πρόσωπα τοῦ δράματος, νὰ δώσῃ εἰς αὐτὰ ὅ,τι ὄνομα καὶ νὰ τὰ θέσῃ εἰς ὅτινα τόπον ἀρέσει τὴν φαντασίαν του· ἀλλ' ἐπειδὴ τὰ πλαστὰ ταῦτα πρόσωπα δὲν κατοικοῦν τὴν σελήνην, ἀλλ' ὑποθέτονται ὅτι ἐγεννήθησαν, ἀνετράφησαν καὶ ἐνεργοῦν εἰς μέρη διωρισμένα καὶ μεταξὺ διωρισμένων ἔθνων τῆς οἰκουμένης, δὲν εἶναι συγχωρημένον εἰς αὐτὸν νὰ φεῦδεται μητ' εἰς τὴν γεωγραφίαν τοῦ τόπου, μητ' εἰς τὴν διήγησιν τῶν ἡρώων τοῦ ἔθνους, ὅπου πλάττει τὴν σκηνὴν τοῦ δράματος.

35

ΓΛΩΣΣΑ

Ἡ γλῶσσα εἶναι ἐργαλεῖον, μὲ τὸ ὅποιον ἡ ψυχὴ πλάττει πρῶτον ἐνδιαθέτως· ἔπειτα προφέρει τοὺς λογισμοὺς της. Ὅταν τὸ ἐργαλεῖον εἶναι ἀνακόνητον, ἰωμένον ἢ κακὰ κατεσκευασμένον, ἀτελὲς ἐξ ἀνάγκης μένει καὶ τὸ ἔργον τοῦ τεχνίτου.

ΝΕΚΡΑΝΑΣΤΑΣΙΣ ΤΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

Ὡς ἀπόγονοι τῶν Ἑλλήνων, λέγει ὁ καταφρονητὴς τῆς κοινῆς γλώσσης, χρεωστοῦμεν νὰ ἀναστήσωμεν τὴν προγονικὴν ἡμῶν γλῶσσαν. Καλὸν ἦτο βέβαια νὰ εἴμεθα εἰς ἐκείνους τοὺς χρόνους, ὅταν καὶ νεκροὶ ἀνίσταντο καὶ τὸ χάρισμα τῶν γλωσσῶν ἀκόπως διεδίδετο· θαύματα ὁμως δὲν γίνονται καθ' ἡμέραν.

ΕΘΝΟΣ ΚΑΙ ΓΛΩΣΣΑ

Ἡ γλῶσσα εἶναι ἓν ἀπὸ τὰ πλέον ἀναπαλλοτρίωτα τοῦ ἔθνους κτήματα. Ἀπὸ τὸ κτῆμα τοῦτο μετέχουν ὅλα τὰ μέλη τοῦ ἔθνους μὲ δημοκρατικὴν, νὰ εἶπω οὕτως, ἰσότητά· κανεὶς, ὅσον ἠθελεν εἶσθαι σοφός, μητ' ἔχει, μήτε δύναται ποθεν νὰ λάβῃ τὸ δικαίωμα νὰ λέγῃ πρὸς τὸ ἔθνος : «Οὕτω θέλω νὰ λαλῆς, οὕτω νὰ γράφῃς». Ὅστις, ἐπαγγελλόμενος νὰ γράφῃ εἰς τὴν κοινὴν γλῶσσαν, μακρύνεται τόσον ἀπὸ τὸν κοινὸν τρόπον τοῦ λέγειν, ἐκεῖνος ζητεῖ πρᾶγμα, τὸ ὅποιον μητ' ὁ σκληρότατος τύραννος δὲν εἶναι καλὸς νὰ κατορθώσῃ. Γυμνώνει ἀπὸ τὰ ὑπάρχοντά του τὸν πολίτην ὁ τύραννος, δύναται καὶ τέχνα καὶ γυναιῖκα νὰ τοῦ ἐπάρῃ, ἔμπορεῖ νὰ τὸν ἐξορίσῃ ἢ καὶ νὰ τὸν θανατώσῃ· ἀλλὰ δὲν ἔμπορεῖ νὰ τοῦ ἀλλάξῃ τὴν γλῶσσαν· αὐτὴν λαλεῖ εἰς τὴν πατρίδα του, αὐτὴ τὸν συνοδεύει καὶ εἰς τὴν ἐξορίαν. Μόνος ὁ καιρὸς ἔχει τὴν ἐξουσίαν νὰ μεταβάλλῃ τῶν ἐθνῶν τὰς διαλέκτους, καθὼς μεταβάλλει καὶ τὰ ἔθνη· καὶ ὅστις πρὶν τοῦ καιροῦ σπουδάζει μὲ τὴν βίαν

νά ἀλλάξη τὴν γλῶσσαν, εἰς αὐτὸν δύναται τις νὰ προσαρμόσῃ ὅ,τι ἔλεγεν ὁ ταλαίπωρος Αἴμων πρὸς τὸν τυραννικὸν αὐτοῦ πατέρα·

Ὅστις γὰρ αὐτὸς ἢ φροεῖν μόνος δοκεῖ,
ἢ γλῶσσαν, ἢν οὐκ ἄλλος, ἢ ψυχὴν ἔχειν,
Οὗτοι διαπτευθέντες ὄφθησαν κενοί.

38

ΔΥΟ ΑΚΡΑ ΤΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

Ἐὰν τὸ νὰ μακρύνεται τις ἀπὸ τὴν κοινὴν τοῦ λέγειν συνήθειαν τόσον, ὥστε νὰ γίνεται ἀσαφὴς εἰς τὴν διάνοιαν καὶ παράξενος ὀλότελα εἰς τὴν ἀκοήν, εἶναι τυραννικόν, τὸ νὰ χυδαῖζῃ πάλιν τόσον, ὥστε νὰ γίνεται ἀηδὴς εἰς ἐκείνους, ὅσοι ἔλαβον ἀνατροφὴν, μὲ φαίνεται δημαγωγικόν.

39

ΑΜΑΘΕΙΣ ΚΑΙ ΣΠΟΥΔΑΙΟΙ

Ἐὰν δὲν ἔχωμεν τὸ δικαίωμα τῆς τυραννικῆς προσταγῆς «οὕτω θέλω νὰ λαλήσῃς», ἔχομεν ἐξ ἅπαντος τὸ δικαίωμα τῆς ἀδελφικῆς συμβουλῆς «οὕτω πρέπει νὰ λαλῶμεν». Γράφομεν, ἤθελεν εἰπεῖ τις, διὰ τοὺς ἀμαθεῖς καὶ πρέπει νὰ συγκαταβαίνωμεν εἰς τὴν κατάληψιν αὐτῶν· ἀλλὰ μόνοι οἱ σπουδαῖοι χρεωστοῦν νὰ συγκαταβαίνωσιν εἰς τοὺς ἀμαθεῖς; μὴ δὲν ἔχουν κ' ἐκεῖνοι χρέος νὰ συναναβαίνωσιν ὀλίγον μὲ τοὺς σπουδαίους; Ἐπειτα διὰ ποίους ἀμαθεῖς γράφομεν; ὄχι βέβαια διὰ τὸν χυδαῖον ὄχλον, οἱ ὅποιοι μῆτ' ἂν εἴμεθα εἰς

τὸν κόσμον ἔχουν εἶδῃσιν· ἀλλὰ διὰ τοὺς ὅσοι τοῦλάχιστον ἐξεύρουν νὰ ἀναγινώσκωσι κ' ἔχουν ὅπωςδῆποτε ἐπιθυμίαν νὰ φωτισθῶσιν.

40

ΕΠΑΙΝΟΙ

Τὸ τιμιώτερον ἀπ' ὅλα τοῦ ἀνθρώπου τὰ προτερήματα εἶναι νὰ ἔχη καθὼς τὸ σῶμα εὖσιω καὶ τὴν ψυχὴν ὀρθήν· ὀρθὸς νὰ στέκη τὸν διδάσκει καὶ αὐτὴ ἡ θρησκεία, ἐπειδὴ καὶ εἰς αὐτὸν τὸν Θεόν, ἀσυγκρίτως ἀνώτερον ὑπὲρ πάντας τοὺς εὐεργέτας, ὡς υἱὸς καὶ ὄχι ὡς δοῦλος, νὰ προσφέρεται τὸν παραγγέλλει. Τοῦτο ἔπρεπε νὰ ἔχη πάντοτε πρὸ ὀφθαλμῶν, ὅστις ἀγαπᾷ νὰ ἐπαινῇ δουλοπρεπῶς, ὅτι εἰ μὲν ὁ ἐπαινούμενος εἶναι ἀληθῶς ἄξιος ἐπαίνου, ὄχι φίλον, ἀλλὰ μήτε δοῦλον δὲν καταδέχεται νὰ ἔχη τὸν τοιοῦτον ἐπαινέτην· εἰ δὲ (καθὼς εἶναι τῶν ἐνδεχομένων νὰ συμβῇ καὶ τοῦτο) οἱ ἐπαινοὶ προσφέρονται εἰς ὀλότελα ἀνάξιον ἀνθρώπον, γίνεται διπλοῦν τὸ σφάλμα τοῦ ἐπαινοῦντος, καὶ ὅτι ἐψεύσθη ἐναντίον τῆς συνειδήσεώς του καὶ ὅτι κατεστάθη ἄλλου ἀνδραπόδου ἀνδράποδον αὐτὸς ἀτιμότερον.

41

ΦΩΣ

Τὸ φῶς, τὸ ὅποῖον ὅλοι προθυμούμεθα νὰ ἐξανάψωμεν εἰς τὴν σκοτισθεῖσαν Ἑλλάδα, εὗρισκεται εἰς πολλὰ βαθύ πηγάδιον καὶ ἡμεῖς δὲν κρατοῦμεν ἀκίμη παρὰ τὴν ἄκραν τοῦ σχοινοῦ, μὲ τὸ ὅποῖον πρέπει νὰ τὸ ἀνασύρωμεν.

42

ΠΑΙΔΕΙΑ

Ἡ παιδεία ὄχι μόνον φωτίζει, ἀλλὰ καὶ ἐλευθερώνει ἀπὸ τὴν πτωχείαν καὶ τῆς πτωχείας τὴν ἐντροπήν. Τίποτ' ἄλλο δὲν τὸν καταφέρει [τὸν ἄνθρωπον] εἰς τὴν κατάστασιν τῶν ἀλόγων ζώων, ὅσον τὸ νὰ μὴ δύναται νὰ ζῆ μὲ τοὺς ἰδρωῖτας τοῦ προσώπου του, ἀλλὰ νὰ προσμένη τὴν τροφήν ἀπὸ τῶν ὁμοίων του τοῦ; κόπους. Μόνος ἔ κακὰ ἀναθρεμμένος καὶ ἀπαίδευτος πένης κινδυνεύει νὰ καταντήσῃ εἰς τοιαύτην ἀνδραπόδου κατάστασιν· ὅστις ἔχει παιδείαν δὲν φοβεῖται νὰ ψωμοζητήσῃ μήτ' ἂν πέσῃ εἰς βαρβάρων χεῖρας αἰχμάλωτος.

43

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

Ὅποιουδήποτ' ἔθνους τῆς γλώσσης ἢ γραμματικῆ ἄλλο δὲν εἶναι εἰ μὴ συλλογὴ τῶν κανόνων, κατὰ τοῦ; ὁποίους γράφει ἢ λαλεῖ εἰς περίοδον χρόνου τινὰ διωρισμένην τὸ πλεόν πεπαιδευμένον μέρος τοῦ ἔθνους. Ὅταν ἡ γλῶσσα, περὶ τῆς ὁποίας γίνεται ἡ γραμματικὴ, ζῆ, οἱ πεπαιδευμένοι τοῦ ἔθνους δὲν ἔχου; σχεδὸν οὐδεμίαν χρεαν τοιαύτης συλλογῆς, ἐπειδὴ αὐτοὶ ἐνομοθέτησαν τοὺς κανόνας τῆς γλώσσης· καὶ οἱ ἀπαίδευτοι ἔχου; πολλὰ ὀλίγην χρείαν. ἐπειδὴ ἀκούουσι καὶ ἀναγινώσκουσι τοῦ; ζῶντας τούτους νομοθέτας. Ἄλλ' ὅταν ἐξ ἀμελείας τῶν πεπαιδευμένων, ἢ καὶ διὰ τὴν φυσικὴν κλίσιν τοῦ ἀνθρώπου νὰ μεταβαίνῃ ἀπὸ τὴν τελειότητα εἰς τὴν παρακμήν, οἱ κανόνες τῆς γλώσσης ἀρχίζουσι νὰ παραβαίνωνται καὶ νὰ καταπρο-

νῶνται, ὅταν ἡ γλῶσσα ἀσθενῇ καὶ τρέχῃ, νὰ εἶπω εὖτως, εἰς τὸ γῆρας τῆς, τότε μέρος ἀπὸ τὸ ἔθνος, προθυμούμενοι νὰ ἐμποδίσωσι τὸν θάνατον τῆς γλώσσης, εἰς τὴν ὅποίαν ἔγραψαν αἱ δοξάσαντες τὸ ἔθνος, συλλέγουσιν ἀπ' αὐτῶν τὰ συγγράμματα ὅλας τὰς χρήσεις, εἰς τὰς ὁποίας ἐκεῖνοι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον συμφωνοῦν, τὰς ἀνάγουσιν εἰς τόσα κεφάλαια, ὅσα εἶναι τὰ μέρη τοῦ λόγου, ἐκθέτουσι τοὺς κανόνας τῆς πρὸς ἄλληλα τούτων ὀρθῆς συντάξεως καὶ κάμνουσιν εὖτω τὴν λεγομένην Γραμματικὴν.

44

ΝΟΣΟΣ

Ὅταν ἡ νόσος κατέχῃ τὴν κρᾶσιν τοῦ σώματος, τότε καὶ τὸ ὑγιὲς μέλος μετέχει ὅπωςδὴποτε τῆς κοινῆς ἀσθενείας, καὶ δὲν λέγεται ὑγιὲς, εἰ μὴ σχετικῶς πρὸς τὰ σαπημένα παντάπασι μέλη.

45

ΤΕΧΝΑΙ

Αἱ τέχναι δὲν πρέπει νὰ κρίνωνται ἀφ' ὅ,τι κάμνουσιν ἢ δὲν κάμνουσιν, ἀλλ' ἀφ' ὅ,τι δύνανται νὰ κάμωσι· καὶ ἀρκεῖ τὸ νὰ τὸ κάμνωσιν ποτε νὰ τὰς ἐλευθερώσῃ ἀπὸ τὸ ὄνειδος τοῦ νὰ μὴ τὸ κατορθώωσι πάντοτε.

46

ΣΑΦΗΝΕΙΑ

Τὸ πρῶτον ἔργον τοῦ θέλοντος νὰ πείσῃ εἶναι νὰ λαλῇ σαφῶς, ἤγουν εἰς τρόπον ὥστε νὰ καταλαμβάνεται ἀπὸ τὸν πρὸς τὸν ὁποῖον λαλεῖ.

47

ΡΗΤΟΡΙΚΗ

Ἡ ρητορική ἐμβαίνει εἰς τὴν ποίησιν, εἰς τὸν διάλογον, εἰς τὸν μῦθον, εἰς τὴν ἐπιστολήν, εἰς αὐτὴν τὴν ἱστορίαν εἰς ὀλίγα λόγια ὅπου εἶναι χρεῖα νὰ γράψῃ τις ἢ νὰ λαλήσῃ μὲ σκοπὸν νὰ πείσῃ, ἐκεῖ πάραυτα αἰσθάνεται καὶ τὴν χρεῖαν τῆς τέχνης. Καὶ ἡ τέχνη αὕτη δὲν λαμβάνει τὴν οἰκείαν εἰς αὐτὴν ἀκμὴν καὶ τελειότητα πάρεξ εἰς ἔθνη ἐλεύθερα· ὅτι μόνος ὅστις ἔχει φρονήματα ἀδούλωτα εἶναι καλὸς καὶ μὲ παρρησίαν νὰ συμβουλευσῇ καὶ, χωρὶς νὰ παραβῇ τῆς δικαιοσύνης τὰ ὅρια, εἰς τὰ δικαστήρια νὰ δικαιολογήσῃ.

48

ΣΤΙΧΟΣ

*Ἐλεγεν εἰς ἀπὸ τοὺς εὐφρευστάτους ποιητὰς τῆς Γαλλίας περὶ τῆς στιχουργίας, ὅτι ὁ στίχος διὰ νὰ εἶναι καλὸς πρέπει νὰ ὁμοιάζῃ τὸ ἀκίδδηλον χρυσίον, τὸ ὁποῖον δοκιμάζεται ἀπὸ τὸ βάρος, ἀπὸ τὴν καθαρότητα καὶ ἀπὸ τὸν εἰς αὐτὸ ἴδιον ἦχον.

49

ΛΕΞΕΩΝ ΕΚΛΟΓΗ

Τὸ ἀπὸ πολλὰς συνωνύμους λέξεις νὰ ζητῇ τις ἐπιπόνως τὴν σαφεστέραν εἰς τοὺς περισσοτέρους, σιμὰ τῆς ἀκρισίας εἶναι καὶ μεγάλη ἀδικία· ἐπειδὴ διὰ τῶν περισσοτέρων κυρίως τὴν παιδείωσιν γράφονται καὶ εἰς τὸν τύπον δίδονται τὰ βιβλία.

ΠΕΣΤΑΛΟΤΣΗΣ

Θρυλλείται σήμερον εἰς τὴν φωτισμένην Εὐρώπην ἡ νέα μέθοδος τῆς παιδαγωγίας, εὕρημά τινος ὀνομαζομένου Πεσταλότση, ὅστις ἐμαθήτευσε παιδαγωγοὺς ἄλλους πολλοὺς, οἱ ὅποιοι ἔσπειραν εἰς πολλὰ μέρη τὴν διδασκαλίαν του. Τὸ νέον εὕρημα τοῦτο ἔχει πολλοὺς ἐπαινέτας, ὡς ἐπιτέδειον νὰ παραδίδη εὐκόλως τὰ παιδικὰ πρῶτα ἀναγκαῖα μαθήματα. Δὲν εἶναι ὅμως ὀλίγοι οἱ θεωροῦντες αὐτὸ μὲ ἀδιαφορίαν. Ἴσως εὕρισκονται καὶ ὅσοι τὸ στοχάζονται ὡς ἐπινόημα τερατολόγον. Τίνας τούτων ἔχουσι δίκαιον ἢ μακρὰ πεῖρα θέλει τὸ δείξει. Ὡς τόσον, τί βλάπτει νὰ σταλθῶσι δύο νέοι μὲ δαπάνην τοῦ κοινοῦ τῆς Κωνσταντινουπόλεως διὰ μόνον αὐτὸ τοῦτο, νὰ μαθητευθῶσι τὴν μέθοδον τοῦ Πεσταλότση καὶ νὰ τὴν ἐμθάσωσιν εἰς τὴν Ἑλλάδα; εἶναι καὶ τῆς θρησκείας καὶ τῆς φιλοσοφίας παράγγελμα τὸ «πάντα δοκιμάζοντες, τὸ καλὸν κατέχετε». Ἐπειτα ἡ συνήθης ἡμῶν μέθοδος τῆς παραδόσεως καὶ τῶν λεγομένων κοινῶν γραμμάτων, καὶ τῶν ἑλληνικῶν, καὶ ἀπλῶς ἡ παιδαγωγία, εἶναι τόσον διεστραμμένη, ὥστε χειροτέραν αὐτῆς νὰ δεχθῶμεν κίνδυνον κανένα δὲν τρέχομεν. Ἀπὸ τὸν νεωτερισμὸν τοῦτον ἐὰν ἄλλο δὲν κερδήσωσιν οἱ διδάσκαλοι, θέλουσι καὶ μάθει νὰ προσφέρωνται μὲ πατρικὴν ἡμερότητα πρὸς τὰ παιδιά καὶ νὰ ἐξορίσωσιν ἀπὸ τὰ σχολεῖα τὴν σκυθικὴν ἀγριότητα καὶ βίαν, εἰς τὴν ὅποιαν πολλὰ δυσχερέστατα ἀθροπάρια χρεωστῶν καὶ τὴν ἀπαιδευσίαν καὶ τὰ δουλοπρεπῆ των φρονήματα.

51

ΠΛΟΥΤΟΣ

Τύχης ἔργον γίνεται πολλάκις ἡ ἀπόκτησις τοῦ πλούτου, ἀλλ' ἡ φύλαξις αὐτοῦ χρειάζεται νοῦν φωτισμένον.

52

ΕΛΕΗΜΟΣΥΝΗ

Τότε μόνον γίνεται θεάρεστος ἡ ἐλεημοσύνη, ὅταν γίνεται μὲ κρίσιν· τότε μόνον εἶναι γέννημα φιλανθρωπίας, ὅταν κόπτη τὰς αἰτίας τῆς πτωχείας, ὄχι ὅταν τρέφῃ καὶ αὐξάνῃ διὰ τῆς ἀργίας τὴν πτωχείαν.

53

ΔΟΣΑ

Ὁ ἔρωσ τῆς μετὰ θάνατον δόξης εἶναι ψυχῶν εὐγενῶν ἔρωσ· μόνα τὰ ἀνδρόπεδα δὲν αἰσθάνονται τὸν τοιοῦτον ἔρωτα.

54

ΑΔΟΞΟΝ ΕΘΝΟΣ

Ὅσον ἄδοξος εἶναι ἡ πόλις ἢ τὸ ἔθνος, ἐκ τοῦ ὁποῦ γεννῶνται οἱ εἰς τὸ ἀνθρώπινον γένος ἀληθῶς χρήσιμοι ἄνθρωποι, τόσον ἀναλάμπει τούτων ἡ δόξα μεγαλητέρα· ἐπειδὴ χωρὶς προγενεστέραν ἀρετῆς παραδειγμάτων βοήθειαν γίνονται αὐτοὶ παράδειγμα εἰς τοὺς συμπολίτας καὶ μὲ τὴν ἰδίαν αὐτῶν δόξαν σκεπάζουσι τρόπον τινὰ τῆς πατρίδος τὴν ἀδοξίαν.

ΑΛΗΘΩΣ ΦΙΛΟΣΟΦΩΝ

Ἐὐ ἀληθῶς φιλοσοφῶν μήτε λαλεῖ μήτε γράφει παρ' εἰς ὅσα ὀπωσδήποτε ἔχει εἶδησιν, μηδ' ἐπιχειρεῖ τὰ ὑπερβαίνοντα πολὺ τὴν δύναμιν του.

Ἐὐ ἀληθῶς φιλοσοφῶν τότε μόνον γράφει, ὅταν ἐλπίζῃ νὰ ὠφελήσῃ κοινῶς τοὺς ἀνθρώπους καὶ ἐξαιρέτως τὴν πατρίδα του. Ἴδια κέρδους ἀφορμὴ εἶναι αἰσχρὸν εἰς αὐτὸν καὶ νὰ τὸ νοήσῃ. Τιμῆς ἐλπίς εἶναι συγχωρημένον· ἀλλ' οὕτως, ὥστε νὰ τὴν δέχεται μετ' εὐχαριστίας, προσφερομένην, μᾶλλον ὡς περισσοτέρας ὠφελείας κέντρον, παρὰ ὡς τῆς προξενηθείσης ἀπὸ τοῦ κόπου του πληρωμὴν· ὅταν δὲν προσφέρεται νὰ μὴν τὸν μέλῃ, μηδὲ πρόφασιν ἀργίας νὰ μεταχειρίζεται τὴν στέρησιν τῆς τιμῆς. Εἶναι δοῦλος τῆς πατρίδος του· τὴν παρ' αὐτῆς τιμὴν ἔχει χάριν· ἂν ἡ πατρίς σιωπήσῃ, πάλιν εὐχαριστεῖ, ὅτι καὶ δὲν τὸν ἀτίμασεν. Ἐὰν κατὰ δυστυχίαν τὸν ἀτιμάσῃ, λυπεῖται, ὅχι τόσον δι' ἑαυτὸν, ὅσον ὅτι ἡ πατρίς τὸν ἐμποδίζει νὰ τὴν ὠφελήσῃ περισσότερον.

Ἐὐ ἀληθῶς φιλοσοφῶν δὲν κολακεύει μήτε τὴν πατρίδα, μήτ' ἀπὸ τοῦ συμπατριώτας αὐτοῦ καγέναι. Τὰ καλὰ ἐπαινεῖ ἀδόλως· τὰ κακὰ κατηγορεῖ μὲ παρρησίαν καὶ τοὺς προξένους τῶν κακῶν θεατρίζει, ὅταν ἀναισχύντως ἐπιμένωσιν εἰς τὸν κατὰ τῆς φιλοσοφίας πόλεμον.

Ἐὐ ἀληθῶς φιλοσοφῶν τιμᾶ τοὺς συναγωνιζομένους μ' αὐτὸν τὸν καλὸν τῆς παιδείας τοῦ γένους ἀγῶνα καὶ συντρέχοντα τὸν αὐτὸν εἰς τὰ καλὰ καὶ τίμια δρόμον. Ἐὰν ποτε νομίσῃ ὅτι ἐπλα-

νήθησαν, προθυμεῖται νὰ τοὺς ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν εὐθεῖαν ὁδόν· ἀλλὰ καὶ τότε ὄχι μὲ τρόπους καὶ λόγους ἀξιόους ἀναθραμμένων εἰς ἀγροίκους· ἀλλὰ μὲ εὐσχημοσύνην, μὲ ἰλαρότητα, μὲ ἀνθρωπότητα, καὶ ἀπλῶς ὡς ἐπιθυμεῖ ἀδελφὸς ἀδελφὸν νὰ ἐλευθερώσῃ ἀπὸ τὴν πλάνην.

Ὁ ἀληθῶς φιλοσοφῶν λαλεῖ καὶ γράφει μὲ σκοπόν, ὄχι νὰ ἀρέσῃ τὸν ἀπαίδευτον ὄχλον, τοῦ ὁποῦ τὴν τιμὴν στοχάζεται ὡς τιμὴν κακοῦ κριτοῦ, ἀλλὰ νὰ ὠφελήσῃ τὴν πατρίδα του· καὶ ἂν ἡ πατρίς του κατὰ δυστυχίαν δὲν ἔχῃ πλὴν τρεῖς ἢ καὶ δύο ἢ καὶ μόνον ἓνα πρόσφορον κριτὴν του, προτιμᾷ τούτου τὴν σιωπηρὰν ψῆφον παρὰ πολλῶν ἀνθρωπίσκων κρότον, εἰς τὸν ὁποῖον ἠδύνονται τῶν σοφιστῶν τὰ ὦτα.

56

ΑΝΑΤΡΟΦΗ

Ὁ ἄνθρωπος εἰς τὴν κατάστασιν τῆς φύσεως ὀλίγον διαφέρει ἀπὸ τὰ θηρία ἢ νὰ εἶπω ἀληθέστερον, εἶναι καὶ θηριωδέστερος ἐκείνων· ἐπειδὴ παρὰ τῶν θηρίων τοὺς ὀδόντας καὶ τοὺς ὄνυχας ὄπλον ἰσχυρότερον ἔχει τὸν νοῦν. Ἄλλο νὰ τὸν ἠμερώσῃ δὲν δύναται παρὰ ἡ πολιτικὴ κοινωνία, ὅταν ὀδηγουμένη ἀπὸ τὴν φιλοσοφίαν θέσῃ νόμους τοιοῦτους, ὁποῖοι νὰ σκεπάζωσιν ἐξ ἴσου καὶ τὸν δυνατὸν καὶ τὸν ἀδύνατον ἀπὸ τὰς ἀπ' ἀλλήλων ἀδικίας.

Ἄλλ' οἱ νόμοι τότε μόνον ἰσχύουσι, τότε μόνον γίνονται τῶν διὰ τοὺς ὁποῖους ἐνομοθετήθησαν ἀληθινὴ σκέπη καὶ σωτηρία, ὅταν αἱ ψυχαὶ προετοιμασθῶσι διὰ τῆς παιδικῆς ἀνατροφῆς εἰς τὸ σέβας καὶ τὴν φυλακὴν τῶν νόμων. Ἡ καλὴ

παιδική ἀνατροφή, ἐξορίζουσα ἀπὸ τὰς ἀπαλὰς ψυχὰς τῶν παιδαρίων παρὰ τὸν φόβον τῶν νόμων πάντα φόβον ἄλλον, διδάσκει τοὺς πολίτας, ὅτι διὰ τοῦτο πρέπει νὰ φοβῶνται τοὺς νόμους διὰ νὰ μὴ φοβῶνται τοὺς ὁμοίους των ἀνθρώπους, διὰ τοῦτο νὰ εἶναι δεῦλοι τῶν νόμων, διὰ νὰ μὴ γίνωνται ἀνδράποδα τῶν παρ' αὐτοὺς δυνατωτέρων συμπολιτῶν κἀνεὸς.

Ὅταν ἀντὶ ταύτης τῆς ἀνατροφῆς αἱ ψυχὰι δὲν λάθωσι κάμμιαν ἢ λάθωσι τοιαύτην, ὅποια νὰ τοὺς κάμνη νὰ φοβῶνται καὶ τὰς σκιάς των, ἀνθρωπίσκοι ἔχοντες τοιαῦτα ψυχάρια ἐπιστρέφουν εἰς τῆς φύσεως τὴν κατάστασιν, ἢ μᾶλλον γίνονται καὶ ἀπ' αὐτοὺς τῆς φύσεως τοὺς ἀνθρώπους ἀγριώτεροι· διότι ἐκεῖνοι τόσον μόνον ἀδικοῦν, ὅσον τοὺς συμφέρει νὰ πληρώσωσι τὰς ἀναγκαίαις τοῦ σώματος χρείας, παρὰ τὰς ὅποιας ἄλλας δὲν γνωρίζουν· οἱ δὲ κακῶς ἀναθραμμένοι τῆς πολιτικῆς κοινωνίας ἀνθρωποι ἀδικοῦν πρὸς τοῦτοις καὶ διὰ νὰ τρυφῶσιν. Ἐκεῖνοι πολεμοῦν τοὺς ὁμοίους των διὰ νὰ θεραπεύσωσι τὴν πείναν· οὔτοι καὶ διὰ νὰ εὐχαριστήσωσι τὴν λαίμαργίαν αὐτῶν. Ἐκεῖνοι διὰ νὰ σκεπάσωσι τὸ γυμνὸν αὐτῶν σῶμα· οὔτοι καὶ διὰ νὰ τὸ στολίσωσι μὲ πολυτελεῖ φορέματα. Ἐκεῖνοι μεταχειρίζονται μόνην τὴν λεοντῆν, τὴν φυσικὴν ἰσχὺν καὶ βίαν λέγω· οὔτοι προσθέτουν καὶ τὴν ἀλωπεκῆν, τὸ ψεῦδος, τὴν κολακείαν, τὴν ἀπάτην, τὸν δόλον, τὰς κρυφὰς ἐνέδρας καὶ ὅλας ἀπλῶς τὰς μηχανὰς τῶν ἀνδραπόδων. Ἀρκεῖ εἰς ἐκεῖνους νὰ ἐμπνέωσι τόσον μόνον φόβον εἰς τοὺς ἄλλους, ὅσου χρείαν ἔχουν, διὰ νὰ μὴ καταδυναστευθῶσιν ἀπὸ τοὺς ἄλλους· οὔτοι δὲν εὐχαριστοῦνται εἰς τὸ νὰ εἶναι φοβεροί, ἐὰν καὶ δὲν τιμῶνται ὡς δίκαιοι, ὅταν ἀδικῶσιν ὡς σοφοί, ὅταν ἀσοφῶσι, καὶ ὡς φρόνιμοι, ὅταν μάλινονται. Τοιαῦτα

εἶναι τῆς ἐκ νεότητος ἀπαιδευσίας ἢ κακῆς καὶ δουλικῆς ἀνατροφῆς τὰ ὀλέθρια ἀποτελέσματα.

57

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

Καὶ αὐτῶν τῶν ἀπαραιτήτως ἀναγκαίων εἰς τὴν ζωὴν οἱ ἄνθρωποι κατ' ἀρχὰς δὲν εἶχαν ἢ καμμίαν ἢ παρὰ πολλὰ σκοτεινάς ιδέας. Ὁ πολὺς χρόνος καὶ ἡ μακρὰ πεῖρα τοὺς ἐδίδαξαν κατὰ μικρὸν, πῶς νὰ τρέφονται, πῶς νὰ ἐνδύονται, πῶς νὰ κοιτῶσι, πῶς μετ' ἀλλήλων νὰ λαλῶσι καὶ νὰ συναναστρέφονται. Πολλὰς ἐτῶν ἑκατοντάδας ἐχρειάσθη ὁ ἄνθρωπος διὰ ν' ἀφήσῃ τοὺς ἀγρίους τῶν δένδρων καρποὺς καὶ νὰ μάθῃ νὰ κατασκευάζῃ σίτινον ἄρτον· πολλὰς διὰ νὰ ρίψῃ τὰ δέρματα τῶν ζώων καὶ νὰ ἐνδυθῇ ὑφαντὰ φορέματα· πολλὰς διὰ νὰ φέρῃ τὴν πτωχὴν καὶ ἄμορφόν του γλῶσσαν εἰς κατάστασιν νὰ ἐκφράζῃ ἀνεμποδίστως τὰς ἀναγκὰς του χρείας καὶ περισσοτέρας διὰ νὰ τὴν ὑψώσῃ εἰς τοιαύτην τελειότητα, ὅποιαν βλέπομεν εἰς τῶν ἀθανάτων ἡμῶν προγόνων τὰ συγγράμματα.

58

ΘΑΥΜΑΤΑ

Πῶς εἶναι δυνατόν νὰ ἔχῃ σταθερὰν βίον διαγωγὴν, ὅστις ὀνομάζει καὶ νομίζει θαύματα ὅλα τὰ ἀπροσδόκητα, ἡγουν, ὅλα, ὅπου δὲν γνωρίζει ἢ δὲν βλέπει τὴν αἰτίαν ;

59

ΔΙΚΑΙΟΝ

Θέλων ὁ Ἀριστοτέλης νὰ ἐξηγήσῃ τί εἶναι τὸ δίκαιον, τοῦ ὁποῦ ἡ λέξις σώζεται ἀκόμη εἰς ὅλων τὰ στόματα, ἂν καὶ τὸ

πραγμα εύρσκεται εις πολὺ ὀλίγας ψυχάς, τὸ ἔτυμολογεῖ **δίχαιον**, ἀπὸ τὸ ἐπίρρημα **δίχα**, τὸ ὅποῖον σημαίνει εἰς δύο μέρη ἴσα ἢ ἀνάλογα, χωριστά· «Τὸ ἄδικον, ἄνισον ὄν, **ισάζειν** πειρᾶται ὁ δικαστής. Καὶ καλοῦσιν ἔνιοι (τοὺς δικαστὰς) **Μεσιδίους**, ὡς ἐὰν τοῦ μέσου τύχῳσι, τοῦ δικαίου τευξόμενοι. **Μέσον** ἄρα τι τὸ δίκαιον, εἴπερ καὶ ὁ δικαστής, ὁ δὲ δικαστής ἐπανισοῖ . . . Διὰ τοῦτο καὶ ὀνομάζεται **δίκαιον**, ὅτι **δίχα** ἐστίν, ὡς περ ἂν εἴ τις εἴποι, **δίχαιον** καὶ ὁ δικαστής **διχαστής**». Μόνη αὕτη ἡ ἔτυμολογία εἶναι ἀρκετὴ νὰ ἐξηγήσῃ τὴν φύσιν τοῦ **δικαίου**, μόνη νὰ διδάξῃ ὅτι χωρὶς δικαιοσύνην, μήτ' ἀνθρώπου πρὸς ἄνθρωπον φίλια, μήτε πολλῶν ἀνθρώπων ἐμόνοια καὶ σύμπνευσις εἰς μίαν πολιτικὴν κοινωνίαν νὰ σταθῇ δὲν εἶναι δυνατόν· ἐπειδὴ ὅστις στερεῖται τὸ ἀνήκον εἰς αὐτὸν ἴσον μέρος τῆς ἀπολαύσεως τῶν καλῶν εἶναι φυσικὰ ἐχθρὸς τοῦ κρατοῦντος ἀνόμως περισσότερον ἀπὸ τὸ ἴσον. Τοῦτο ἐξηγεῖ διατὶ οἱ πάλαι πατέρες ἡμῶν ἔλεγαν ὅτι ἡ δικαιοσύνη περιέχει ὅλας τὰς ἀρετάς, ὅτι μόνος ὁ δίκαιος εἶναι ὁ τελείως ἐνάρετος, διότι μόνος αὐτὸς εἶναι κοινωνικὸν ζῷον, ὡς τὸν ἔπλασεν ἡ φύσις, ἡγουν ἐπιτήδειος νὰ συναναστρέφεται τοὺς ὁμοίους του μὲ φίλιαν καὶ ἰσότητα, τὴν ὁποίαν δὲν γνωρίζουν τὰ θηρία, εἰς βραχυλογίαν μόνος καλὸς νὰ δεχθῇ καὶ νὰ φυλάξῃ νόμον.

ΕΠΙΣΤΗΜΑΙ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Αἱ ἐπιστῆλαι χωρὶς τὴν φιλολογίαν καταπτῶσιν εἰς τῶν βαναύσων τεχνῶν τὴν ταπεινότητα· καὶ εἰς τοῦ σοφοῦ τὴν κρίσιν

τόσον οὐτιδανὸς φαίνεται ὁ ἀγράμματος φιλόσοφος, ὅσον καὶ ὁ ἀφιλόσοφος γραμματικός. Εἰς τοῦτον λείπει τὸ πραγματικόν, εἰς ἑκείνον τὰ βοηθήματα τοῦ λεκτικοῦ· καὶ ἐπειδὴ ἀπὸ τῶν δύο τούτων τὴν ἔνωσιν γεννᾶται ἡ τέχνη τοῦ λαλεῖν καὶ γράφειν, εἶναι στερημένοι καὶ οἱ δύο τὸ ἀξιολογώτερον τοῦ λογικοῦ ζῆου προτέρημα, νὰ φανερόνη διὰ τοῦ προφορικοῦ τὸν ἐνδιάθετον λόγον τῆς ψυχῆς αὐτοῦ μὲ τρόπον ὥστε νὰ θέλγη καὶ νὰ ὠφελῇ τοὺς ἀκούοντας.

61

ΣΩΜΑ ΚΑΙ ΨΥΧΗ

Ἡ σφιγκτὴ τοῦ σώματος καὶ τῆς ψυχῆς ἔνωσις ἔχει τοῦτο τὸ ἀποτέλεσμα, ὅτι εἰς ὁποίους τύπους εὐαρεστοῦνται αἱ αἰσθήσεις, τοιοῦτους ἀγαπᾷ καὶ ἡ ψυχὴ.

62

ΜΑΝΙΑ

Ὅλαι αἱ μανιαῖδὲν εἶναι κακαί· εἶναι καὶ μανία, ὡς ἔλεγεν ὁ Σωκράτης, θεόδοτος, χωρὶς τὴν ὁποίαν τίποτε μέγα δὲν κατορθόνηται. Μὲ τὰ αὐτὰ μέσα, τὰ πάθη τῆς ψυχῆς, κρημνίζεται ὁ ἄνθρωπος εἰς τὸν βυθὸν τῆς κακίας ἢ ἀναβαίνει εἰς τὸ ὕψος τῆς ἀρετῆς· εἰς μόνην τὴν χρῆσιν καὶ κυβέρνησιν αὐτῶν στέκει ἡ διαφορὰ. Ὅστις ἔχει τὴν τέχνην νὰ τὰ φουσᾷ, ὅταν καὶ ὅσον πρέπει καὶ νὰ τὰ μεταχειρίζεται, ὡς ὁ σοφὸς ναύτης τοῦ ἀνέμου, ἑκείνος εἶναι καὶ καλὸς νὰ κατευθύνῃ τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὸν λιμένα τῆς σωτηρίας. Ἄν δὲν ξεύρη μήτε πᾶθεν πνέουσι, μήτ' εἰς ποίους νὰ ἀνοίξῃ, ἀπὸ ποίους νὰ συ-

στείλη τὰ πανία του, γίνονται άνεμοστρέβιλοι, τέλος ἔχοντες ἔλεεινὸν ναυάγιον, ὅπου δὲν βλέπεις ἄλλο (καθὼς τὰ βλέπομεν ὀφθαλμοφανῶς καθ' ἡμέραν), παρὰ

Πεσῆματ' ἀνδρῶν, κάπολακτισμοὺς βίου.

ΠΑΙΔΕΙΑ

Τῶν ἔθνῶν ἡ παιδεία εἶναι μικροῦ χρόνου ἔργον. Ἄν ὁ δρόμος τῆς ὑποτεθῆ ὡς γραμμὴ διαιρουμένη εἰς πολλά μικρὰ διαστήματα σημειωμένα μὲ στοιχεῖα, καὶ ἡ μὲν ἀρχὴ καὶ πρώτη κίνησις αὐτῆς εἰς τὸ Α, ἡ δὲ τελείωσις εἰς τὸ Ω καὶ αἱ διαφοροὶ ἐποχαὶ εἰς τὰ μετρεῖσθαι στοιχεῖα, ἀπὸ ταύτην τὴν ὑπόθεσιν γεννᾶται τὸ ἐξῆς πόρισμα.

Πᾶσα μία ἐποχὴ, ὅσον πλέον εἶναι μακρυσμένη ἀπὸ τοῦ Α καὶ σιμωτέρα τοῦ Ω, τόσον πλειότερα εἶναι ἡ σοφία τοῦ ἔθνους, τόσον μᾶλλον φωτισμένοι οἱ ζῶντες εἰς ἐκείνην τὴν ἐποχὴν.

Ἡ πρὸς φωτισμὸν τοῦ ἔθνους οὕτη κίνησις δὲν εἶναι καθ' ὅλα τῆς τὰ διαστήματα ἰσοταχῆς. Ἀλλὰ καθὼς τὰ πίπτοντα σώματα, κατὰ νόμον ἀπαράβατον τῆς φύσεως, ἂν δὲν ἀπαντήσωσιν ἐμπόδιον, ὅσον πλησιάζουσι πρὸς τὸ κέντρον τῆς γῆς, μὲ τόσον ταχυτέραν κίνησιν καταβαίνουσιν εἰς αὐτήν, παρόμοια καὶ τῆς παιδείας τοῦ ἔθνους, παρὰ τὴν ἀπὸ τοῦ Α εἰς τὸ Β κίνησιν ταχυτέρα εἶναι ἡ ἀπὸ τούτου εἰς τὸ Γ καὶ ταύτης ἡ εἰς τὸ Δ καὶ καθεξῆς εὐτως ὥστε τῆς ἀπὸ τοῦ Ψ εἰς τὸ Ω ἡ ταχύτης κατανιᾶ νὰ εἶναι πλέον ἀσύγκριτος.

Ἡ διάφορος ὁμως αὕτη ταχύτης, ἐπειδὴ εἶναι ἀναγκαῖον ἀποτέλεσμα τῆς φύσεως αὐτῆς τοῦ πράγματος καὶ ὄχι τῆς

δυνάμειος τῶν κινουμένων, κανεῖς ἀπὸ τούτους δὲν ἐμπορεῖ δικαίως νὰ κατηγορήσῃ τοὺς πρὸ αὐτοῦ ὡς ἀργοπόρους. Τῆς ἀργοπορίας ἐκείνων αἷτιον ἦτο τὸ ὅποῖον τοὺς ἐχώριζεν ἀπὸ τὸ Ὡ μακρότερον διάστημα ὡς καὶ τούτων τῆς ταχύτητος ἢ πρὸς τὸ αὐτο πλειοτέρα γειτόνευσις.

64

ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα δύναται πολὺ, ἀλλὰ δὲν εἶναι παντοδύναμον Ὅσον πλειότερα ἀντικείμενα σκέπτεται καὶ μελετᾷ ἐν ταῦτι ὅσον ἀσθενεστέρα γίνεται ἡ γνῶσις του εἰς καθὲν ἰδίως ἀπ' αὐτὰ, ἀπαραλλάκτως ὅ,τι συμβαίνει καὶ εἰς τὰς αἰσθήσεις ὅσον ἀτελέστερον, παραδείγματος χάριν, διακρίνει ἢ ὄρασις χρῶμα, σχῆμα καὶ μορφὴν ἐκάστου τῶν ὄρατῶν, ὅσον βλέπει περισσότερα ἐν ταῦτι.

65

ΑΠΩΛΕΙΑ

Τὸ «συμφέρει ἓνα ὑπὲρ τοῦ λαοῦ ἀπολέσθαι», ἔχει μόνον ἔχει χώραν, ὅπου τοῦ ἐνὸς ἢ ἀπώλεια ἔχει ἀληθῶς νὰ γένη ἔθνους ὀλοκλήρου σωτηρία.

66

ΓΑΜΟΣ

Ὁ γάμος εἶναι ἱερώτατος καὶ ἀγιώτατος δεσμὸς καὶ πρῶτον καθῆκον παντὸς χρηστοθήους ἀνθρώπου. Εἶναι βίος δυστυχέστατος ὁ ἄγαμος βίος καὶ ὁ φρόνιμος καὶ χρηστοθήης ἀνθρωπος ἔχει χρέος, καθὼς παρέλαβεν ἀπὸ τοῦ γονεῖς του

τὴν λαμπάδα τοῦ βίου. οὕτω γὰρ τὴν παραδότην εἰς ἄλλους. Τοῦτο εἶναι τὸ βούλημα καὶ δόγμα τῆς φύσεως.

67

ΑΓΩΓΗ

Ὅλαι μας αἰ μωραὶ ἢ φρονήσεις, ὅλαι μας αἰ δυστυχίαι ἢ εὐτυχίαι κρέμανται ἀπὸ τὴν παιδικὴν καλὴν ἢ κακὴν ἀγωγὴν.

68

ΚΑΚΙΑ

Τῆς κακίας ἡ βλάβη δὲν περιορίζεται εἰς μόνον τὸν αὐτοῦργον αὐτῆς, ἀλλὰ μεταδίδεται εἰς τὰ τέκνα καὶ διαβαίνει κατὰ κληρονομίαν εἰς τὰ ἔγγονα ἐπὶ τρίτην καὶ τετάρτην γενεάν.

69

ΗΔΟΝΑΙ

Τῶν τιμίων ἡδονῶν ἡ μετρία χρῆσις γίνεται ἀνεσις τῶν κόπων καὶ διεγείρει εἰς νέους ἄλλους κόπους· ἢ κατάχρησις φεύγει τοὺς ἀναγκαίους κόπους, μαλακύνει τὸ σῶμα, ἐκνευρίζει κατὰ μικρὸν τὰς δυνάμεις τῆς ψυχῆς καὶ τυφλώνει εἰς τὸ ὕστερον τοῦ νοῦ τοὺς ὀφθαλμούς.

70

ΗΘΗ

Τὸ κάλλιστον καὶ μέγιστον τῶν ἐπιστημῶν εἶναι ἡ ἀθρότης τῶν ἠθῶν.

71

ΠΑΙΔΕΙΑ

Μόνη ἢ μικρὰ ἡλικία δέχεται εὐκολα τὸν χαλινὸν τῆς παιδείας, πρὶν πετριάσῃ τὸ στόμα της.

72

ΑΝΑΤΡΟΦΗ

Διὰ νὰ ἀναθρέψῃ τις ὀρθῶς τὰ τέκνα του πρέπει πρῶτον αὐτὸς νὰ εἶναι τοῦ ἀριθμοῦ τῶν καλῶς ἀνατετραμμένων, ἔπειτα νὰ συγκατοικῇ μὲ πολίτας ὁμοίους του, πόλιν κυβερνωμένην ἀπὸ νόμους δικαίους.

73

ΨΥΧΗ

Ὅστις θέλει νὰ ψυχαγωγῆσῃ τοὺς ἄλλους, πρέπει νὰ ἔχῃ πρῶτον αὐτὸς ψυχὴν εὐαίσθητον, ἧγουν τοιαύτην, ἢ ὅποια νὰ αἰσθάνεται μὲ εὐκολίαν τὴν ἡδονὴν τὴν προξενουμένην ἀπὸ τὰ ἄληθῶς καλὰ καὶ τίμια.

74

ΣΟΦΙΑ

Ἡ σοφία πωλεῖται καὶ ἀγοράζεται καθὼς καὶ τὰ λοιπὰ πράγματα. Ὅσα δαπανήσῃς, τόσα μανθάνεις.

75

ΑΑΘΗ

Ὁ ἄνθρωπος ὀφείλει νὰ μετριάσῃ, ἀλλ' ὄχι νὰ ἀφανίσῃ τὰ ἀχώριστα ἀπὸ τὴν φύσιν του πάθη.

76

ΑΜΑΘΙΑ

Ὀλιγώτερον κακὸν εἶναι ἀμαθία παρά κακὴ καὶ ἀμέθοδος παιδεία. Εἶναι βέβαιον ὅτι μεταξύ τῶν ἀπαιδευτῶν εὐκολώτερον εὐρίσκει τις ἄνθρωπον χρηστὸν παρά τῶν ὅσοι χωρὶς μέθοδον ὀρθὴν ἐπαιδεύθησαν.

77

ΨΕΥΔΟΣΟΦΙΑ

Ἡ ψευδοσοφία εἶναι ἀσυγκρίτως πλέον βλαβερὰ παρά τὴν παντελεῖ ἀπαιδευσίαν.

78

ΣΧΟΛΕΙΑ

Πολλαπλασιάσατε τὰ σχολεῖα. Ὁ πλοῦτος τῶν ἐπιστημῶν ὁμοιάζει τὸν πλοῦτον τοῦ χρυσίου. Ὡς ἔθνος πλούσιον δύναται νὰ θεωρηθῇ ὄχι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἔχει διακοσίους τριακοσίους ἢ καὶ τετρακοσίους μὲ θησαυροὺς μεγάλους, οἱ δὲ λοιποὶ ἀποθνήσκουσι τῆς πείνης, ἀλλ' ἐκεῖνο εἰς τὸ ὁποῖον τὸ χρυσίον εἶναι μοιρασμένον εἰς χεῖρας πολλὰς ἀναλόγως μὲ τὸ ἐπάγγελμα καὶ μὲ τὴν κατάστασιν τοῦ καθενὸς πολίτου, οὕτω καὶ ἔθνος φωτισμένον δὲν ἠμπορεῖ νὰ ὀνομασθῇ τὸ ἔθνος, εἰς τὸ ὁποῖον εὐρίσκονται διακόσιοι ἢ τριακόσιοι σοφώτεροι ἄνδρες, ἀπὸ δὲ τοὺς λοιποὺς οἱ περισσότεροι δὲν ἐξεύρουσιν μήτε νὰ γράψωσι μήτε νὰ ἀναγνώσωσι μίαν ἐπιστολήν, ἀλλ' ἐκεῖνο, εἰς τὸ ὁποῖον τὰ φῶτα εἶναι σκορπισμένα εἰς ὄλους τοὺς πολίτας κατ' ἀναλογίαν τοῦ ἐπαγγέλματος καὶ τῆς κα-

ταστάσεως εἰς τὴν ὁποῖαν ὁ καθείς εὐρίσκεται. Ὅλοι ἐπιστήμονες νὰ γενῶσι δὲν εἶναι δυνατόν, καὶ ἂν ἦτο δυνατόν, δὲν ἦτο φρόνιμον πράγμα. Ὅστις θέλει νὰ μείνῃ γυμνὸς καὶ ἐξυπόλυτος, ὡς διδάξῃ τὰ μαθηματικὰ εἰς ὄλους τοὺς ῥάπτας καὶ ὑποδηματοποιούς. Ἄλλ' ὅμως ὅλοι χρεωστοῦν νὰ γράψωσι καὶ νὰ ἀναγινώσκωσι τὴν γλῶσσαν, τὴν ὁποῖαν ἐβύζασαν μὲ τὸ μητρικόν των γάλα.

79

ΠΑΘΗ

Μὲ τὰ αὐτὰ μέσα, τὰ πάθη τῆς ψυχῆς, κρημνίζεται ὁ ἄνθρωπος εἰς τὸν βυθὸν τῆς κακίας ἢ ἀναβαίνει εἰς τὸ ὕψος τῆς ἀρετῆς.

80

BIBLIA

Διδάσκαλος χωρὶς βιβλία εἶναι ῥάπτῃς χωρὶς βελῶνας, χωρὶς φαλίδια, χωρὶς κλωστήν.

81

ΔΕΙΣΙΔΑΙΜΟΝΙΑ

Ἡ δεισιδαιμονία διὰ τοὺς ἀπαιδεύτους εἶναι χαλινός, ὁ ὅποιος δὲν ὠφελεῖ τίποτε τοὺς χαλινωμένους, ἀλλὰ δίδει μικρὰν ἀναψυχὴν εἰς τοὺς ἀνθρώπους, οἱ ὅποιοι ἤθελον κατασπαράττεσθαι καθ' ἑκάστην ἀπὸ τὰ ἀπαιδευτὰ θηρία, ἂν ἔτρεχον ἀχαλίνωτα. Ὅθεν πρέπει νὰ μὴ μετακινή τις τὰς δεισιδαιμονίας ἀπὸ τὰς κεφαλὰς τῶν ἀπαιδευτῶν, ὅταν δὲν εἶναι πλέον εἰς ἡλικίαν δεκτικὴν φρονιμωτέρας παιδείας.

Ἄφινε τὴν δεισιδαιμονίαν λοιπὸν εἰς τοὺς ἡλικιωμένους καὶ ἀσχολοῦ εἰς τὴν ἀνατροφὴν τῶν νέων. Αὐτοὺς μόνους εἶναι ἐλπίς νὰ κάμῃ τις καὶ ἀδεισιδαίμονας καὶ τιμίους.

82

ΤΕΚΝΑ

Τὰ τέκνα δέον νὰ τραφῶσιν ὑπὸ τὴν σκιὰν δένδρου ἀπλοῦ καὶ ἀπονηρεύτου.

83

ΣΟΦΙΑ

Ἡ σοφία εἰς κεφαλᾶς κακὰ ἀνατεθραμμένας γίνεται καθὼς καὶ ὁ πλοῦτος κακίας μᾶλλον ἢ καλοκαγαθίας ὑπηρέτης.

84

ΥΠΟΚΡΙΣΙΣ

Ἡ ὑπόκρισις δὲν εἶναι πάθος νεαρᾶς ἡλικίας. Ὑποκρίνονται οἱ ἀνδρωθέντες καὶ οἱ γέροντες ἀναγκαζόμενοι ἀπὸ τὴν μακρὰν πεῖραν τοῦ βίου καὶ τὰς ὁποίας ἔπαθον παρ' ἄλλων ἀπάτας, ἀλλὰ νέος ὑποκριτὴς εἶναι ἐφθαρμένης ψυχῆς σημεῖον κάκιστον καὶ πρόδρομος μεγάλων δυστυχιῶν.

85

ΑΝΑΤΡΟΦΗ

Ἡ ἀνατροφή τῶν τέκνων εἶναι ἀναγκαιότατον καὶ πρώτιστον τῶν γονέων καθήκον.

86

ΟΙΗΣΙΣ

Τὸ μάλιστα δυσθεράπευτον τῶν παθῶν τῶν νέων εἶναι ἡ οἴησις, τόσον πλέον ἄξιον ἰατρικῆς ἐπιμελείας, ὅσον εἶναι καὶ πάθος οἰκειότερον τῆς ἡλικίας τούτων.

87

ΑΠΑΙΔΕΥΣΙΑ

Ἐκ δύο ἐπ' ἴσης ἀπαίδευτα ἔθνη, ἀπὸ δύο ἐπ' ἴσης ἀπαίδευτα ὑποκείμενα τὸ πλουσιώτερον εἶναι τὸ ἐλεεινότερον.

88

ΤΕΤΡΑΓΩΝΟΙ ΧΑΡΑΚΤΗΡΕΣ

Οἱ τετράγωνοι [χαρακτῆρες] πανταχοῦ καὶ πάντοτε ἐγεννήθησαν ὀλίγοι. οἱ πλείοτεροι εἶναι στρογγύλοι καὶ κατρακυλοῦν.

89

ΦΙΛΟΤΙΜΙΑ

Διεγείρετε φιλοτιμίαν τιμῶντες τὰ καλὰ καὶ εἰς τοὺς γονεῖς καὶ εἰς τὰ τέχνα. Ἡ τιμὴ θερμαίνει καὶ αὐξάνει τὰ καλὰ, ἡ ἀδιαφορία τὰ παγώνει, τὰ ζαρώνει καὶ τέλος τὰ ἀπονεκρώνει.

90

ΠΑΙΔΕΙΑ

Πολιτεία, ἣτις δὲν ἔχει βάσιν τὴν παιδείαν, εἶναι οἰκοδομὴ εἰς ἄμμον.

91

ΕΠΑΙΝΟΣ

Ἐπαίνει τόσον τὸν καλόν, ὥστε νὰ ἐνοχλῆται ὁ ἀδιάφορος, νὰ ἐντρέπεται ὁ παρεκτραπείς, καὶ τότε θέλεις ἰδεῖ, τί δύναται νὰ κατορθώσῃ ἡ τοιαύτη ἐνόχλησις.

92

ΒΡΑΒΕΙΑ

Τὰ μετὰ δικαιοσύνης χορηγούμενα βραβεῖα γεννῶσι τὴν ἀμιλλαν καὶ φιλοτιμίαν.

93

ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Χωρὶς τῆς φιλοσοφίας τὸν λύχνον, ὅστις ἐλπίζει νὰ προκόψῃ εἰς τίποτε, ἐλπίζει πρᾶγμα ἀδύνατον.

94

ΑΝΑΤΡΟΦΗ

Τῆς ἀνατροφῆς τὸ ἔργον δικαίως σὲ βάλλει εἰς μερίμνας, διότι εἶναι μὰ τὴν ἀλήθειαν ἔργον πολλὰ δύσκολον καὶ πολλῆς ἀγρυπνίας ἀνάγκην ἔχον ... Ἄν εἶχα υἷόν, δὲν ἤθελ' ἀναδεχθῆ τὴν ἀνατροφήν του, πλὴν διὰ τὴν ἀπὸ ἑλλειψιν ἄλλου ἀνάγκην. Τοῦτό σε λέγω ὄχι διὰ νὰ σὲ ἀπελπίσω, ἀλλὰ διὰ νὰ ἀκονήσω τὴν ἀγρυπνίαν σου. Σπούδασε μάλιστα τὴν ἀνατροφήν τοῦ στήθους, ἣτις μόνη μορφώνει τοὺς ἀληθεῖς ἄνδρας καὶ τὰς ἀνδρείας γυναῖκας παρὰ τὴν ἀνατροφήν τῆς κεφαλῆς,

ἀπὸ τὴν ὁποίαν πλάσσονται οἱ καταχρηστικῶς ὀνομαζόμενοι οὗτοι χρηστοθήθεις καὶ ἐράσμιοι καὶ κομφοὶ ἀνδριαντίσχοι. Ἔχε καὶ τοῦτο εἰς τὴν μνήμην σου ὅτι ἡ ἀρετὴ εἶναι πράγμα ἐθιστὸν καὶ ἀποκτᾶται ὡς ὄλα νὰποκτώμενα ἀπὸ μακρὰν συνήθειαν, ἣτις καταντᾷ εἰς ἕξιν καὶ σχεδὸν εἰς δευτέραν φύσιν. Ἀλλὰ τὸ ἔθος τοῦτο πρέπει ν' ἀρχίσῃ μ' αὐτὴν τὴν παιδικὴν ἡλικίαν. Καθὼς, ὅστις συνηθίσῃ παιδιόθεν τὸν καφὲν ἢ τὸν βρωμισμέλον ταβάκον, κρίνει τὴν στέρησίν του μεγάλην δυστυχίαν, ἀπαράλλακτα, φίλε μου, καὶ ὅστις συνηθίσῃ ἀπὸ μικροῦ νὰ χαίρῃ εἰς τὰ δίκαια καὶ νὰ ἀγανακτῇ εἰς τὰ ἄδικα, τὴν αὐτὴν ἕξιν καὶ συνήθειαν θέλει ἔχει καὶ ὅταν φθάσῃ εἰς ἀνδρικὴν ἡλικίαν.

95

ΓΛΩΣΣΑ

Ἡ γλῶσσα πλέον παρὰ τὴν θρησκείαν χαρακτηρίζει, ἐνώνει, φιλιώνει καὶ ἀδελφοποιεῖ τὰ ἔθνη.

96

ΥΓΙΕΙΑ

Ἡ φροντίς τῆς ὑγιείας εἶναι τὸ πρῶτον ἢ μᾶλλον εἰπεῖν ἢ βᾶσις ὄλων τῶν καθηκόντων. Ἡ ἀρετὴ δὲν στέκει εἰς τὴν θεωρίαν, ἀλλ' εἰς τὴν πράξιν· καὶ ὅταν ἡ ψυχὴ κατοικῇ εἰς ἀσθενὲς σῶμα, ὁμοιάζει τὸν τεχνίτην, ὅστις μὲ ὄλην του τὴν ἐμπειρίαν ἐμποδίζεται εἰς τὸ ἐργόχειρόν του ἢ διότι τοῦ λείπουνσι τὰ χρειαζόμενα ἐργαλεῖα ἢ διότι εἶναι κατιωμένα καὶ παλαιά.

ΑΡΓΙΑ

Ἡ δαφιλεστέρα πηγὴ τῶν κακιῶν εἶναι ἡ ἀργία, διότι αὐτὴ γενᾶ εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ ἀργοῦ τὴν ὀλέθριον ἐπιθυμίαν νὰ ζῆ ἀπὸ τῶν ἐργαζομένων τοὺς κόπους, καὶ ἀπὸ τὴν ἐπιθυμίαν, ταύτην γεννῶνται οἱ κόλακες, οἱ συκοφάνται, οἱ ὠτακουσταί, οἱ καταδόται, οἱ κλέπται, οἱ λησταί, οἱ φρονεῖς, οἱ πωληταὶ τῆς ἰδίας των ἐλευθερίας, οἱ προδόται τῆς πατρίδος, οἱ τύραννοι.

ΓΗΡΑΣ

Ἐὰν τὸ παροιμιακὸν «Δις παῖδες οἱ γέροντες» εἶχε τὴν ἀκολουθίαν του, ἤγουν νὰ γίνωνται καὶ δις νέοι, καὶ δις ἄνδρες καθεξῆς, καὶ τέλος νὰ γηράσκωσι δευτέραν φοράν, σὲ βεβαιώνω, ὅτι ἔμαθα τώρα πῶς ἔπρεπε νὰ ζήσω τὴν δευτέραν ταύτην ζωὴν. Ἄλλὰ τὸ κακὸν εἶναι ὅτι ἐπιστρέφομεν εἰς μόνην τὴν νηπιώδη ἡλικίαν καὶ ἀποθνήσκομεν μωροί.

ΑΝΑΤΡΟΦΗ

Τῆς ἀνατροφῆς τὸ πρᾶγμα εἶναι, φίλε μου, ἔργον πολλοῦ κόπου καὶ προσοχῆς μεγάλης, ἐπειδὴ εἰς ἓνα καὶ μόνον σκοπὸν ἀποβλέπει, νὰ δαμάσῃ τὰ πάθη τοῦ ἀνατρεφομένου εἰς τόσον, ὥστε νὰ στοχάζεται ὡς ἰδιὸν του τὸ κοινὸν τῆς πατρίδος συμφέρον, νὰ τὸν πληροφορήσῃ ὅτι εὐδαίμων νὰ κατασταθῆ εἶναι τῶν ἀδυνάτων εἰς κακοδαιμονοῦσαν πατρίδα, ὅτι ἀφοῦ ἀφήσῃ

τὴν πατρικὴν οἰκίαν καὶ παύσῃ νὰ συζῆ μὲ τοὺς γονεῖς καὶ τοὺς ἀδελφούς του, δὲν ἀπολύεται διὰ τοῦτο ἀπὸ τὰ πρὸς ἐκείνους καθήκοτα, ἀλλ' ἐμβαίνει εἰς ἄλλην εὐρυχωροτέραν οἰκίαν, τῆς πατρίδος τὴν πολιτείαν, καὶ συζῆ μὲ πλειοτέρους ἀδελφούς, μὲ τοὺς ὁποίους ἂν δὲν φέρεται ὡς ἀδελφός, ἂν χωρίζῃ τὸ συμφέρον του ἀπὸ τὸ συμφέρον εἰς τοὺς ἄλλους, μὴν ἀμφιβάλλῃ ὅτι ἔγεινεν ὁ δυστυχέστατος ὄλου τοῦ κόσμου.

100

EYNOMIA

Ἐν ὄσῳ ἐθλιδόμεθα ἀπὸ τὸν ἄνομον ζυγόν, νὰ βοηθήσωμεν τὴν πατρίδα δὲν ἦτον εὐκολον, οὐδ' ἡ βοήθειά μας μεγάλην ὠφέλειαν νὰ προξενήσῃ εἰς αὐτὴν ἠδύνατο. Τώρα ἐγεννήθη ἀπροσδοκῆτως ἀπὸ τὴν ὑψίστην πρόνοιαν, «ὡς νυμφίος ἐν τῷ μέσῳ τῆς νυκτός», ὁ πολιτισμὸς τῆς εὐνομίας. Καὶ «μακάριος ὁ δοῦλος ὃν εὕρῃσει γρηγοροῦντα», ἀνάξιος δὲ πάλιν καὶ τρισανάξιος ὅστις ὄχι μόνον δὲν φέρει ἔλαιον μὲ τὰς λαμπάδας του, ἀλλὰ πάσχει νὰ σβέσῃ καὶ τῶν ἄλλων τὰς λαμπάδας.

101

ΤΥΧΑΙ

Οἱ ταλαίπωροι ἄνθρωποι σχηματίζονται καὶ μορφώνονται ἀπὸ τὰς περιστάσεις καὶ τύχας, εἰς τὰς ὁποίας εὐρεθῶσι καὶ ὀλίγοι εἶναι οἱ δυνατοὶ νὰ ὠφελῆθῶσιν ἀπὸ τὰς τύχας, ἂν ἡ πρόνοια τὰς ἔδωκεν εἰς αὐτοὺς σωτηρίους, ἢ νὰ τὰς ἀντισταθῶσιν, ἂν ἡ ἐργὴ τοῦ Θεοῦ τοὺς ἐμπλεξεν εἰς τύχας ὀλεθρίους.

102

ΕΥΔΟΞΙΑ

Δὲν λέγω, ὅτι δὲν πρέπει νὰ φροντίζωμεν περὶ τῆς μετὰ τὴν τελευταίην εὐδοξίας. Ἄπαγε! Ἄλλὰ καθὼς εἰς ὄλα, ὡσαύτως καὶ εἰς τοῦτο, νὰ ἐνθυμώμεθα τὸ «Μηδὲν ἄγαν».

103

ΖΩΗ

Ἡ ὄλη πάντων ἡμῶν ἀπὸ πρώτης γενέσεως μέχρι τελευταίας ἡ ζωὴ ἄλλο δὲν εἶναι, πλὴν ποτήριον συγκερασμένον ἀπὸ λυπηρὰ καὶ χαρμόσυνα· καὶ ἡ σύγκρασις αὕτη εἶναι ἔργον τῆς Προνοίας, διὰ νὰ μὴν ἀηδιάζωμεν ἀπὸ τὸ μέλι τῶν χαρμόσυνων, μηδὲ νὰ ἀγανακτῶμεν πάλιν ἀπὸ τὴν πικρίαν τῶν λυπηρῶν, ἀλλὰ νὰ κρατῶμεθα πάντοτε εἰς τὸ μέσον, τὸ ὁποῖον διακρίνει τοὺς ἀληθεῖς ἄνδρας ἀπὸ τοὺς κοινοὺς ἀνθρώπους.

104

ΔΙΑΙΤΑ

Ἐφοῦ περάσῃ τις τοὺς ἐξήκοντα, ἄλλο ἰατρικὸν εἰς τὰ πάθη του σχεδὸν δὲν τὸν μένει παρὰ τὴν διαίταν. Δέκα σχεδὸν ἔτη εἶναι ἀφοῦ βασανίζομαι ἀπὸ τὴν ἀρθρίτιδα, καὶ δὲν ἐξώδευσα οὐδὲ δέκα σολδία εἰς ἰατρικά, καὶ ὅμως βλέπεις ὅτι ζῶ ἀκόμη. Χρεωστῶ τὴν μακροζωΐαν ταύτην εἰς μόνην τὴν διαίταν. Τροφή μετρία καὶ εὐπεπτος, κίνησις τοῦ σώματος ὅσον εἶναι δυνατόν, εἰς τὴν κλίνην ἀφοῦ νυκτώσῃ, καὶ ἔξω

τῆς κλίνης πρὶν ἀνατείλῃ ὁ ἥλιος, κατοικία φωτεινὴ καὶ εὐάερος· ταῦτα μεταχειρίζου, καὶ λείπε ἀπὸ ἰατρικὰ ἄλλα.

105

ΓΑΛΛΙΑ

Παρὰ τὸ Γαλλικὸν ἔθνος φιλανθρωπότερον ἄλλο δὲν ἐγνώρισα· ἄλλ' εἶναι τόσον ὀξύ καὶ ζωηρὸν εἰς τὰς πράξεις του, ὥστε πολλάκις αἱ φιλανθρωπία του δὲν γεννῶσιν ὄσπην ἐπιθυμοῦν ὠφέλειαν.

106

ΝΗΣΤΕΙΑ

Ἡ νηστεία δὲν εἶνε ἀρετὴ, καθὼς κακῶς τινες νομίζουσιν, ἀλλὰ μέσον πρὸς ἀρετήν, καὶ τὰ μέσα ἐπὶ τοσοῦτον μόνον παραλαμβάνονται ἐφ' ὅσον συντείνουσιν εἰς τὴν ἀπόκτησιν τοῦ τέλους. Ἄλλ' ἀνίσως αὕτη ἀντὶ νὰ εὐκολύνῃ τὴν ἀπόκτησιν τοῦ τέλους, ἐξ ἐναντίας τὴν ἐμποδίζει, τότε ἰσχύει τὸ ἀποστολικὸν «ἢ γὰρ σωματικὴ γυμνασία πρὸς ὀλίγον ἐστὶν ὠφέλιμος».

107

ΦΩΤΑ

Ἐθνος φωτισμένον δὲν εἰμπορεῖ νὰ ὀνομασθῇ τὸ ἔθνος ἐκεῖνο, εἰς τὸ ὅποσον εὐρίσκονται διακόσιοι ἢ τριακόσιοι σοφώτατοι ἄνδρες ἀπὸ δὲ τοὺς λοιποὺς οἱ περισσότεροι δὲν ἐξεύρουν μῆτε νὰ γράψωσι μῆτε νὰ ἀναγνώσωσι μίαν ἐπιστολήν. Τότε μόνον δύναται νὰ καυχηθῇ τὸ ἔθνος ὅτι ἔχει φῶτα, ὅταν τὰ φῶτα ᾖναι σκορπισμένα καὶ διαμερισμένα εἰς ὄλους τοὺς

πολίτας, κατ' ἀναλογίαν τοῦ ἐπαγγέλματος καὶ τῆς καταστάσεως εἰς τὴν ὅποίαν καθεὶς εὐρίσκεται. Ὅλοι ἐπιστήμονες νὰ γενῶσι δὲν εἶναι δυνατόν· καὶ ἂν ἦτο δυνατόν, δὲν ἦτο φρόνιμον πρᾶγμα. Ὅστις θέλει νὰ μείνῃ γυμνὸς καὶ ἐξυπόλυτος ἄς διδάξῃ τὰ μαθηματικὰ εἰς ὄλους τοὺς ράπτας καὶ τοὺς ὑποδηματάδας· ἀλλ' ὅμως ὅλοι, ἢ τοῦλάχιστον οἱ περισσότεροι χρεωστοῦν νὰ γράφωσι καὶ νὰ ἀναγινώσκωσι τὴν γλῶσσαν τὴν ὅποίαν ἐδύζασαν μὲ τὸ μητρικὸν γάλα.

108

ΙΣΟΤΗΣ

Ἡ πατρὶς δὲν πρέπει νὰ γίνεται μήτηρ τῶν ἀρχοντοπούλων καὶ μητρὶα τῶν πτωχοπούλων. Τοῦ πτωχοῦ τὸ τέκνον εἶναι γνήσιον γέννημα τῆς πατρίδος, καθὼς καὶ τὸ τέκνον τοῦ πλουσιωτάτου.

109

ΔΟΞΑ

Ὅστις ἀπὸ σαῶς ἐπιθυμεῖ νὰ δοξασθῇ, τοῦτο πρῶτον ἄς πληροφορηθῇ καλὰ, ἀξιῶμα ἀποδειγμένον ἀπὸ τὴν παλαιὰν καὶ νέαν ἱστορίαν, ὅτι ὅποια δόξα δὲν στηρίζεται εἰς τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν εἰς τοὺς νόμους τῆς πατρίδος ὑποταγήν, εἶναι δόξης ὄνειρον καὶ φάντασμα, ἔχει δόξα ἀληθινή. «Οἱ δίκαιοι ἐκλάμπουσιν ὡς ὁ ἥλιος» λέγει ἡ ἱερά μας θρησκεία, καὶ τὸ λέγει δι' ἐκείνους ὅσοι ἤρχισαν ἀπὸ τὴν παροῦσιν ζωὴν νὰ ἐργάζωνται τὴν δικαιοσύνην, χωρὶς τὴν ὅποίαν κἀνεὶς δὲν εἶν' ἀξιὸς νὰ ὀνομασθῇ καλὸς πολίτης, ὡς λέγει καὶ ἡ φιλο-

σοφία μὲ τὸ στόμα τοῦ δικαίου Σωκράτους, «Οὐχ οἶόν τε ἄνευ δικαιοσύνης ἀγαθὸν πολίτην γενέσθαι».

Ἐπιθυμεῖς δόξαν, Στρατηγέ, Ναύαρχε, Ἀντιπρόσωπε ἢ Κυβερνήτα; ὀρέγεσαι νὰ λαμπρυνθῆς μεταξὺ τῶν συμπολιτῶν σου; ζήτησε τὴν δόξαν καὶ τὴν λαμπρότητα ἀπὸ τὴν θρησκείαν σου, «Οἱ δίκαιοι ἐκλάμπουσιν ὡς ἥλιος.» Μὴν ἐλπίσης νὰ ἀξιωθῆς τῆς οὐρανόυ πολιτείας, ἐὰν δὲν φανῆς πρῶτον εἰς τὴν ζῶσαν καὶ παροῦσαν πολιτείαν χρηστὸς πολίτης. Τοῦτο μάλιστα χαρακτηρίζει καὶ χωρίζει τὴν θρησκείαν μας ἀπὸ τὰς ψευδεῖς θρησκείας, ὅτι τὸ αὐτὸ βιβλίον τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου εἶναι ἐνταυτῷ καὶ τῆς ἐπιγείου καὶ τῆς οὐρανόυ πολιτείας ΧΑΡΤΗΣ. Χάρτης ἱερός, εἰς τὸν ὁποῖον ὅστις δὲν πείθεται, μεταμορφώνεται εἰς Τοῦρκον ἀπὸ Χριστιανόν, γίνεταί ληστής, ὄχι πολίτης.

110

NOMOI

Ἄν εἶναι αἰσχρὸν νὰ πείθεται τις εἰς νόμους τυράννων, δὲν εἶναι ὀλιγώτερον αἰσχρὸν νὰ ἀπειθῆ εἰς τοὺς ἰδίους του νόμους καὶ εἰς τὰς ἰδίας του συνθήκας. Οἱ νόμοι τῆς Βουλῆς, ἐνεργοῦμενοι ἀπὸ τοὺς κυβερνήτας, εἶναι καὶ λογίζονται νόμοι θεμένοι ἀπὸ σαῶς ὄλους, ἐπειδὴ ἐσεῖς ἐκλέγετε τοὺς Βουλευτάς, καὶ τὸ πρόσωπόν σας φέρουν οἱ Βουλευταί, ὅταν θέτωσι νόμους.

Ἡ δύναμις τῶν νόμων εἶναι δύναμις ἰδική σας· ἀθετοῦντες τοὺς νόμους, παραλύετε τὴν δύναμίν σας, ἀθετοῦντες τὰς συνθήκας σας, ἀρνεῖσθε τὰς ὑποσχέσεις σας, παραβαίνετε τοὺς ἰδίους σας νόμους καὶ προκρίνετε νὰ ζῆτε εἰς ἀνομίαν.

111

ΑΔΕΛΦΟΙ

« Ἄδελφός ὑπὸ ἀδελφοῦ βοηθούμενος, ὡς πόλις ὀχυρὰ καὶ ὑψηλὴ, ἰσχύει, δέ, ὡσπερ τεθεμελιωμένον βασιλείον » εἶναι λόγια τοῦ σοφοῦ Σολομῶντος, βεβαιωμένα ἀπὸ τὴν καθημερινὴν πεῖραν.

112

ΓΛΩΣΣΑ

Ἡ γλῶσσα τῶν προγόνων μας εἶναι τῆς Ἐλευθερίας γλῶσσα· καὶ ἂν ἐχρησίμευσέ τι (ὡς δὲν ἀμφιδάλλω διτι ἐχρησίμευσε) εἰς τὴν ἀποτίναξιν τοῦ ζιγοῦ, σήμερον μᾶς ἔγινεν ἀναγκαῖα εἰς τὴν φυλακὴν τῆς Ἐλευθερίας. Ὡς ὁ ἐνδιάθετος λόγος μορφώνει τὸν προφορικόν, παρόμοια πάλιν ὁ προφορικὸς κανονίζει τὸν ἐνδιάθετον. Ὅστις ἀσχολεῖται νὰ ἀναγινώσκη ἢ νὰ λαλῇ τῶν σοφῶν τὰ παραγγέλματα, τὰ ἐντυπώνει καὶ ἐπομένως εἰς τὴν ψυχὴν του· ἢ τοῦλάχιστον ἐντρέπεται νὰ τὰ παραβῇ. Καὶ ποῖα ἄλλη γλῶσσα πλουτεῖ πλέον τῆς Ἑλληνικῆς ἀπὸ τοιαῦτα παραγγέλματα;

113

ΠΟΛΙΤΕΙΑ

Τῶν πολιτειῶν ἡ ἀνεξαρτησία γεννᾶται ἀπὸ τὴν καθενὸς πολίτου ἀνεξαρτησίαν. Χαμερπῆς ἐξ ἀνάγκης πρέπει νὰ εἶναι καὶ ἡ πολιτεία, ὅταν συγκροτῆται ἀπὸ χαμερπεῖς πολίτας.

114

ΓΥΜΝΟΤΗΣ

Τοῦ παντάπασι γυμνοῦ ἡ πρώτη χρεία εἶναι νὰ ἐνδυσθῇ καὶ

δὲν πρέπει νὰ πολυπραγμονῆ, ἂν τὰ προσφερόμενα εἰς αὐτὸν ἐνδύματα ἦναι τοῦ Ἰρου τὰ βράκη, ἢ τῆς Ἀθηνᾶς ὁ πέπλος.

115

ΑΝΘΡΩΠΟΙ

Διὰ νὰ περάσῃ τις τὸν ὀλιγοχρόνιον τοῦ βίου τούτου δρόμον, μία μόνη ὁδὸς εἶναι «ἡ δι' ἀνθρώπων», ὡς ἔλεγεν ὁ διὰ τὴν ἀγάπην τῆς πατρίδος φονευθεὶς ἀπὸ Ταρτούφρου Σωκράτης. Εἰς τὸ δι' ἀνθρώπων τοῦτο πέρασμα μὴν ἐλπίσης ν' ἀπαντήσης δεξιὰ καὶ ἀριστερά σου ἀγγέλους, ἀλλ' ἀνθρώπους, καὶ καλοὺς καὶ κακοὺς, καὶ φρονίμους καὶ ἀνοήτους. Εἶναι καὶ ἄλλη ὁδὸς τοῦ βίου, τὴν ὁποῖαν ὁδεύουν οἱ ζῶντες εἰς τὰς ἐρήμους ἀναχωρηταί· ἀλλὰ τοιαύτην ὁδὸν οὔτ' ὁ Σωκράτης τὴν συμβουλεύει, οὔτε σύ, εἶμαι βέβαιος, ἔχεις ὄρεξιν νὰ περάσῃς. Ἐκείνη εἶναι ὁδὸς διὰ θηρίων· εἰς τὴν πολιτικὴν ὁδὸν ἂν ἀπαντῶμεν ἀνθρώπους μὴ διαφέροντας παρὰ τὴν μορφὴν ἀπὸ τὰ θηρία, εὐρίσκομεν ὅμως κάποτε καὶ τὸ ὄνομα καὶ τὸ πρᾶγμα ἀνθρώπους. Τούτους χρεωστοῦμεν νὰ κάμνωμεν φίλους καὶ συμμάχους ὑπὲρ τῆς πατρίδος κατὰ τῶν κακῶν ἀνθρώπων.

116

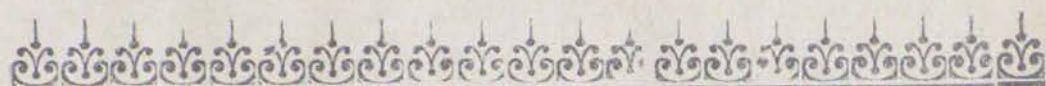
ΓΗΡΑΣ

«Ἔστι γὰρ καὶ διανοίας ὡπερ καὶ σώματος γῆρας». Καὶ ἂν δὲν τὸ ἔλεγεν ὁ Ἀριστοτέλης, ἱκανὴ εἶναι ἡ πεῖρα νὰ τὸ διδάξῃ τοῦς δυστυχεῖς γέροντας.

ΣΤΥΛΙΤΗΣ

Δὲν λέγεται μόνον Στυλίτης, ὅστις καθήμενος ἐπὶ στύλου ὕψηλοῦ, βλέπει μὲ ἀδιαφορίαν τοὺς συμπολίτας του, αὐδ' ἀφίνει τὸν στύλον του, καὶ ἄν ἴδῃ πυρπολουμένην καὶ λεηλατουμένην τὴν πατρίδα του ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς. Στυλιτῶν διαγωγὴν διάγουσι καὶ ὅλοι οἱ φίλαυτοι, ὅλοι οἱ ἐχθροὶ τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς ἰσονομίας, ἐπειδὴ χωρίζονται καὶ αὐτοὶ ἀπὸ τοὺς συμπολίτας των, καὶ στυλώνονται εἰς τὸ ἴδιον συμφέρον.

ΜΥΘΟΙ

1

ΙΠΠΟΣ ΚΑΙ ΓΑΔΑΡΟΣ

Ἐκαυχᾶτο πρὸς τὸν γάδαρον ὁ ἵππος, λέγων· Παρὰ σέ ζῶν ἄλλο δυστυχέστερον δὲν γνωρίζω. Τὸν αὐτὸν αὐθέντην δουλεύομεν καὶ οἱ δύο· ἀλλ' ὅσην ἔχει δι' ἐμὲ φροντίδα, τόσην ἄλλην καταφρόνησιν δείχνει πρὸς σέ. Ἐμὲ τρέφει καθαρώτερα, ἐμὲ στολίζει περισσότερα, καὶ ὅταν ἡ χρεία τὸ καλέσῃ, εἰς ἐμὲ ἀναβαίνει, καὶ μ' ἐμὲ κάμνει τὸν δρόμον του. Σὺ δὲ κακὰ τρέφεσαι· καὶ φορτώνεσαι ὑπέρμετρα, καὶ ξυλοκοπεῖσαι πολλάκις ἄσπλαγχνα. Παρὰ τοιαύτην ζωὴν, δυστυχέστατέ μου φίλε γάδαρε, ἐγὼ ἤθελα προτιμήσει χιλίους θανάτους. Ὁ γάδαρος, ἀφοῦ μὲ τὴν συνειθισμένην του ὑπομονήν, ἤκουσεν ὅλα ταῦτα, ὕψωσε πρῶτον τὴν κεφαλὴν, καὶ ὠγκάνισε· τὸ ὅποῖον ἦτο τρόπον τινὰ τὸ προσέμιον τοῦ λόγου του· ἔπειτα εἶπε τὸν ἵππον· Ὅτι μὲν, φίλε μου, εἴμεθα δοῦλοι καὶ οἱ δύο, τὴν μολόγησες καὶ σὺ· ἀλλ' ἐὰν ἡ δουλεία σου ἦναι λαμπροτέρα τῆς ἰδικῆς μου, τρέχει καὶ περισσοτέρους κινδύνους.

Ἡ ἔλθσμόνησας τὸν πόλεμον, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἐγύρισες μὲ τὸν κοινὸν ἡμῶν αὐθέντην πληγωμένος ;

Βαρυτέρα καὶ πλέον ἐπικίνδυνος εἶναι τῶν δυνατῶν καὶ πλουσίων ἢ δουλεία.

2

ΣΚΥΛΟΙ ΑΔΕΛΦΟΙ

Εἷς τινος πλουσίου οἶκον ἐτρέφοντο δύο σκύλοι ἀδελφοί. Ὁ εἷς ὀκνηρὸς, λαίμαργος καὶ κλέπτης, διέτριβεν ὅλην τὴν ἡμέραν εἰς τὸ μαγειρεῖον, ὑποφέρων μὲ ἀναισχυντίαν τὰς ὕδρεις καὶ τὰς πληγὰς ὄλων. Ὁ ἄλλος, διωρισμένος εἰς τὸ κυνήγιον, ἐτρέφετο χωριστὰ εἰς τὴν αὐλήν μὲ τροφὴν μετρίαν, ἀλλὰ μὲ μεγάλην ἀπ' ἔλους ἀγάπην καὶ περιποίησιν. Οἱ λαγοί, καὶ ὅσα ἄλλα ἔφερεν, κατεκόπτοντο εἰς τὸ μαγειρεῖον, ὅπου ὁ ἀδελφὸς του ἔτρωγε τὰ περισσεύματα, καὶ ἐγένετο ἡμέραν ἕξ ἡμέρας παχύτερος καὶ ἀκολούθως ἀχρειέστερος.

Ἀπὸ τοῦς κόπους, καὶ ὄχι ἀπὸ τὰς ἡδονὰς πρέπει νὰ προσμένωσιν οἱ νέοι τιμὴν καὶ δόξαν.

3

ΠΟΝΤΙΚΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ

Μὴν ὑποφέροντες τὸν καθημερινὸν πόλεμον τῶν κάτων οἱ ποντικοί, ἐσυνάχθησαν μίαν τῶν ἡμερῶν εἰς συμβούλιον. Ἐπρόβαλεν ἄλλος ἄλλο μέσον νὰ ἐλευθερωθῶσιν ἀπὸ τὴν τυραννίαν. Ὁ μὲν ἔλεγε νὰ μετοικίσωσιν εἰς τόπον, ὅπου δὲν εὕρισκονται κάτω· ὁ δὲ νὰ μὴν ἐκβαίνωσι πλὴν μίαν φοράν τὸν χρόνον ἀπὸ τὰς φωλεάς, καὶ νὰ συναθροίζωσι τὰ πρὸς

ζωὴν ἀναγκαῖα ὄλου τοῦ χρόνου· καὶ ἄλλος ἄλλο, ὅ,τι τὸν ἐφαίνεται συμφερώτερον. Ὁ γηραλέωτερος παρὰ τοὺς ἄλλους ποντικός, ἀφοῦ μὲ προσοχὴν ἤκουσε ταῦτα, Ἐγὼ δὲ σᾶς λέγω, εἶπεν εἰς τὴν σύνοδον τῶν ποντικῶν, νὰ μὴ προσέχετε εἰς τοιαύτας συμβουλάς. Ἡ συνάθροισις τῆς τροφῆς ὄλου τοῦ χρόνου εἰς μίαν ἡμέραν εἶναι πρᾶγμα ἀδύνατον· καὶ μετοικίζοντες εἰς ἄλλον τόπον, βέβαιον δὲ εἶναι, ὅτι δὲν θέλομεν τύχει παρὰ τοὺς κάτωσους σκληροτέρους ἄλλους τυράννους. Ἡ ἐλευθερία, φίλοι, εἶναι, εἰς τὰς χεῖρας ἡμῶν, ἂν θελήσωμεν νὰ ἡμεθα κατὰ πάντα σύμφωνοι. Εἰς ἕκαστον οἶκον εἰς μόνος κάτωσ τὸ περισσότερο εὐρίσκεται· ὅσον καὶ ἂν ἦναι ἰσχυρός, εἶναι τῶν ἀδυνάτων νὰ ἀντισταθῇ εἰς δεκαπέντε ἢ εἴκοσι ποντικοὺς ἐνωμένους. Ἴσως πνίξῃ δύο ἢ τρεῖς· ἀλλὰ τέλος πάντων θέλει νικηθῆ ἀπὸ τοὺς ἄλλους. Ἦρσεν ἡ συμβουλή τοῦ γηραλέου ποντικοῦ καὶ ἀπεφάσισεν ἡ σύνοδος νὰ τὴν ἀκολουθήσῃ. Ἄλλ' ὅταν ἦλθεν ὁ κχιρὸς τῆς ἐκστρατείας, ἐπροφασίσθη ἄλλος ἄλλην πρόφασιν διὰ νὰ φύγῃ τὸν πόλεμον· ὅθεν ἔμειναν καὶ πάλιν εἰς τὴν προτέραν αὐτῶν κατάστασιν, διωκόμενοι καὶ φονευόμενοι ἀπὸ τοὺς κάτωσους, οἱ ποντικοί.

Ἐλεύθερος νὰ ζῆ μὴν ἐλπίζῃ ὅστις προτιμᾷ τῆς ἐλευθερίας τὴν ζωὴν.

4

ΑΛΩΠΗΞ ΚΑΙ ΑΗΔΩΝ

Εἰς ὑψηλοῦ δένδρου κλάδους καθημένη ἐκελάδει, κατὰ τὴν συνήθειάν της, ἡ ἀηδὼν. Ἐπλησίασεν, ὡς τὴν ἤκουσεν, ἡ ἀλώπηξ· καὶ ἀφοῦ μὲ ὑπερβολικοὺς ἐπαίνους τὴν ἐγκωμίασε, Κάμε με τὴν χάριν, τὴν εἶπε, νὰ καταβῆς εἰς τὴν ρίζαν τοῦ δένδρου διὰ νὰ ἀπολαύσω περισσότερο τῆς φωνῆς σου τὴν

γλυκύτητα. Ὑπήκουσε μετὰ χαρᾶς ἡ ἀηδὼν καὶ ἡ ἀλώπηξ πάραυτα τὴν κατέσχισε· λέγουσα· Παρὰ τὴν φωνὴν σου, ζῶον ἀνόητον, γλυκύτεραι εἶναι εἰς ἐμὲ αἱ σάρκες σου.

Τότε μάλιστα εἶναι ἐπικίνδυνοι οἱ κόλακες, ὅταν ἐπαινῶσιν ἀληθινὰ προτερήματα.

5

ΛΕΩΝ ΚΑΙ ΓΑΔΑΡΟΣ

Ἦκουσε τὸν γάδαρον ὀγκανίζοντα ὁ λέων, καὶ ὀλίγον ἔλειψε νὰ ὀλιγοθυμήσῃ ἀπὸ τὸν φόβον του. Ἄφου ἔπαυσε τὸν ὀγκανισμὸν ὁ γάδαρος, ὁ λέων θέλων νὰ μάθῃ ποίου φοβεροῦ θηρίου εἶναι ἡ τόση φωνή, ἐπλησίασε μὲ συστολὴν μεγάλην. Τοῦτο βλέπων ὁ γάδαρος, ὤρμησε κατὰ τοῦ λέοντος, ὀγκανίζων δυνατώτερα παρὰ τὸ πρῶτον. Παῦσε, γελοιοτάτε γάδαρε, εἶπε τότε πρὸς αὐτὸν ὁ λέων· ἂν ἐπλάνησες τὴν ἀκοήν μου, βλέπουσιν οἱ ὀφθαλμοί μου, ὅτι εἶσαι ζῶον ἐπιτήδειον νὰ θεραπεύσῃς τὴν πεῖνάν μου.

Ὁ μῦθος πρὸς τοὺς τολμῶντας περισσότερον ἀπ' ὅ,τι δύνανται.

6

ΠΟΝΤΙΚΟΣ ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΣ

Ποντικός, μὴν ἀρκούμενος εἰς ὅσας ἔκλεπτε καθημέραν τροφάς, ἐβασανίζετο μὲ τὴν ἐπιθυμίαν κομματίου κρέατος, τὸ ὅποτον δὲν ἐχώρει τῆς φωλεᾶς του ἢ τρύπα. Ἄφου ἐσυμβουλεύθη μὲ τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα του, ἀπεφάσισε νὰ πλατύνῃ τὴν τρύπαν, διὰ νὰ δύναται εἰς τὸ ἐξῆς νὰ κλέπτῃ καὶ

μεγάλα καὶ μικρά. Ἄλλὰ τὴν ἐπλάτυνε τόσον πολὺ, ὥστε ὁ κάτος¹, ὁ ὁποῖος εἶχεν ἐξωθεν ἀκούσει τὸ συμβούλιον, ἐμβῆκε πάραυτα καὶ τὸν ἐξωλόθρευσε με ὄλην του τὴν συγγένειαν.

* Ἐφερε πολλοὺς πολλάκις εἰς ἀπώλειαν ἢ πλεονεξία.

7

ΑΡΑΧΝΗ ΚΑΙ ΜΥΙΑ

Μυῖα, βλέπουσα τὸ κυκλοτερὲς ὕφασμά τινος ἀράχνης, καὶ θαυμάζουσα τὴν τέχνην τῆς πλοκῆς, ἐπλησίασε νὰ τὸ θεωρήσῃ ἀκριθέστερα, καὶ ἐμπλέχθη εἰς αὐτὸ τόσον ἰσχυρά, ὥστε δὲν εἶχε πλέον πῶς ν' ἀποφύγῃ τὴν ἀράχνην. Τὴν ἐπαρακάλει λοιπὸν νὰ λύσῃ τοὺς δεσμοὺς τῆς, ἐνθυμίζουσα καὶ παλαιὰν εὐεργεσίαν τὴν ὁποίαν εἶχε κάμει εἰς αὐτήν. Πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ σὲ βοηθήσω, ἀπεκρίθη ἡ ἀράχνη, ἐπειδὴ ἡ φύσις μ' ἔμαθε νὰ πλέκω καὶ ὄχι νὰ διαλύω τὰ πλεγμένα;

Εἶναι εἰς ἀνθρώπους τινὰς ὁ δόλος τόσον ἔμφυτος, ὥστε ἄλλο παρὰ νὰ κακοποιῶσι δὲν ἐξεύρουν.

8

ΑΙΓΙΔΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΒΑΤΑ

* Ανακατώθησαν μίαν τῶν ἡμερῶν αἰγίδια με πρόβατα. Τῶν προβάτων ὁ βοσκός, ἀγανακτήσας, ὠνειδίζε τὸν αἰγιδόδοσκόν, ὡς αἷτιον τῆς συγχύσεως. Μὴ ταράττεσαι τὸν εἶπεν οὗτος· βλέπεις τὸν ἀπόκρημνον ἐκεῖνον λόφον τὸν καταντικρὺ; Ἄς τὰ πλησιάσωμεν ἐκεῖ, καὶ μόνον θέλουν χωρισθῆ ἔν ἀπὸ τᾶλλο.

1 Γάτος.

Μόλις ἐσίμωσαν τὸν λόφον, καὶ ἔδραμαν μετὰ χαρᾶς εἰς τοὺς κρημνοὺς καὶ βράχους τὰ αἰγίδια, καὶ ἀφήκαν εἰς τὴν πεδιάδα μόνον τὰ πρόβατα.

Ὅταν θέλῃς νὰ γινώρισῃς ἄνθρωπον, δίδε συνεχῶς ἀφορμὰς εἰς αὐτὸν νὰ φανερώνη τῆς ψυχῆς αὐτοῦ τὰς διαθέσεις.

9

ΛΥΚΟΣ ΚΑΙ ΠΡΟΒΑΤΟΝ

Τί κακὸν εἶναι τοῦτο, ἔλεγε λύκος πρὸς πρόβατον, ὅτι ἔχω περισσοτέραν γνῶσιν παρὰ σέ, κανεὶς δὲν ἀμφιβάλλει· καὶ ὁμῶς ἡ ζωὴ σου εἶναι ἀσυγκρίτως εὐτυχεστέρα τῆς ἰδικῆς μου. Ἔσὲ περιποιοῦνται καὶ σκύλοι καὶ ἄνθρωποι· ἐμὲ δὲ προσπαθοῦν νὰ κακοποιήσωσιν, ὡς ἐχθρὸν ἄσπονδον. Καὶ διὰ τί θέλεις νὰ ἦσαι εὐτυχῆς, τὸν ἀπεκρίθη τὸ πρόβατον, ὅταν ἡ πολλή σου γνῶσις εἰς ἄλλο δὲν καταγίνεται, παρὰ νὰ πλανήσῃ τὴν ἀπλότητά μου, καὶ νὰ ἰστερήσῃ τοὺς ἀνθρώπους ἀπ' ὅσα τοὺς ὠφελῶ; Παῦσε νὰ πολεμήῃς τοὺς ἄλλους, καὶ κανεὶς ποτὲ δὲν θέλει σέ πολεμήσει.

Βλάπτει πλεόν παρὰ ὠφελεῖ τὸν ἄνθρωπον ἡ γνῶσις, ὅταν δὲν ᾖ συνωδευμένη μετὰ τὴν ἀρετήν.

10

ΑΛΩΠΗΞ ΚΑΙ ΛΥΚΟΣ

Πληγωμένος ἀπὸ κυνηγὸν λύκος, ἔφθασεν εἰς δάσος βαθύ, ὅπου, νὰ ὑπάγῃ παρέχει μὴ δυνάμενος, ἔπεσεν ὀλιγοθυμισμένος. Τὸν εἶδε, διαβαίνουσα ἐκεῖθεν ἀλώπηξ, καὶ νομίσασα νεκρὸν, ἔδραμε μετὰ χαρᾶς νὰ τὸν κατασχίσῃ. Μόλις ἐπλησίασε,

καὶ ὁ λύκος ἐσυνέφερον ἀπὸ τὴν ὀλιγοθυμίαν, καὶ ἐπροσπάθει νὰ σηκωθῆ. Ἡ ἀλώπηξ, χωρὶς νὰ συγχισθῆ, Φίλε, τὸν εἶπε, σὲ εἶδα μακρόθεν πάσχοντα, καὶ ἔτρεξα εἰς βοήθειάν σου· εἰς τί δύναμαι νὰ σὲ ὠφελήσω; Σὲ εὐχαριστῶ, τὴν ἀπεκρίθη χαμογελῶν ὁ λύκος. Κατὰ μὲν τὸ παρὸν δὲν ἔχω χρεῖαν βοήθειας, εἰς δὲ τὸ ἐξῆς, σὲ παρακαλῶ νὰ μὴ μὲ πλησιάζῃς, ὅταν μὲ βλέπῃς καταγῆς.

Ἵποκρίνεται τὸν φίλον ὁ πανούργος ἐχθρὸς, ὅταν χάσῃ τὴν ἐλπίδα νὰ σὲ βλάψῃ.

11

ΛΥΚΟΣ ΓΕΡΩΝ

Φυσικὰ τὰ πρόβατα φοβοῦνται τοὺς λύκους, καὶ μακρύνονται ὅσον εἶναι δυνατὸν ἀπ' αὐτούς. Ἀλλὰ μίαν τῶν ἡμερῶν πλανηθὲν ἀπὸ τὴν ποιμνὴν πρόβατον, ὑπάντησε πολλὰ γηραλέον λύκον, κατὰ γῆς ἐξαπλωμένον, καὶ ἀναστενάζοντα τὴν ἀδυναμίαν του. Ἐπόνεσεν ἡ ψυχὴ του, καὶ ἐσίμωσε νὰ τὸν ἐρωτήσῃ τί πάσχει. Ὁ λύκος, ὑποκρινόμενος τὸν κωφόν, τὸ ἐμαρακάλεσε νὰ ἔλθῃ σιμώτερα· καὶ, ὡς ἐπλησίασε τὸ κατέσχισεν ἀσπλάγχχνως καὶ τὸ ἔφαγεν.

Ἐκ τούτου ἔλαβεν ἀρχὴν ἡ φανερόνουσα τῆς κακίας τὸ ἀμετανόητον πολλῶν ἀνθρώπων παροιμία :

Ὁ λύκος, κὰν ἐγήρασε, κ' ἤλλαξε τὸ μαλλὶν του,
Μήτε τὴν γιῶμην ἤλλαξε, μήτε τὴν κεφαλὴν του.

12

ΕΛΛΦΟΣ ΚΑΙ ΣΚΥΛΟΣ

Ἐπερίπαιζεν ἔλαφος σκύλον, ὅτι γεννᾶται μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς κλεισμένους. Τὴν ἀπεκρίθη γελῶν ὁ σκύλος· Ἀλλὰ σὺ

εἶπέ με, τί σ' ὠφέλησε τὸ νὰ βλέπῃς ἀπὸ γενετῆς, ἐπειδὴ μηδ' ἀπ' αὐτὴν τῶν ποδῶν σου τὴν ταχύτητα βοηθουμένη ἢ δρασις νὰ σ' ἐλευθερώσῃ ἀπὸ τὰ κυνηγήματά μου δὲν εἶναι καλή;

Γελοῖται γίνονται ὅσοι δι' οὐτιδανὰ ἐλαττώματα ὄνειδίζουσι τοὺς ἔχοντας μεγάλα προτερήματα.

62

ΑΣΠΑΛΑΞ

Ἔλεγεν ἀσπάλαξ πρὸς τὴν μητέρα του· Βλέπεις, μητέρα μου, τὸν κυνηγόν, ὅστις ἔρχεται μακρόθεν πρὸς ἡμᾶς; Ψεύδουσαι, τὸν ἀπεκρίθη ἡ μήτηρ, ἐὰν ἦσαι γνήσιόν μου τέκνον. Καὶ ὁ ἀσπάλαξ πάλιν πρὸς αὐτὴν· Δὲν ἀκούεις κἄν τὴν φωνὴν τοῦ σκύλου του; Πιστεύω, εἶπεν ἡ μήτηρ, ὅτι ἀκούεις σκύλου φωνήν, ἀλλ' ἔχει ὅτι βλέπεις κυνηγόν.

Μὴ καυχᾶσαι ματαίως εἰς τὰ ὅποια δὲν ἔχεις προτερήματα.

14

ΥΑΙΝΑ ΚΑΙ ΛΕΩΝ

Μὴ νομίζῃς, ἔλεγεν υαίνα πρὸς λέοντα, ὅτι εἶσαι ἰσχυρότερός μου. Σὺ ἀπὸ μόνα τὰ ζῶντα ζητεῖς καὶ λαμβάνεις τὴν τροφήν σου, ἐγὼ δὲ καὶ τὰ νεκρὰ σώματα σκάπτουσα πολλάκις σύρω ἀπὸ τὰ σπλάγχνα τῆς γῆς. Γελάσας ὁ λέων ἀπεκρίθη· Ψυχὴν ἀγριωτέραν, ὅχι σῶμα ἰσχυρότερον, ἀποδείχνει τοῦτο σου τὸ ἔργον. υαίνα.

Ἐκ τῶν δύο κακολόγους θηριωδέστερος εἶναι ὅστις μηδὲ τοὺς ἀποθανόντας παύει νὰ κακολογῇ.

15

ΤΙΓΡΙΣ ΚΑΙ ΛΕΩΝ

Εἰς τοῦ λέοντος τυράννου τὴν αὐλήν εἶχε τὸ πρῶτον ἀξιωμα ὁ τίγρις. Ἄλλ' ὁ μὲν λέων, ἐσάκις ἠσθάνετο τροφῆς χρεῖαν, ἐθυσίαζεν ἐν ἀπὸ τὰ ζῶα, ἔπειτα ἔμενεν ἡσυχος, ἕως πάλιν νὰ πεινάσῃ, ὁ δὲ τίγρις, καὶ χωρὶς ἀνάγκης, κατεξέσχιζεν ὅ,τι εὕρισκεν ἐμπρὸς του. Τὰς καθημερινὰς ταύτας ἀδικίας βαρυνόμενα τὰ ζῶα, ἀπεφάσισαν νὰ προσκλαυθῶσιν εἰς αὐτὸν τὸν λεοντα. Ἄλλ' ἡ ἀλώπηξ τὰ ἐμπόδισε, λέγουσα· Μὴν ἐλπίζετε νὰ διορθωθῇ ὁ τίγρις, μηδ' ἂν κολασθῇ σκληρότατα ἀπὸ τὸν λέοντα· ἢ αὐτὸς εἶναι, ἢ ἄλλος γένῃ ἀντ' αὐτοῦ δεύτερος μετὰ τὸν τύραννον, ἐξανάγκης τοιαῦτα πρέπει νὰ ἦναι τὰ ἔργα του.

Τῶν τυρράννων οἱ ὑπηρέται γίνονται τυραννικώτεροι παρὰ τοὺς δεσπότας.

16

ΕΛΕΦΑΣ ΚΑΙ ΛΥΚΟΣ

Ἡρώτησε σκύλλος ἐλέφαντα· Διὰ τί ἐγὼ μὲν εἶμαι τόσον πολύγονος, συναστρεφόμενος μὲ τοὺς ἀνθρώπους· σὺ δὲ ποτὲ δὲν γεννᾷς, εὕρισχόμενος μ' αὐτούς; Δὲν θέλω, ἀπεκρίθη ὁ ἐλέφας, νὰ βλέπω, ὡς ἐμέ, δουλωμένα καὶ τὰ τέκνα μου.

Ν' ἀποστρέφονται καὶ τὰς φυσικὰς διαθέσεις καὶ στοργὰς τῆς ψυχῆς ἀναγκάζει ἡ δουλεία πολλοὺς.

17

ΕΛΕΦΑΣ ΚΑΙ ΧΟΙΡΟΣ

Τι καυχᾶσαι εἰς τὸ μέγεθος τοῦ σώματός σου, ἔλεγε χοῖρος πρὸς ἐλέφαντα, ἐπειδὴ ὁ πολλὰ μικρὸς ἐγὼ μὲ μόνην τὴν φω-

νήν μου σὲ βάλλω εἰς φυγὴν ; Ἡ ἀηδία, χοῖρε, τῆς φωνῆς, ὄχι τῆς ἀνδρείας σου ὁ φόβος μὲ ταράσσει, ἀπεκρίθη ὁ ἐλέφας.

Καυχῶνται οἱ ἀνόητοι εἰς ὅσα πολλάκις ἔπρεπε νὰ ἐντρέπωνται.

18

ΜΥΙΑ ΚΑΙ ΜΕΛΙΣΣΑ

Μυῖα καυχωμένη πρὸς μέλισσαν ἔλεγεν· Ἐγὼ μὲν συγκατοικῶ μὲ τοὺς ἀνθρώπους, ἐμβαίνω εἰς αὐτὰ τῶν βασιλέων τὰ παλάτια, παραστέκω εἰς τὰς βασιλικὰς τραπέζας ἀκάλεστος, καὶ γεύομαι χωρὶς κόπον, πολλάκις καὶ πρὶν αὐτοὶ ἀπλώσωσι τὰς χεῖρας, τὰ νοστιμώτερα βρώματα· σὺ δὲ κοπιᾷζεις ἔλην τὴν ἡμέραν, κλεισμένη εἰς κυψέλιον, ἢ, ἂν ἐκβῆς πρὸς ὀλίγον, περιέρχεσαι τὰ δάση, συναθροίζουσα τὴν ἀναγκαίαν ὕλην, διὰ νὰ κατασκευάσῃς τὸ μέλι, τὸ ὁποῖον τρέφει περισσότερον τὰς μυίας καὶ τοὺς ἀνθρώπους παρὰ σέ. Δικαίως, ἀπεκρίθη ἡ μέλισσα, ἤθελες καυχᾶσθαι εἰς τὴν τόσῃν σου ἀργίαν καὶ τρυφήν, ὦ μυῖα, ἐὰν ἀπ' αὐτὰς ἐκέρδαινες καμμίαν τιμὴν. Ἄλλ' οἱ ἄνθρωποι εἶναι τόσον βαρῆμένοι ἀπὸ τὴν ἀναισχυντίαν σου, ὥστ' ἐκατασκεύασαν ἐπίτηδες ὄργανα, τὰ μυιαστήρια, διὰ νὰ σὲ διώκουν ἀπὸ τοὺς οἴκους των,

Εἰς ἐκεῖνον πρέπει ἡ τιμὴ, ὅστις ὠφελεῖ τοὺς ἄλλους μὲ τοὺς κόπους του, καὶ ὄχι ὅστις ἀργὸς αὐτὸς δαπανᾷ τὰ ἀπὸ ἄλλους ἀποκτώμενα.

19

ΠΙΘΗΚΟΣ ΚΑΙ ΣΚΥΛΟΣ

Εἰς ἀνδρὸς πλουσίου οἶκον μεταξὺ πολλῶν ἄλλων ζώων ἦτο καὶ ἓνας πίθηκος. Εἶπε πρὸς αὐτὸν μίαν τῶν ἡμερῶν ὁ

σκύλος· Τὰ ἄλογα σύρουσι τοῦ κοινοῦ ἡμῶν αὐθέντου τὰ ἀμάξια, τὰ βώδια γεωργοῦσι τοὺς ἀγρούς του, τὰ πρόβατα τὸν ὠφελοῦν μὲ τὸ γάλα καὶ μὲ τὸ μαλλίον, ἐγὼ φυλάσσω καὶ αὐτὸν καὶ ἔλα του τὰ ὑπάρχοντα· ἀλλὰ σύ, πίθηκε, ἔχεις νὰ μὲ εἴπῃς, ποίαν ὠφέλειαν προξενεῖς εἰς αὐτόν; Ὀλίγην ὠφέλειαν νομίζεις, ἀπεκρίθη ὁ πίθηκος, ὅτι τὸν προξενῶ μὲ τὰ βωμολόχα μου παιγνίδια;

Πιθήκου χρεῖαν ἀναπληροῦσιν εἰς τοὺς οἴκους τῶν πλουσίων οἱ κόλακες.

20

ΒΟΣΚΟΥ ΠΑΙΔΑΡΙΟΝ

Πολλὰ καὶ μεγάλα βώδια ἔβοσκε μικρὸν παιδάριον καὶ μὲ πολλὰ μικρὸν ραβδίον τὰ κατεύθυνεν εἰς τὸν δρόμον. Τοῦτο βλέπουσα γραῖά τις, τέκνον μου, τὸν εἶπε, δὲν γνωρίζεις πόσον κίνδυνον τρέχεις· ἀλλ' ὡς ἂν ἦσο ἄλλος Ἑρακλῆς, κτυπᾷς τόσα μεγάλα ζῶα, ἐν ἀπὸ τὰ ὁποῖα μόνον ἀρκεῖ νὰ καταπατήσῃ πολλοὺς ἀνδρας. Μηδ' ὁ Ἑρακλῆς, ἀπεκρίθη τὸ παιδάριον, ὦ μῆτέρ μου, ἤθελε εἰσθαι καλὸς νὰ τὰ κυβερνήσῃ, ἐὰν εἶχαν ὄσου ἔχω λογικοῦ τὸ ἦμισυ.

Ἀδύνατος φρόνιμος νικᾷ πολλοὺς ἰσχυροὺς ἀνοήτους.

21

ΤΟ ΔΙΣΣΑΚΙΟΝ ΤΟΥ ΑἰΣΩΠΟΥ

Ὅλος ὁ κόσμος ἐξεύρει τοῦ Αἰσώπου τὸ δισσάκιον· καὶ ἔλαι τὸ κρατοῦσιν εἰς τοὺς ὤμους, βάλλοντες εἰς τὸ ἔμπροσθεν

αὐτοῦ μέρος τὰ σφάλματα τῶν ἄλλων, εἰς τὸ ὀπισθεν τὰ ἰδικά των. Πόθεν ὁμῶς ἔλαβεν ἀρχὴν ἢ τοιαύτη θέσις, κανεῖς δὲν μᾶς τὸ ἐφανέρωσε. Κατ' ἀρχὰς οἱ ἄνθρωποι ἔθεταν τὸ δισσάκιον, ὥστε νὰ βλέπωσι κρεμασμένους ἀριστερὰ καὶ δεξιὰ καὶ τοὺς δύο σάκκους ἐντάμα. Ἄλλ' ἐπειδὴ πολλάκις, παραβάλλοντες τὰ ἰδικά των μὲ τὰ σφάλματα τῶν ἄλλων, εὕρισκαν ἐλαφρότερα τὰ ξένα (τὸ ὅποῖον τοὺς ἐκακοφαίνετο πολὺ), ἤλλαξαν τὴν θέσιν τοῦ δισσακίου, βάλλοντες τὰ ἰδικά των ὀπίσω.

Ὅσακις σὲ σκανδαλίζει ἄλλου ἀμάρτημα, στρέφε ἐμπροσθεν τὸ ὀπισθινὸν μέρος τοῦ δισσακίου.

22

ΧΡΕΩΦΕΙΛΕΤΗΣ ΚΑΙ ΔΑΝΕΙΣΤΗΣ

Κακὸς χρεωφειλέτης, διὰ νὰ ἐλευθερωθῇ ἀπὸ τὰς καθημερινὰς τοῦ δανειστοῦ ἀναζητήσεις, ἔστησεν εἰς τῆς αὐλῆς του τὸ πρόθυρον εὐκαιρα πολλὰ πιθάρια. Ὡς εἶδεν ἐρχόμενον τὸν δανειστήν, ἔδραμε μὲ γελαστὸν πρόσωπον, καὶ τὸν εἶπε· Φίλε, μὴ φροντίζης πλέον περὶ τοῦ δανείσματος· ἐάν, ὅσα βλέπεις, δύνασαι νὰ μὲ δανείσῃς ἄλλα τόσα πιθάρια, διὰ τὸ ἐρχόμενον τρύγος, καὶ σὺ θέλεις πληρωθῆ, καὶ εἰς ἐμὲ πλοῦτος ἀρκετὸς μέλλει νὰ μείνῃ. Ἐγέλασεν εἰς τοῦτο ὁ δανειστής, καὶ ἐρωτώμενος τὴν αἰτίαν ἀπεκρίθη· Γελῶ τὴν ἀνοησίαν μου, ὅστις δανείζω εἰς ἀνθρώπους, οἱ ὅποιοι, καὶ μὴ ἔχοντες ἀμπέλια, τρυγῶσι.

Πίστευε ὅτι μηδὲ τὰ δυνατὰ θέλει κάμει, ὅστις σὲ ὑπόσχεται ἀδύνατα.

23

ΟΙΚΟΚΥΡΙΟΣ ΚΑΙ ΚΛΕΠΤΗΣ

Οικοκύριος, ἀπλούστατος τὸν νοῦν, ἐσηκώθη μίαν τῶν νυκτῶν ἀπὸ τὴν κλίνην, καὶ ἐπρόβαλεν εἰς τὸ παράθυρον, νὰ μάθῃ πόθεν ἤρχετο ὁ ἀκουόμενος κτύπος. Καὶ ὡς εἶδε κλέπτην πριονίζοντα τὴν θύραν του· Ἄνθρωπε, ἐφώναξε, τί κάμνεις αὐτοῦ ; Δὲν βλέπεις, τὸν ἀπεκρίθη ὁ κλέπτης, ὅτι σημαίνω λύραν ; Καὶ διὰ τί δὲν ἀκούω λύρας ἤχον ; εἶπε πάλιν ὁ οἰκοκύριος. Αὔριον, ἀπεκρίθη ὁ κλέπτης, θέλεις τὸν ἀκούσει. Τὸν ἐκκλονύχτισεν ὁ οἰκοκύριος, καὶ στρέψας εἰς τὴν κλίνην του ἔπεσεν εἰς ὕπνον βαθύτατον. Τὸ δὲ πρωῖνὸν ἐξυπνήσας, πλὴν τῆς κλίνης ἄλλο τίποτε δὲν εὔρεν εἰς τὸν οἶκόν του.

Τόσην πάσχουσι τυφλότητα πολλοί, ὥστε δὲν αἰσθάνονται μηδὲ παρόντα τὸν κίνδυνον.

24

ΗΛΙΟΣ ΚΑΙ ΣΕΛΗΝΗ

Ἐλεγε πρὸς τὸν ἥλιον ἢ σελήνη· Τί καυχᾶσαι ὅτι εἶσαι λαμπρότερός μου ; δὲν ἀκούεις πόσον ἀγανακτοῦν κατὰ σοῦ οἱ ἀπὸ τὰς φλόγας σου καιόμενοι τὴν ἡμέραν ὅλην γεωργοί, καὶ μὲ πόσην εὐχαριστησιν βλέπουσιν τὴν νύκτα τὸ σῶς μου ; Τὸ φῶς σου, ἀπεκρίθη ὁ ἥλιος, εἶναι φῶς ἰδικόν μου. Τὴν ἡμέραν τὸ τοξεύω καυστηρὸν εἰς αὐτούς, διὰ νὰ θρέψῃ ὅσα σπείρουν ἢ φυτεύουν· τὴν νύκτα τὸ πέμπω διὰ σοῦ ἡμερώτερον, νὰ παρηγορῇ τοὺς κόπους των.

Ὡς εἰς ἴδια, εἰς ὅσα λαμβάνουν ἀπ' ἄλλους καυχῶνται ἀνοήτως πολλοί.

25

ΜΕΘΥΣΟΣ ΠΑΤΗΡ ΚΑΙ ΥΙΟΣ

Δὲν ἐντρέπεσαι, ἔλεγε πρὸς τὸν υἱὸν τοῦ μέθυσος πατήρ, νὰ πίνῃς τόσον πολὺ ; Πάτερ μου, ἀπεκρίθη κλονούμενος ἀπὸ τὴν μέθην ὁ υἱός, φοβοῦμαι μὴ φανῶ καταφρονητὴς σου, εἰάν δὲν μιμοῦμαι τὰς πράξεις σου.

Μάταια νουθετεῖς τοὺς ἄλλους, ἂν δὲν ἀπέχῃς ἀπ' ὅσα ν' ἀπέχωσι τοὺς παραγγέλλεις.

26

ΓΥΝΗ ΦΙΛΑΝΔΡΟΣ

Ἐλεγέ τις πρὸς τὴν γυναῖκά του. Διὰ τί δὲν μιμεῖσαι τὴν γειτόνισσαν ἡμῶν ; Ὅλην τὴν ἡμέραν τὴν βλέπω εἰς τὸ παράθυρον προσμένουσαν τὸν ἄνδρα της· σὺ δὲ πρὸς ἐμὲ παρόμοιον ἀγάπης σημεῖον ποτὲ δὲν ἔδειξες. Καὶ ἡ γυνὴ τὸν ἀπεκρίθη. Ἐνόσω ἡ γειτόνισσα προσμένει τὸν ἄνδρα της εἰς τὸ παράθυρον, ἐγὼ, φίλε μου, διατρέβω εἰς τὸ μαγειρεῖον, φροντίζουσα νὰ εὕρῃς, ὅταν ἐπιστρέψῃς, ἕτοιμον τὸ γεῦμα.

Τόσον πρέπει νὰ τιμῶνται τῶν ἀνθρώπων αἱ πράξεις, ὅσον εἶναι ὠφέλιμοι.

27

ΝΕΟΣ ἈΣΩΤΟΣ

Νέος ἄσωτος, ἀφοῦ κατεσχόρπισε τὴν πατρικὴν του οὐσίαν ἔκλαιε καθήμενος γυμνός καὶ ἀνυπόδητος πλησίον τῆς γραίας μητρὸς του. Καὶ ἡ μήτηρ, νομίσασα μετανόιας ἀποτέ-

λεσμα τὰ δάκρυά του, μὴ λυπεῖσαι, τέκνον μου, τὸν εἶπε. Σὲ χαρίζω ἐν ἀπὸ τὰ δύο μου ἀμπέλια· ἐὰν λάθῃς φροντίδα νὰ τὸ καλλιεργῆς, ἀρχετόν εἶναι καὶ νὰ σὲ ἐνδύνη καὶ νὰ σὲ τρέφῃ. Ὡ πόσον εὐφρανες τὴν λυπημένην μου ψυχὴν, γλυκυτάτη μου μῆτερ! ἀπεκρίθη ὁ ἄσωτος· δὲν θέλει τολμήσει νὰ μὲ ὄνειδίσῃ πάλιν ὁ σύντροφος καὶ συμπότης μου ὅτι δὲν μ' ἔμεινε πλέον τίποτε νὰ πωλήσω.

Χαλινόνατε, ὦ νέοι τῆς ψυχῆς τὰ πάθη, πρὶν μεταβαλθῶσιν εἰς ἔξεις.

28

ΔΟΥΛΟΣ ΚΕΝΟΔΟΣΟΣ

Ἄνδρὸς ἐνδόξου δοῦλος, συνοδεύων τὸν αὐθέντην του, ἐφαντάσθη ὅτι αἱ γινόμεναι πρὸς τοῦτον προσκυνήσεις τῶν ἀπαντῶντων, ἐγίνοντο καὶ πρὸς τοὺς δύο. Ὅθεν, ἐπιθυμῶν νὰ μὴν ἔχῃ κοινωνὸν τῆς τόσης τιμῆς καιένα, ἠθέλησε μίαν τῶν ἡμερῶν νὰ περιέλθῃ τὴν πόλιν μόνος. Ἄφ' ὅσους ἀπήντησε τῶν γνωρίμων εἰς μόνος τὸν ἐκύτταξε, καὶ προστάξας αὐτὸν ἐξ ὀνόματος νὰ πλησιάσῃ. Πρόσφερε, τὸν εἶπε, τὰς ταπεινάς μου προσκυνήσεις πρὸς τὸν αὐθέντην σου.

Τὰς εἰς ἄλλους διδομένας τιμὰς πολλοὶ τὰς φαντάζονται ἰδικὰς των.

29

ΜΗΤΗΡ ΚΑΙ ΥΙΟΣ

Μαθητῆς ἀπὸ σχολεῖον, κλέψας τοῦ συμμαθητοῦ τὴν σχεδιοθήκην, τὴν ἔφερεν εἰς τὴν μητέρα του· καὶ ἐκείνη, ἀντὶ νὰ τὸν ἐπιπλήξῃ, τὸν ἐπαίνεσε. Μὲ τὸν καιρὸν, ἄρχισε νὰ κλέπτῃ

καὶ τιμιώτερα πράγματα, ἕως πιασθεὶς κατεδικάσθη ὡς κλέπτης εἰς θάνατον. Ἐκλαιεν ἡ μήτηρ ἀπορηγόρητα, ἀκολουθοῦσα τὸν υἱὸν εἰς τῆς καταδίκης τὸν τόπον. Ὁ δὲ υἱὸς στραφεὶς εἶπε πρὸς αὐτήν. Τί θρηνεῖς ματαίως δυστυχεστάτη μου μῆτερ; Μήτε σὺ μὲ στερηθῆν ἤθελες, καὶ ἐγὼ τὸν ἄτιμον τοῦτον θάνατον ἤθελ' ἀποφύγειν, ἐὰν ὅτε σ' ἔφερα τὴν σχεδιοθήκην, μὲ ἀνάγκαζες νὰ τὴν ἐπιστρέψω εἰς τὸν συμμαθητὴν μου.

Μικρὰ εἰς τὸ φαινόμενον σφάλματα, ἀμελούμενα καταρχάς, φέρουσιν εἰς μεγάλας δυστυχίας τοὺς ἀνθρώπους.

30

ΦΙΛΑΡΓΥΡΟΣ

Διὰ νὰ μὴ καταλύῃ τὰ φορέματά του, ἐπενόησε φιλάργυρος τις τὰ μένη γυμνὸς ὅσον εὗρισκετο εἰς τὸν οἶκον. Μίαν τῶν ἡμερῶν ἐπέρασεν ὑποκάτω τοῦ παραθύρου εἰς ἀπὸ τοὺς χρεωφειλέτας αὐτοῦ, καὶ θέλων νὰ ἐκδικηθῇ διὰ τοὺς ἀνυποφόρους τόκους, τὸν ἔκραξε μεγαλοφώνως καὶ τὸν ἀπεχαιρέτισεν, ὡς ἐτοιμαζόμενος νὰ ταξειδεύσῃ εἰς τὴν Ἰνδίαν. Μόλις ἤκουσε τὸ ἀπροσδόκητον τοῦτο μήνυμα ὁ φιλάργυρος, κ' ἐξεπήδησεν, ὡς ἦτο, γυμνὸς ἔξω τῆς θύρας, καὶ κρατήσας μὲ μεγάλην ὀργὴν τὸν ἀνθρώπον, ἐζήτην νὰ τὸν πληρώσῃ πρὶν ἀποδημήσῃ. Τότε ὁ χρεωφειλέτης, ὑψώσας τὴν φωνήν, ἐκάλει εἰς βοήθειαν τοὺς διαβάτας, λέγων. Ἐλευθερώσατέ με ἀπὸ τὰς χεῖρας τοῦ ἀνθρώπου τούτου· ἡ μανία του τὸν κάμνει νὰ μὲ φαντάζεται χρεωφειλέτην, καὶ νὰ φοβῆται μὴν ὑπάγω εἰς τὴν Ἰνδίαν, ἐγὼ ὅστις μὴδ' εἰς κανένα τόπον ἄλλον πλησιόχωρον ἐταξειδεύσα ποτέ. Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ παρόντες, βλέποντες

καὶ τὴν γυμνότητα τοῦ φιλαργύρου, τὸν ἔδεσαν ὡς ἀληθινὰ
μανιακόν, καὶ τὸν ὑπῆγαν εἰς τὸ νοσοκομεῖον.

31

ΝΑΥΑΓΙΟΝ ΔΥΟ ΑΔΕΛΦΩΝ

Δύο ἀδελφοὶ ταξειδεύοντες ἑναυάγησαν. Πρὶν συντριφθῆ
τὸ πλοῖον ὁ νεώτερος, ἐκδυθεὶς ἐρρήχθη εἰς τὴν θάλασσαν,
καὶ κολυμβῶν ἐσώθη εἰς τὸ πλησιέστερον νησίον, καὶ ἐκεῖθεν
ἐπέρασεν εἰς τὴν πατρίδα του. Ἐρωτώμενος περὶ τοῦ ἀδελ-
φοῦ ἀπὸ τὸν πατέρα του ἀπεκρίθη. Ἐνόσῳ ἐσυμβούλευα τὸν
ἀδελφόν μου νὰ κάμῃ, ὡς ἐγώ, ἐκεῖνος ἔτασσε λαμπάδας εἰς
τὸν Ἅγιον Νικόλαον, νὰ τὸν σώσῃ ἀπὸ τὸν παρόντα κίνδυ-
νον· καὶ οὕτως ἐπνίγη. Ἀκούσας ταῦτα ὁ δυστυχὴς πατήρ.
Δὲν ἐξεύρω, τέκνον μου, τὸν εἶπε, τί πλέον νὰ θρηνήσω, τὸν
θάνατον, ἢ τὴν μωρίαν τοῦ ἀδελφοῦ σου, ὅστις ἀγνοοῦσεν ὅτι
καὶ ὁ Θεὸς ἀφίνει εἰς τὴν κακὴν των τύχην τοὺς μὴ θέλοντας
νὰ μεταχειρίζονται τὰ πρὸς σωτηρίαν ἐπιτήδεια μέσα.

82

ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΤΗΣ

Διδάσκαλος, βλέπων ἓνα τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, ὅστις ἔσχυφε
νὰ ἐπάρῃ τὸ ὄποῖον εὔρε καταγῆς σῦκον, τὸν ἤλεγξεν αὐστηρὰ
ὡς κοιλιόδουλον· καὶ ἀρπάσας μὲ μεγάλην ὀργὴν τὸ σῦκον, τὸ
κατέπιεν αὐτός.

Πολλὰί πολλάκις συμβουλαὶ καὶ νοουθετήσεις ἀποβλέπουσι
τὸ συμφέρον τοῦ συμβουλευόντος.

ΧΩΡΙΚΟΣ ΤΑΞΕΙΔΙΩΤΗΣ

Χωρικός τις, ἀκούσας ὅτι οἱ ξενιτευόμενοι καὶ ἀργύρια κερδαίνουνσι καὶ νοῦν ἀποκτῶσι περισσότερον παρὰ τοὺς ἄλλους, ἠθέλησε καὶ αὐτὸς νὰ ταξειδεύσῃ. Ἐφοῦ ἀπεχαιρέτισε τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα του, ἐπροπάτησεν ὄλην τὴν ἡμέραν, καὶ πρὸς τὸ βραδύ ἀπάντησε πολλὰ μικρὸν ποτάμιον. Ἐντὶ νὰ τὸ περάσῃ, ἐστάθη ὄλην τὴν νύκτα καὶ τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν προσμένων νὰ ἀπορρεύσῃ. Ἄλλὰ βλέπων ὅτι τὸ ρεῦμα δὲν ἔπαυεν, ἐστράφη εἰς τὴν κατοικίαν του· καὶ ἐρωτώμενος ἀπὸ τὴν γυναῖκά του· Διὰ τί τόσον ἐγρήγορα ὀπίσω; τὴν ἐδιηγῆθη τοῦ ποταμοῦ τὸ ἐμπόδιον. Καὶ πῶς, τὸν εἶπεν ἐκείνη, ὁ δεῖνα καὶ ὁ δεῖνα, ὀνομάσασα γνωστοὺς ἀνθρώπους τοῦ χωρίου, τὸν περῶσι καθημέραν; Δὲν ἐξεύρω, ἀπεκρίθη ὁ χωρικός, πῶς κάμνουν ἐκεῖνοι· δι' ἐμέ, εἶμαι βέβαιος ὅτι δὲν εἶναι θέλημα Θεοῦ νὰ ταξειδεύσω.

Τὸν χωρικὸν τοῦτον ὁμοιάζουσιν ὅσοι ἀποδίδουν εἰς τὸν Θεὸν τὰς διὰ τὴν ἰδίαν αὐτῶν μωρίαν ἀποτυχίας.

ΚΛΕΠΤΗΣ ΦΩΤΟΣΒΕΣΤΗΣ

Τὴν νύκτα τις περιπατῶν, ἐσύντριβε τῶν ἀπαντώντων τὰ φανάρια. Ἐπιᾶσθη ὡς μανιακός, καὶ ἐρωτώμενος διὰ τί φέρεται μὲ τόσην ὀργὴν εἰς τὰ φανάρια, ἀπεκρίθη· Καὶ τὸν ἥλιον αὐτόν, ἂν ἦτο δυνατόν, ἠθελα μειὰ χαρᾶς σβέσει. Ἐξατασθεὶς ἀκριβέστερον, εὐρέθη κλέπτης τὸ ἐπάγγελμα.

Μὴν ἔχῃ τάχα παρομοίαν ἀφορμὴν καὶ τὸ πρὸς τὴν φιλοσοφίαν μῖσος τινῶν ἀνθρώπων ;

35

ΟΙΝΟΣ ΚΡΥΦΙΟΓΝΩΣΤΗΣ

Ἐπειδὴ ἐπλασεν ὁ Ζεὺς τοὺς ἀνθρώπους, ἐκάλεσεν ὅλους τοὺς θεοὺς εἰς κρίσιν τοῦ πλάσματός του. Ὅλοι ἔκριναν τὸ δημιούργημα τέλειον, καὶ ἐπαίνεσαν τὴν μεγάλην τοῦ Διὸς σοφίαν. Μόνος ὁ Μῶμος, ὑψώσας τὴν φωνήν, εἶπεν. Ὅ,τι σεῖς νομίζετε τέλειον, ἐγὼ εἰς αὐτὸ εὕρισκω μέγα ἐλάττωμα. Καὶ ἐρωτηθεὶς Ποῖον ; ἀπεκρίθη, ὅτι ἔπρεπεν ὁ Ζεὺς νὰ κατασκευάσῃ εἰς τὸ στῆθος τῶν ἀνθρώπων μίαν θυρίδα, καὶ μίαν ἄλλην εἰς τὰ πλάγια τῆς κεφαλῆς, διὰ νὰ βλέπῃ τοὺς λογισμοὺς καὶ τὰ πάθη τῆς ψυχῆς ἑναὶς τοῦ ἄλλου, καὶ νὰ μὴν ἀπατᾶται διὰ τὴν ἄγνοιαν. Ἐταράχθησαν οἱ θεοὶ εἰς τὴν κρίσιν τοῦ Μώμου ταύτην· ἀλλ' ὁ Ζεὺς ἐπρόσταξε τὸν Διόνυσον νὰ διδάξῃ τοὺς ἀνθρώπους νὰ φυτεύωσιν ἀμπέλια, λέγων, ὅτι ὁ καρπὸς τοῦ δένδρου τούτου θέλει ἀναπληρῶσαι τῶν θυρίδων τὴν ἔλλειψιν.

Τὰς πλέον κρυπτὰς τῆς ψυχῆς διαθέσεις φανερόνει πολλάκις ἢ πόσις τοῦ οἴνου, ὡς τὸ μαρτυρεῖ καὶ ἡ γνωστὴ εἰς ὅλους παροιμία. « Ἐν οἴνῳ ἀλήθεια ».

36

ΕΛΠΙΣ ΚΑΙ ΦΟΒΟΣ

Ἐθριζεν ὁ Φόβος τὴν Ἐλπίδα, ὡς αἰτίαν νὰ τὸν ὀνομάζωσιν οἱ ἄνθρωποι πολλάκις Μάταιον. Ἐθριζε πάλιν ἢ ἐλπίς τὸν

φόβον, ὡς αἴτιον νὰ τὴν ὀνομάζωσι Ματαίαν. Ἐγὼ, ἔλεγεν ὁ φόβος, προφυλάττω τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τὰς δυστυχίας. Ἐγὼ, ἀντέλεγεν ἡ ἐλπίς, τοὺς παρηγορῶ εἰς τὰς δυστυχίας των, καὶ εἰς ἐπιχειρήσεις μεγάλων πραγμάτων τοὺς θαρρύνω. Τοὺς πλανᾷς ὡς μάγισσα, ἐφώναζεν ὁ φόβος πρὸς τὴν ἐλπίδα. Βασανίζεις, ἀπεκρίνατο θυμωμένη ἡ ἐλπίς, ὡς σκληρὸς τύραννος, τὰς ψυχὰς των, καὶ τὰς κατασταίνεις ἀνάνδρους. Παροῦσα κατὰ τύχην ἢ φρόνησις; Τί σᾶς ὠφελεῖ, τοὺς εἶπε, νὰ ὑβρίζεσθε χωρὶς ἀνάγκην; Εὐκόλον εἶναι καὶ εἰς εἰρήνην νὰ ζῆτε συναλλήλως, καὶ τοὺς ἀνθρώπους νὰ παύσετε νὰ παραπονῶνται διὰ ματαίαν ἐλπίδα, ἢ διὰ μάταιον φόβον, ἐὰν ἀκούσετε τὴν συμβουλήν μου ταύτην· μήτε σὺ φόβε, μήτε σὺ ἐλπίς, μὴν ἐμβαίνετε τὸ ἐξῆς χωρὶς τὴν συνοδείαν μου εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων.

Μόνος ὁ φρόνιμος ἐξεύρει πότε πρέπει νὰ ἐλπίζῃ, καὶ πότε νὰ φοβῆται.

Σ Η Μ Ε Ι Ω Σ Ι Σ

*Ο Κοραῆς ἐδημοσίευσεν τοὺς Μύθους τούτους ὑπὸ τὰ ἀρχικὰ γράμματα Ζ. Α. ὡς ἀνήκοντας εἰς ἄλλον, προτάξας τὴν ἐξῆς παρατήρησιν: «Αὐτοὶ ἦσαν ἑκατὸν πενήκοντα τὸν ἀριθμὸν, συνθεμένοι ἀπὸ φίλον. Μὲ πολλὰς δεήσεις, καὶ μὲ συνθήκην νὰ μὴ τὸν ὀνομάσω, μόλις ἐπέισθη νὰ μὲ συγχωρήσῃ νὰ διαλέξω ἐξ αὐτῶν ὀλίγους τινάς».

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΓΝΩΜΑΙ

- Ἄγωγη 67.
Ἀδελφοὶ 111.
Ἄδοξον ἔθνος 54.
Ἀκινήσια 19.
Ἀμαθεῖς καὶ σπουδαῖοι 39.
Ἀμαθία 76.
Ἀναγέννησις 13.
Ἀνατροφή 16, 56, 72, 85, 94, 99.
Ἀνεξαρτησία ^ο.
Ἀνθρώπινον πνεῦμα 64.
Ἀνθρώποι 115.
Ἀπαιδευσία 87.
Ἀπαιδευτοὶ 21.
Ἀπιστεῖν (Μέμνασ') 8.
Ἀπώλεια 65.
Ἀργία 97.
- Βάρβαροι 12.
Βιβλία 80
Βίου (Πάλη τοῦ) 29.
Βίου (Τέχνη τοῦ) 10.
Βρῆβεια 92.
- Γαλλία 105
- Γάμος 66.
Γῆρας 14, 98, 116.
Γλῶσσα 20, 35, 95, 112.
Γλῶσσα (*Ἔθνος καὶ) 37.
Γλώσσης (Δύο ἄκρα τῆς) 38.
Γλώσσης (Νεκρανάστασις τῆς) 36.
Γλωσσῶν (Μόρφωσις τῶν) 26.
Γραμματικὴ 24, 43.
Γυμνότης 23, 114.
Γυναικεία σεμνότης 11.
- Δεισιδαιμονία 81.
Δίαιτα 104.
Δίκαιον 59.
Δικαιοσύνη 6.
Δόξα 53, 109.
Δράματος (Προσόντα τοῦ) 34.
Δυστυχία 15.
- Ἐλεημοσύνη 52.
Ἐλευθερία 3.
Ἐπαινοὶ 40, 91.
Ἐπιστῆμαι καὶ γράμματα 60.
Εὐδοξία 102.

- Εὐνομία 100.
 Ζωή 103, 103.
 Ἔδοναί 69.
 Ἔθθθ. 70.
 Θαύματα 58.
 Θρησκεία 2.
 (Ἴσωνομία 5.
 Κακία 68.
 Λέξεων (Ἐκλογή) 49.
 Μανία 62.
 Νέους (Πρὸς τοὺς) 30.
 Νηστεία 106.
 Νόμοι 110.
 Νόσος 44.
 Οἴησις 86.
 Πάθη 7, 31, 74, 79.
 Παιδεία 42, 63, 71, 90.
 Παιδεία (Διπλῆ) 28.
 Πεσταλότση 50.
 Πλοῦτος 1, 51.
 Πλούτου (Χρῆσις τοῦ) 32.
 Πολιτεία 113.
 Πολιτισμὸς 57.
 Ρητορικὴ 47.
 Σαφήνεια 46.
 Σοφία 74, 83.
 Στίχος 48.
 Στυλίτης 117.
 Συγγραφεὺς 25.
 Σχολεῖα 78.
 Σῶμα καὶ ψυχὴ 61.
 Τέκνα 82.
 Τέχναι 45.
 Τόνος 22.
 Τουρκοκρατία 17,
 Τύραννοι 4.
 Τύχαι 101.
 Ὑγεία 96.
 Ὑπηρέτης 84.
 Ὑπόκρισις 84.
 Ὑφος 27.
 Φίλοι 33.
 Φιλοσοφία 93.
 Φιλοσοφῶν (Ἀληθῶς) 55.
 Φιλοτιμία 89.
 Φῶς 41.
 Φῶτα 107.
 Χαρακτῆρες (Τετράγωνοι) 88.
 Ψευδοσοφία 77.
 Ψυχὴ 73.

ΜΥΘΟΙ

- *Ίππος καὶ γάδαρος 1.
 Σκύλοι ἀδελφοὶ 2,
 Ποντικῶν συμβούλιον 3.
 *Ἀλώπηξ καὶ ἀηδῶν 4.
 Λέων καὶ γάδαρος 5.
 Ποντικός πλεονέκτης 6.
 *Ἀράχνη καὶ μυῖα 7.
 Αἰγίδια καὶ πρόβατα 8.
 Λύκος καὶ πρόβατον 9.
 *Ἀλώπηξ καὶ λύκος 10.
 Λύκος γέρον 11.
 *Ἐλαφος καὶ σκύλος 12.
 *Ἀσπάλαξ 13.
 *Γαίνα καὶ λέων 14.
 Τίγρις καὶ λέων 15.
 *Ἐλέφας καὶ σκύλος 16.
 *Ἐλέφας καὶ χοῖρος 17.
 Μυῖα καὶ μέλισσα 18.
 Πίθηκος καὶ σκύλος 19.
 Βοσκοῦ παιδάριον 20.
 Τὸ δισσάκιον τοῦ Αἰσώπου 21.
 Χρεωφειλέτης καὶ δανειστής 22.
 Οἰκοκύριος καὶ κλέπτῃς 23.
 *Ἥλιος καὶ σελήνη 24.
 Μέθυσος πατὴρ καὶ υἱὸς 25.
 Γυνὴ φίλανδρος 26.
 Νέος ἄσωτος 27.
 Δοῦλος κενόδοξος 28.
 Μήτηρ καὶ υἱὸς 29.
 Φιλάργυρος 30.
 Ναυάγιον, δύο ἀδελφῶν 31.
 Διδάσκαλος καὶ μαθητῆς 32.
 Χωρικὸς ταξειδιώτης 33.
 Κλέπτῃς φωτοσβέστης 34.
 Οἶνος κρυφιογνώστης 35.
 *Ἐλπίς καὶ φόβος 36.
-

ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΠΡΟΣ ΔΙΑΔΟΣΙΝ ΩΦΕΛΙΜΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΣΕΙΡΑ ΩΦΕΛΙΜΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

1. Ὁ Οὐρανὸς	Δ. ΑΙΓΙΝΗΤΟΥ
2. Ἡ Ἐκκλησία μας	Δ. ΜΠΑΛΑΝΟΥ
3. Ἡ Γῆ τοῦ Πυρός	Δ. ΒΙΚΕΛΑ
4. Ὁ Ἄνθρωπος καὶ τὸ σῶμά του	Μ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ
5. Τὰ ὠφελιμώτερα πτηνὰ τῆς Ἑλλάδος	Ν. Χ. ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΟΥ
6. Ὁ Στρατιώτης	Χ. ΑΝΝΙΝΟΥ
7. Ὁ ὑλικὸς κόσμος	Α. ΔΑΜΒΕΡΓΗ
8. Τὰ Καθήκοντα τοῦ πολίτου	Ε. ΛΥΚΟΥΔΗ
9. Ὁ μικρὸς Πλούταρχος, μέρος Α'	Δ. ΜΕΛΑ
10. Ἡ Εὐρώπη κατὰ τὸν 19ον αἰῶνα	Π. ΚΑΡΟΛΙΔΟΥ
11. Ὁ κύρ Σίμος	Κας Α. Ο.
12. Ἡ Ἀκρόπολις τῶν Ἀθηνῶν	Χ. ΤΣΟΥΝΤΑ
13. Αἱ Μέλισσαι	ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΔΡΟΣΙΝΗ
14. Ἡ Αἴγυπτος	Κ. Σ. ΚΑΡΑΘΕΟΔΩΡΗ
15. Ἡλιος, ζωὴ καὶ κίνησις	Π. ΠΡΩΤΟΠΑΠΑΔΑΚΗ
16. Τὰ ἑλληνικὰ γράμματα	Δ. ΒΙΚΕΛΑ
17. Νοσήματα καὶ μικρόβια	Β. ΠΑΤΡΙΚΙΟΥ
18. Ὁ Γεωργὸς	Ρ. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΟΥ
19. Ὁ Κολόμβος	Χ. ΑΝΝΙΝΟΥ
20. Ὁ μικρὸς Πλούταρχος, μέρος Β'	Δ. ΜΕΛΑ
21. Ὁ Χαρακτήρ	Α. ΜΗΔΙΑΡΑΚΗ
22. Ἡ Βασίλισσα Βικτωρία	*
23. Ὁδηγὸς τῆς οἰκοδεσποίνης	** Κας ΕΙΡ. Δ.
24. Ὁ ἐθνικὸς πλοῦτος, μέρος Α'	Σ. Π. ΔΟΒΕΡΔΟΥ
25. Μάρτυρες τῆς ἐπιστήμης	Κας Α. Α.
26. Ἡ Ρωσία	Θ. ΒΕΛΛΙΑΝΙΤΟΥ
27. Ὁ ἐθνικὸς πλοῦτος, μέρος Β'	Σ. Π. ΔΟΒΕΡΔΟΥ
28. Ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος	Γ. ΣΩΤΗΡΙΑΔΟΥ
29. Τὸ Δένδρον	Δ. ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΟΥ
30. Ἱστορία ἑνὸς πλουσίου	Α. ΜΑΤΕΣΙ
31. Αἱ πρῶται βοήθειαι	Θ. ΦΛΩΡΑ
32. Ὁ μικρὸς Πλούταρχος, μέρος Γ'	Δ. ΜΕΛΑ
33. Ἀνέκδοτα ζῳῶν	Κας * *

ΣΕΙΡΑ ΩΦΕΛΙΜΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

---

34. Τὰ ἄνθη	Θ. Δ. ΧΕΛΔΡΑΪΧ
35. Βενιαμὶν Φραγκλῖνος	*
36. Ὁ βίος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ	** Σεβ. ἐπισκ. ΜΕΛΕΤΙΟΥ
37. Αἱ ὄρνιθες	ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΔΡΟΣΙΝΗ
38. Αἱ Γειτόνισσαι	Κας Α. Ο.
39. Τὸ γάλα	Ρ. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΟΥ
40. Οἱ Ἀργοναῦται	Μ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ
41. Ὁ καθαρὸς ἀήρ	Δ. ΠΡΩΤΟΠΑΠΑΔΑΚΗ
42. Οἱ Τρεῖς Μεγάλοι Ἱεράρχαι	Α. ΔΙΟΜ. ΚΥΡΙΑΚΟΥ
43. Οἱ Μετανάσται	Ε. ΔΥΚΟΥΔΗ
44. Ὁ Οἶνος	Σ. ΧΑΣΙΩΤΟΥ
45. Τὸ κράτος τοῦ πλούτου	Γ. Μ. ΜΑΡΙΝΟΥ
46. Οὐάσιγκτων	Α. ΚΟΥΡΤΙΔΟΥ
47. Ὁ Μεταξοσκώληξ	Γ. ΚΥΡΙΑΚΟΥ
48. Ἀνακαλύψεις τοῦ 19ου αἰῶνος	Κ. ΜΕΛΑ
49. Τὸ Βρέφος	Μ. ΜΕΛΙΣΣΗΝΟΥ
50. Φρειδερίκος ὁ μέγας	Χ. ΑΝΝΙΝΟΥ
51. Ἀποταμιεύσεις	Σ. ΔΟΒΕΡΔΟΥ
52. Ὁ Καπνὸς	Ρ. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΟΥ
53. Ἡ Σουηδία	Δ. ΒΙΚΕΛΑ
54. Τὸ ψάρευμα	ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΔΡΟΣΙΝΗ
55. Ἱστορία τῆς μετάξεης.	Γ. ΚΥΡΙΑΚΟΥ
56. Ἡράκλειος	Π. ΚΑΡΟΛΙΔΟΥ
57. Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας	Δ. ΜΠΑΛΑΝΟΥ
58. Τὰ μεταλλεῖα	Ι. ΔΟΘΝΙΔΟΥ
59. Ἐκ τῶν ἠθικῶν τοῦ Πλουτάρχου	Γ. ΜΠΟΥΚΟΥΒΑΔΑ
60. Ἡμερολόγιον ἐρημίτου	Α. Π. ΚΟΥΡΤΙΔΟΥ
61. Ἡ μακροβιότης	Γ. ΛΑΜΠΡΙΝΟΠΟΥΔΟΥ
62. Συλλογαὶ φυσικῆς ἱστορίας	ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΔΡΟΣΙΝΗ
63. Ἡ Ἰταλία	Χ. ΑΝΝΙΝΟΥ
64. Τὰ Θηρία	Κας Α. Ο.
65. Πειράματα φυσικῆς	Β. ΑΙΓΙΝΗΤΟΥ
66. Ἄσωτοι υἱοὶ	Κας ΙΟΥΔ. Ν. ΚΑΡΟΛΟΥ
67. Ἡ Ὅρασις	Ν. Μ. ΚΑΛΑΒΡΟΥ
68. Ὁ Μικρὸς κτηνοτρόφος	Ρ. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΟΥ
69. Ἡ Εὐτυχία	Α. Π. ΠΟΛΥΜΕΡΗ
70. Γεωλογία	Γ. Π. ΒΟΥΓΓΙΟΥΚΑ
71. Ἰουστινιανὸς	Π. ΚΑΡΟΛΙΔΟΥ
72. Γυμναστικὴ	Ι. ΧΡΥΣΑΦΗ

ΣΕΙΡΑ ΩΦΕΛΙΜΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

---

73. 'Ο Πεσταλότζης	Ι. ΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΥ
74. 'Η Γῆ	Π. Ε. ΠΡΩΤΟΠΑΠΑΔΑΚΗ
75. Οἱ Τυφλοὶ	ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΔΡΟΣΙΝΗ
76. Οἱ 'Αγῶνες	Α. Δ. ΚΕΡΑΜΟΠΟΥΛΟΥ
77. 'Εορταστὴς	Γ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ
78. 'Η Φυματίωσις	Δρος ΚΝΩΠΦ
79. 'Η τομὴ τοῦ Σουεζ	Γ. ΜΠΟΥΚΟΥΒΑΔΑ
80. 'Ο Αὐτοκράτωρ Διογένης ὁ Ρωμανὸς	Π. ΚΑΡΟΛΙΔΟΥ
81. 'Ο μικρὸς Κτηνίατρος	Ρ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΟΥ
82. Τὸ ἄλας	Κ. ΣΤΑΣΙΝΟΠΟΥΛΟΥ
83. 'Ο Κοραΐς	Χ. Π ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ
84. Τὸ ἔργον τοῦ Παστέρ	Μ. ΜΕΛΙΣΣΗΝΟΥ
85. 'Η Ζωγραφικὴ	Δ. ΚΑΚΛΑΜΑΝΟΥ
86. 'Ο Κυνηγὸς	ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΔΡΟΣΙΝΗ
87. 'Αμερικὴ καὶ 'Αμερικανοὶ	Ν ΓΚΟΡΤΖΗ
88. 'Η 'Ελαία	Σ. ΧΑΣΙΩΤΟΥ
89. Ναυτικὴ ὑγιεινὴ	Θ. ΦΛΩΡΑ
90. Αἱ Θρησκευταὶ	Δ. Σ. ΜΠΑΛΑΝΟΥ
91-92. 'Ο Καποδίστριας (διπλοῦν)	Δ. ΒΕΔΕΛΗ
93. Τὸ ἐμπόριον	Σ. ΘΕΟΧΑΡΗ
94. 'Εθνικοὶ εὐεργεταὶ	Π. ΚΟΝΤΟΓΙΑΝΝΗ
95. Τὰ Λουτρὰ	Γ. Δ. ΔΑΜΠΡΙΝΟΠΟΥΛΟΥ
96. Τὰ 'Ελληνικὰ Γράμματα κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Χριστιανικοῦ 'Ελληνι- σμοῦ	Π. ΚΑΡΟΛΙΔΟΥ
97. 'Ο Λαχανόκηπος	Σ. ΧΑΣΙΩΤΟΥ
98. Χρονολογίαι τῆς 'Αρχαίας 'Ιστορίας	Γ. ΣΩΤΗΡΙΑΔΟΥ
99. Χρονολογίαι τῆς Μεσαιωνικῆς καὶ Νέας Ἱστορίας	Γ. ΣΩΤΗΡΙΑΔΟΥ
100. *Απάνθισμα ἐκ τῶν ἐργῶν τοῦ Δ. Βικέλα	

Τιμᾶται ἕκαστον . . . . . Δραχ. 2.—
